

Συγκεντρωτική Έκθεση: Συστάσεις για Εναλλακτικούς Χώρους Μάθησης στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις του/των συντάκτη/-κτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές. Αριθμός Έργου: 2023-1-CY01-KA220-HED-000160668

Πίνακας Περιεχομένων

1. Σκοπός της Έκθεσης	3
2. Εισαγωγή στους Εναλλακτικούς Χώρους Μάθησης και Σύνδεση με το ΝΕΜπ	4
2.1 Σύντομη Ιστορική Επισκόπηση στην Ευρώπη - Πώς ξεκίνησε και η Σημερινή Κατάσταση	4
2.2. Ο Αντίκτυπος στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού και η Σημασία της για την Ευρώπη Σήμερα	5
3. Συστάσεις για Εναλλακτικούς Χώρους Μάθησης	9
3.1 Πράσινοι Χώροι Μάθησης	9
3.2 Δημόσιοι Χώροι Μάθησης	11
3.3 Διεπιστημονικοί Χώροι Μάθησης	13
3.4 Πολιτιστικοί Χώροι Μάθησης	16
4. Επισκόπηση των Επιτυχημένων Υλοποιήσεων Εναλλακτικών Χώρων Μάθησης στην Ευρώπη	21
5. Υφιστάμενη Κατάσταση των Χώρων Εναλλακτικής Μάθησης στην Ελλάδα	25
5.1 Δεδομένα και Τρέχουσες Υλοποιήσεις	25
5.2 Μελέτες Περιπτώσεων και Διδάγματα	26
Μελέτη Περίπτωσης 1. Πρόγραμμα Eco-Schools της Ελληνογερμανικής Αγωγής	26
Μελέτη Περίπτωσης 2. Πρωτοβουλία «Ανοιχτά Σχολεία» στη Θεσσαλονίκη	28
Μελέτη Περίπτωσης 3. Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)	30
Μελέτη Περίπτωσης 4. Ψηφιακή Πλατφόρμα Μάθησης του Αρσακείου Τοσίτσειου Σχολείου	31
5.3 Αξιολόγηση και Συστάσεις	32
6. Υφιστάμενη Κατάσταση των Χώρων Εναλλακτικής Μάθησης στην Κύπρο	34
6.1 Δεδομένα και Τρέχουσα Υλοποίηση	36
6.1 Μελέτες Περιπτώσεων και Διδάγματα	37
Μελέτη Περίπτωσης 1. NiMAC (Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας)	37
Μελέτη Περίπτωσης 2. Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου	38
Μελέτη Περίπτωσης 3. Πλατεία Ελευθερίας, Λευκωσία	40
Μελέτη Περίπτωσης 4. Κήποι του Μέλλοντος	41
6.3 Αξιολόγηση και Συστάσεις	43
7. Υφιστάμενη Κατάσταση των Χώρων Εναλλακτικής Μάθησης στη Λιθουανία	44
7.1 Δεδομένα και Τρέχουσα Υλοποίηση	45
7.2 Μελέτες Περιπτώσεων και Διδάγματα	46
Μελέτη Περίπτωσης 1. Το Πολιτιστικό Πλοίο "Nemunas7"	46
Μελέτη Περίπτωσης 2. Οδηγός Προσβασιμότητας	48
Μελέτη Περίπτωσης 3. Σύγχρονες Γειτονιές	50
7.3 Αξιολόγηση και Συστάσεις	55
8. Υφιστάμενη Κατάσταση των Χώρων Εναλλακτικής Μάθησης στην Ιταλία	56
8.1 Δεδομένα και Τρέχουσες Υλοποιήσεις	57

8.2 Μελέτες Περιπτώσεων και Διδάγματα	58
Μελέτη Περίπτωσης 1. Κοινοτικός Κήπος Noi Ortadini	58
Μελέτη Περίπτωσης 2. Laboratorio Urban Center Spine Bianche	59
Μελέτη Περίπτωσης 3. EcoVerticale	61
Μελέτη Περίπτωσης 4. Officina Creativa by Materahub	61
8.3 Αξιολόγηση και Συστάσεις	62
9. Εναλλακτικοί Χώροι Μάθησης - Εργαλείο Αξιολόγησης	62
10. Ανασκόπηση Εργαλείων Χωρικής Ανάλυσης	65
10.1 Χωρική Ανάλυση στην Ελλάδα	65
10.1.1 Η Καζέρμα των Βοτάνων, Λέρος	65
10.1.2 Artit, Χώρος Ψηφιακών Εκθέσεων	68
10.1.3 Keros Surf Club, Λήμνος	70
10.2 Χωρική Ανάλυση στην Κύπρο	71
10.2.1 Πεζόδρομος Λεμεσού (Μόλος), Κύπρος	71
10.2.2 Λεβέντειος Πινακοθήκη, Λευκωσία, Κύπρος	73
10.2.3 Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού, Κύπρος	75
10.3 Χωρική Ανάλυση στη Λιθουανία	76
10.3.1. Πινακοθήκη Προσωρινής Τέχνης M. K. Čiurlionis	76
10.3.2. Σπίτι Καλλιτεχνών/-χνιδων του Κάουνας	78
10.3.3. Το Πολιτιστικό Πλοίο Nemuno7	80
10.4 Χωρική Ανάλυση στην Ιταλία	81
10.4.1 Κοινοτικός Κήπος Noi Ortadini	81
10.4.2 Laboratorio Urban Center Spine Bianche	83
10.4.3 Ecoverticale	85
Συμπέρασμα	85
Αναφορές	87
Παραρτήματα	89
Παράρτημα 1 Χωρική Ανάλυση - Η Καζέρμα των Βοτάνων	89
Παράρτημα 2 Χωρική Ανάλυση - Χώρος Ψηφιακών Εκθέσεων Artit	90
Παράρτημα 3 Χωρική Ανάλυση - Keros Surf Club	92
Παράρτημα 4 Χωρική Ανάλυση - Πεζόδρομος Μόλου	93
Παράρτημα 5 Χωρική Ανάλυση - Λεβέντειος Πινακοθήκη	94
Παράρτημα 6 Χωρική Ανάλυση - Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού	96
Παράρτημα 7 Χωρική Ανάλυση - Πινακοθήκη Προσωρινής Τέχνης M. K. Čiurlionis	97
Παράρτημα 8 Χωρική Ανάλυση - Σπίτι Καλλιτεχνών/-χνιδων του Κάουνας	99
Παράρτημα 9 Χωρική Ανάλυση - Το Πολιτιστικό Πλοίο Nemuno7	100
Παράρτημα 10 Χωρική Ανάλυση - Κοινοτικός Κήπος Noi Ortadini	101
Παράρτημα 11 Χωρική Ανάλυση - Laboratorio Urban Center Spine Bianche	103
Παράρτημα 12 Χωρική Ανάλυση - Ecoverticale	105
Παράρτημα 13 - Κριτήρια Εργαλείου Χωρικής Ανάλυσης	106

1. Σκοπός της Έκθεσης

Σκοπός της παρούσας συγκεντρωτικής έκθεσης είναι να αποτελέσει έναν ολοκληρωμένο οδηγό για την ανάπτυξη και την υλοποίηση εναλλακτικών χώρων μάθησης στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού (Art & Design Education), οι οποίοι ευθυγραμμίζονται με τις αρχές του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους (NEMπ). Η παρούσα έκθεση αποσκοπεί στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

1. **Παροχή Λεπτομερών Συστάσεων:** Παρέχει μια σειρά συστάσεων για τη δημιουργία εναλλακτικών περιβαλλόντων μάθησης που υποστηρίζουν βιώσιμες, συμπεριληπτικές και καινοτόμες εκπαιδευτικές πρακτικές, ευθυγραμμισμένες με τις αρχές του NEMπ.
2. **Καταγραφή Τρεχουσών Πρακτικών και Καινοτομιών:** Ερευνά, παρατηρεί και καταγράφει διάφορες πιθανές τοποθεσίες για εναλλακτικούς χώρους μάθησης, όπως χώρους πρασίνου, δημόσιους χώρους, διεπιστημονικούς χώρους, πολιτιστικούς χώρους και διαδικτυακά περιβάλλοντα. Αυτή η καταγραφή περιλαμβάνει βέλτιστες πρακτικές και επιτυχημένες υλοποιήσεις σε όλη την Ευρώπη, με συγκεκριμένες γνώσεις από την Ελλάδα, τη Λιθουανία, την Ιταλία και την Κύπρο.
3. **Υποστήριξη της Επαγγελματικής Ανάπτυξης:** Επισημαίνει τις ευκαιρίες που παρέχουν οι εναλλακτικοί χώροι μάθησης όχι μόνο για τους/τις σημερινούς/-νές φοιτητές/-τριες αλλά και για τους/τις εργαζόμενους/-νες επαγγελματίες που επιδιώκουν να αναβαθμίσουν τις δεξιότητές τους ή να μάθουν νέες δεξιότητες. Η έκθεση τονίζει την ευελιξία και την προσβασιμότητα αυτών των περιβαλλόντων ως λύσεις για συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη.
4. **Προώθηση της Συνεργασίας και της Ανταλλαγής Γνώσεων:** Ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, ιδρυμάτων και φορέων χάραξης πολιτικής παρέχοντας έναν συγκεντρωτικό πόρο που ενσωματώνει τις συνεισφορές των εταίρων του έργου.
5. **Διευκόλυνση της Ψηφιακής Μετάβασης:** Περιγράφει την ανάπτυξη και τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, όπως πλατφόρμες ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning), για την υποστήριξη των ψηφιακών και πράσινων δυνατοτήτων της Εκπαίδευσης Εικαστικών Τεχνών και Γραφιστικού Σχεδιασμού. Η έκθεση παρέχει στρατηγικές για την ενσωμάτωση αυτών των εργαλείων στις εκπαιδευτικές πρακτικές ενισχύοντας τη μαθησιακή εμπειρία μέσω της τεχνολογίας.
6. **Βελτίωση των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων:** Δείχνει πώς τα εναλλακτικά μαθησιακά περιβάλλοντα μπορούν να ενισχύσουν τα μαθησιακά αποτελέσματα παρέχοντας χώρους που υποστηρίζουν αλλαγές συμπεριφοράς σύμφωνα με την πράσινη μετάβαση.

2. Εισαγωγή στους Εναλλακτικούς Χώρους Μάθησης και Σύνδεση με το ΝΕΜπ

2.1 Σύντομη Ιστορική Επισκόπηση στην Ευρώπη - Πώς ξεκίνησε και η Σημερινή Κατάσταση

Η έννοια των μαθησιακών περιβαλλόντων έχει εξελιχθεί σημαντικά με την πάροδο των αιώνων μεταβαίνοντας από τις παραδοσιακές, άκαμπτες αίθουσες διδασκαλίας σε πιο καινοτόμους και ευέλικτους χώρους. Ο μετασχηματισμός αυτός έχει επηρεαστεί από διάφορα κινήματα εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης και κοινωνικές αλλαγές. Στα πρώτα στάδια της επίσημης (τυπικής) εκπαίδευσης στην Ευρώπη, οι αίθουσες διδασκαλίας ήταν συχνά αυστηρές και ομοιόμορφες αντανakλώντας μια διδακτική προσέγγιση της διδασκαλίας. Η εκπαίδευση ήταν δασκαλοκεντρική, με μεγάλη έμφαση στην απομνημόνευση και την αυστηρή πειθαρχία (Montessori, 1964).

Τον 20ό αιώνα εμφανίστηκαν προοδευτικά εκπαιδευτικά κινήματα που άρχισαν να αμφισβητούν το παραδοσιακό μοντέλο. Εκπαιδευτικοί με μεγάλη επιρροή, όπως η Μαρία Μοντεσσόρι (Maria Montessori) και ο Τζον Ντιούι (John Dewey), υποστήριξαν την παιδοκεντρική εκπαίδευση δίνοντας έμφαση στη σημασία της πρακτικής μάθησης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων κριτικής σκέψης. Η Μοντεσσόρι εισήγαγε την έννοια των προετοιμασμένων περιβαλλόντων, όπου τα παιδιά μπορούσαν να μάθουν μέσα από την εξερεύνηση και την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον τους (Montessori, 1964). Το έργο του Ντιούι υπογράμμισε τη σημασία της βιωματικής μάθησης και την ανάγκη για εκπαιδευτικούς χώρους που ευνοούν τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα (Dewey, 1938).

Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, υπήρξε μια σημαντική ώθηση προς την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η περίοδος της ανοικοδόμησης επέφερε νέα αρχιτεκτονικά σχέδια για τα σχολεία που ενσωμάτωναν περισσότερους ανοιχτούς χώρους και φυσικό φως, γεγονός που αντικατόπτριζε την αυξανόμενη κατανόηση του αντίκτυπου του φυσικού περιβάλλοντος στη μάθηση (Alexander, 1977). Το κίνημα της Ανοικτής Τάξης στις δεκαετίες του 1960 και 1970 έφερε περαιτέρω επανάσταση στα μαθησιακά περιβάλλοντα προωθώντας ευέλικτους, μαθητοκεντρικούς χώρους που μπορούσαν να προσαρμοστούν σε διάφορες μεθόδους διδασκαλίας και στυλ μάθησης (Bennett et al., 1980).

Τις τελευταίες δεκαετίες, η ενσωμάτωση της τεχνολογίας και η μεγαλύτερη εστίαση στη βιωσιμότητα έχουν μετασχηματίσει περαιτέρω τα μαθησιακά περιβάλλοντα. Η άνοδος των ψηφιακών πλατφορμών μάθησης και η ώθηση για περιβαλλοντικά βιώσιμους σχεδιασμούς έχουν οδηγήσει στην ανάπτυξη υβριδικών και εναλλακτικών χώρων μάθησης. Οι χώροι αυτοί συχνά περιλαμβάνουν χώρους πρασίνου, δημόσιους χώρους και διαδικτυακά περιβάλλοντα που υποστηρίζουν τη διαδραστική και βιωματική μάθηση (Dudek, 2000). Η πρωτοβουλία Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους (ΝΕΜπ), που ξεκίνησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στοχεύει στη

γεφύρωση των κόσμων της τέχνης, του πολιτισμού και της τεχνολογίας με πυρήνα τη βιωσιμότητα. Προωθεί τη δημιουργία όμορφων, βιώσιμων και συμπεριληπτικών χώρων, προϊόντων και τρόπων ζωής. Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, το NEMπ τονίζει την ανάγκη για μαθησιακά περιβάλλοντα που δεν είναι μόνο λειτουργικά αλλά και εμπνευσμένα ευνοώντας συγχρόνως την ολιστική ανάπτυξη (European Commission, 2021).

2.2. Ο Αντίκτυπος στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού και η Σημασία της για την Ευρώπη Σήμερα

Στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού, οι αρχές του NEMπ μεταφράζονται στη δημιουργία χώρων που προωθούν τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, ενώ παράλληλα λαμβάνουν υπόψη τους τον περιβαλλοντικό και κοινωνικό αντίκτυπο. Με την υιοθέτηση αυτών των αρχών, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να σχεδιάσουν μαθησιακά περιβάλλοντα που είναι ευέλικτα, συμπεριληπτικά και βιώσιμα, βελτιώνοντας έτσι τη συνολική μαθησιακή εμπειρία και τα αποτελέσματα για τους/τις φοιτητές/-τριες (Hofstra, 2021). Η σημασία αυτών των αρχών είναι ιδιαίτερα έντονη στο σημερινό ευρωπαϊκό πλαίσιο, όπου η σύγκλιση της βιωσιμότητας, του ψηφιακού μετασχηματισμού και της συμπεριληπτικότητας θεωρείται απαραίτητη για τη μελλοντική ευημερία και ανθεκτικότητα της ηπείρου.

Καθώς η Ευρώπη ηγείται των παγκόσμιων προσπαθειών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, η ενσωμάτωση βιώσιμων πρακτικών σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, είναι ζωτικής σημασίας. Οι εναλλακτικοί χώροι μάθησης που ενσωματώνουν τις αρχές του πράσινου σχεδιασμού όχι μόνο μειώνουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, αλλά χρησιμεύουν επίσης ως ζωντανά εργαστήρια στα οποία οι φοιτητές/-τριες μπορούν να ασχοληθούν και να μάθουν από πρώτο χέρι για τη βιωσιμότητα (European Commission, 2020). Αυτή η πρακτική εμπειρία είναι ανεκτίμητη για την καλλιέργεια της επόμενης γενιάς περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων σχεδιαστών/-στριών και καλλιτεχνών/-χνιδων που μπορούν να συμβάλουν σε ένα πιο πράσινο μέλλον.

Η ραγδαία εξέλιξη των ψηφιακών τεχνολογιών έχει μεταμορφώσει το τοπίο της εκπαίδευσης προσφέροντας πρωτοφανείς ευκαιρίες για καινοτομία στη διδασκαλία και τη μάθηση. Η έμφαση που δίνει το NEMπ στην ενσωμάτωση της τέχνης, του πολιτισμού και της τεχνολογίας ευθυγραμμίζεται με το ευρύτερο ευρωπαϊκό ψηφιακό θεματολόγιο, το οποίο στοχεύει στην ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων και υποδομών σε ολόκληρη την ήπειρο (European Commission, 2021). Με τη δημιουργία υβριδικών και διαδικτυακών περιβαλλόντων μάθησης, η Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού μπορεί να γίνει πιο προσιτή και προσαρμόσιμη καλύπτοντας ποικίλες μαθησιακές ανάγκες και προετοιμάζοντας τους/τις φοιτητές/-τριες για έναν ψηφιοποιημένο κόσμο.

Η συμπεριληπτικότητα αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του NEMπ αντανakλώντας τη δέσμευση της Ευρώπης για κοινωνική συνοχή και ισότητα. Στον τομέα της εκπαίδευσης, αυτό σημαίνει σχεδιασμό χώρων που είναι προσβάσιμοι σε όλους/-λες τους/τις μαθητές/-τριες/φοιτητές/-τριες ανεξάρτητα από το υπόβαθρο ή τις ικανότητές τους. Τα συμπεριληπτικά

περιβάλλοντα μάθησης συμβάλλουν στην άρση των φραγμών και στην προώθηση μιας κουλτούρας ισότητας και σεβασμού, η οποία είναι απαραίτητη για την προώθηση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας (Hofstra, 2021). Εξασφαλίζοντας ότι οι εκπαιδευτικοί χώροι είναι φιλόξενοι και εξυπηρετικοί, τα ιδρύματα μπορούν να υποστηρίξουν ένα ποικιλόμορφο φοιτητικό σώμα και να προετοιμάσουν τους/τις αποφοίτους να ευδοκιμήσουν σε μια πολυπολιτισμική και συμπεριληπτική κοινωνία. Η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης αποτελεί πηγή έμπνευσης και ταυτότητας. Η ενσωμάτωση αυτής της κληρονομιάς στους σύγχρονους χώρους μάθησης μπορεί να βελτιώσει τις εκπαιδευτικές εμπειρίες συνδέοντας τους φοιτητές/-τριες με τις πολιτιστικές τους ρίζες και καλλιεργώντας την αίσθηση του ανήκειν (Council of Europe, 2019). Ταυτόχρονα, το ΝΕΜπ ενθαρρύνει τη συγχώνευση παραδοσιακών και σύγχρονων στοιχείων προωθώντας την καινοτομία και διατηρώντας παράλληλα τις πολιτιστικές αξίες. Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού στην οποία η κατανόηση του ιστορικού πλαισίου και η διεύρυνση των δημιουργικών ορίων είναι αμφότερα ζωτικής σημασίας.

Η υιοθέτηση των αρχών του ΝΕΜπ στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού δεν είναι μόνο μια απάντηση στις σύγχρονες προκλήσεις, αλλά και μια ευκαιρία για τη διαμόρφωση ενός βιώσιμου, ψηφιακού και συμπεριληπτικού μέλλοντος. Με τη δημιουργία μαθησιακών περιβαλλόντων που ενσωματώνουν αυτές τις αξίες, τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της πράσινης μετάβασης, της καινοτομίας και της κοινωνικής συνοχής. Αυτή η ολιστική προσέγγιση διασφαλίζει ότι η εκπαίδευση παραμένει σχετική και αποτελεσματική στην αντιμετώπιση των πολύπλοκων αναγκών του σημερινού κόσμου και των μελλοντικών γενεών.

Αναγνωρίζοντας αυτή την αλλαγή, το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε συνεργασία με την UNECE, την Ελβετική Κρατική Γραμματεία Εκπαίδευσης, Έρευνας και Καινοτομίας και το UNEP, διοργάνωσε ένα σημαντικό φόρουμ για την ενδυνάμωση της νεολαίας μέσω της επιχειρηματικής εκπαίδευσης. Η εκδήλωση αυτή, που πραγματοποιήθηκε στο ξενοδοχείο Parklane στη Λεμεσό στις 27-28 Ιουνίου 2024, είχε ως στόχο την ενσωμάτωση της Εκπαίδευσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ΕΒΑ) με την εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα για την προώθηση επιχειρηματιών που δεσμεύονται να δημιουργήσουν θετικό περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο. Το φόρουμ υπογράμμισε τη σημασία των εναλλακτικών χώρων μάθησης για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής εμπειρίας, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την αντιμετώπιση της φιλοπεριέργειας των μαθητών/-τριών. Ειδικότερα, τονίστηκαν οι ακόλουθες πτυχές:

Επαναπροσδιορισμός των Χώρων Μάθησης για Βελτιωμένα Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα

Το φόρουμ τόνισε την κρίσιμη ανάγκη να σχεδιαστούν μαθησιακά περιβάλλοντα που υπερβαίνουν τις παραδοσιακές αίθουσες διδασκαλίας. Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας, τόσο μέσα όσο και έξω από την τάξη, είναι μείζονος σημασίας για την ικανοποίηση των ποικίλων αναγκών των μαθητών/-τριών. Διαφορετικές ομάδες ανθρώπων έχουν ανάγκη από

προσαρμοσμένες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και τεχνολογίες για την υποστήριξη των μαθησιακών τους στόχων και δραστηριοτήτων. Η προοπτική αυτή υπογραμμίζει τη σημασία της συνεκτίμησης των ατομικών διαφορών, όπως τα μεταγνωστικά επίπεδα και οι δεξιότητες αυτορρύθμισης, κατά τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών παρεμβάσεων.

Ο Ρόλος του Διαλόγου και των Συμμετοχικών Προσεγγίσεων

Η έννοια των μαθησιακών χώρων επεκτάθηκε πέρα από τα φυσικά περιβάλλοντα και συμπεριέλαβε χώρους διαλόγου και συμμετοχικής εμπλοκής. Εκπρόσωποι της οργάνωσης RESET¹ ανέδειξαν την προσέγγισή τους στις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις, η οποία περιλαμβάνει τη δημιουργία ευκαιριών για διάλογο μεταξύ μαθητών/-τριών, γονέων και εκπαιδευτικών. Η μέθοδος αυτή διασφαλίζει ότι οι εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες και τις ιδέες όλων των ενδιαφερομένων ενισχύοντας έτσι τη δέσμευση και την αποτελεσματικότητα της μάθησης. Ένα παράδειγμα που συζητήθηκε αφορούσε την προετοιμασία μαθητών/-τριών, γονέων και εκπαιδευτικών για ψηφιακή ετοιμότητα και ανθεκτικότητα σε εικονικά περιβάλλοντα καταδεικνύοντας τη σημασία της ενσωμάτωσης της ανατροφοδότησης των ενδιαφερόμενων μερών στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό.

Καινοτόμοι Σχεδιασμοί Τάξεων και Ευέλικτα Μαθησιακά Περιβάλλοντα

Το φόρουμ επέστησε επίσης την προσοχή στην υλοποίηση ευέλικτων σχεδιασμών αιθουσών διδασκαλίας που ενσωματώνουν κινητά θρανία και διάφορες επιλογές καθισμάτων. Η προσέγγιση αυτή, η οποία εφαρμόζεται επί του παρόντος στην Αλβανία και σε άλλες περιοχές, αποσκοπεί στη δημιουργία πιο ελκυστικών και προσαρμόσιμων μαθησιακών περιβαλλόντων. Τονίστηκε μάλιστα η ανάγκη για πρωτοποριακούς χώρους μάθησης που αποκλίνουν από τα παραδοσιακά μοντέλα, ιδίως για την αντιμετώπιση της μείωσης των κινήτρων των μαθητών/-τριών να παραμείνουν στο σχολείο. Έννοιες όπως οι υπαίθριες αίθουσες διδασκαλίας με κήπους και η ενσωμάτωση της φύσης, σε συνδυασμό με προηγμένα τεχνολογικά εργαλεία, προτάθηκαν για να γίνουν οι χώροι μάθησης πιο ελκυστικοί και να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες.

Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών και Μικτή Μάθηση

Μια άλλη κρίσιμη πτυχή που συζητήθηκε ήταν η ανάγκη αναμόρφωσης των μεθοδολογιών εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών. Το φόρουμ πρότεινε την υιοθέτηση μεθόδων μικτής μάθησης για να γίνει η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών πιο προσιτή και αποτελεσματική. Η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει τον συνδυασμό της παραδοσιακής διά ζώσης εκπαίδευσης με την ηλεκτρονική μάθηση, γεγονός που επιτρέπει μια πιο ευέλικτη και ολοκληρωμένη εμπειρία εκπαίδευσης. Εφοδιάζοντας τους/τις εκπαιδευτικούς με δεξιότητες που τους/τις βοηθούν να αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες και καινοτόμες μεθόδους διδασκαλίας, η συνολική ποιότητα της εκπαίδευσης μπορεί να βελτιωθεί σημαντικά.

---

¹ <https://eudaynicosia.com/reset>

3. Συστάσεις για Εναλλακτικούς Χώρους Μάθησης

Καθώς τα εκπαιδευτικά παραδείγματα μετατοπίζονται προς πιο ολιστικά και συμπεριληπτικά μοντέλα, οι εναλλακτικοί χώροι μάθησης αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία. Αυτοί οι χώροι—χώροι πρασίνου, δημόσιοι χώροι, διεπιστημονικοί χώροι, πολιτιστικοί χώροι και διαδικτυακοί χώροι—προσφέρουν μοναδικά περιβάλλοντα που ευνοούν τη δημιουργικότητα, τη συνεργασία και την πρακτική εμπλοκή. Με την ενσωμάτωση αυτών των διαφορετικών μαθησιακών περιβαλλόντων στα εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών, τα ιδρύματα μπορούν να βελτιώσουν τις εμπειρίες των μαθητών/-τριών, να προωθήσουν τη βιωσιμότητα και να υποστηρίξουν την ανάπτυξη κρίσιμων δεξιοτήτων.

3.1 Πράσινοι Χώροι Μάθησης

Έργο «Φτιάξε το δικό σου καταφύγιο»: Πανεπιστήμιο Anna Merry Frederick, Κύπρος

Οι χώροι πρασίνου, όπως οι κήποι, τα πάρκα και άλλα φυσικά περιβάλλοντα, παρέχουν μοναδικές και πολύτιμες ευκαιρίες για βιώσιμες μαθησιακές πρακτικές και έργα φιλικά προς το περιβάλλον. Η ενσωμάτωση αυτών των χώρων στα εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών ενισχύει τη σύνδεση των μαθητών/-τριών με τη φύση, προωθεί την περιβαλλοντική διαχείριση και υποστηρίζει τη βιωματική μάθηση. Ορισμένα παραδείγματα και στρατηγικές για την ενσωμάτωση περιλαμβάνουν τα εξής:

1. **Σχολικοί Κήποι:** Δημιουργία σχολικών κήπων στους οποίους οι μαθητές/-τριες μπορούν να μάθουν για τη βιώσιμη γεωργία, τη βιολογία των φυτών και την κομποστοποίηση. Για παράδειγμα, οι μαθητές/-τριες μπορούν να καλλιεργούν

λαχανικά, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις σχολικές καφετέριες προωθώντας την ιδέα «από τη φάρμα στο τραπέζι».

2. **Μάθηση με Βάση το Πάρκο:** Αξιοποίηση τοπικών πάρκων για μελέτες πεδίου σε μαθήματα όπως η βιολογία, η περιβαλλοντική επιστήμη και η γεωγραφία. Τα πάρκα μπορούν να χρησιμεύσουν ως ζωντανά εργαστήρια στα οποία οι μαθητές/-τριες διεξάγουν πειράματα, παρατηρούν την άγρια ζωή και μελετούν τα οικοσυστήματα.
3. **Υπαίθριες Αίθουσες Διδασκαλίας:** Δημιουργία υπαίθριων αιθουσών διδασκαλίας μέσα σε χώρους πρασίνου για τη διδακτική διευκόλυνση μιας ποικιλίας μαθημάτων. Οι χώροι αυτοί μπορούν να εξοπλιστούν με καθίσματα και κατασκευές σκίασης για να παρέχουν ένα άνετο περιβάλλον μάθησης.
4. **Έργα Κοινωνικής Συμμετοχής:** Συνεργασία με τοπικές κοινότητες για τη συντήρηση δημόσιων κήπων ή πάρκων. Αυτά τα έργα μπορούν να εμπλέξουν τους/τις μαθητές/-τριες στην κοινωνική υπηρεσία διδάσκοντάς τους τη σημασία της συμμετοχής των πολιτών και της ευθύνης απέναντι στο περιβάλλον.

Πλεονεκτήματα

- Ενισχυμένη Δέσμευση: Οι χώροι πρασίνου παρέχουν ένα διεγερτικό και δυναμικό περιβάλλον που μπορεί να αυξήσει τη δέσμευση και τα κίνητρα των φοιτητών.
- Πρακτική Μάθηση: Αυτά τα περιβάλλοντα προσφέρουν πρακτικές, βιωματικές μαθησιακές εμπειρίες που μπορούν να εμβαθύνουν την κατανόηση και τη διατήρηση του γνωστικού αντικειμένου.
- Οφέλη για την Ψυχική και Σωματική υγεία: Η έκθεση σε φυσικό περιβάλλον μπορεί να μειώσει το άγχος, να βελτιώσει τη διάθεση και να ενθαρρύνει τη σωματική δραστηριότητα ωφελώντας τη συνολική ευημερία των μαθητών/-τριών.
- Περιβαλλοντική Ευαισθητοποίηση: Η μάθηση σε χώρους πρασίνου ενισχύει την αίσθηση της περιβαλλοντικής διαχείρισης και της ευαισθητοποίησης σε οικολογικά ζητήματα.

Μειονεκτήματα

- Εξάρτηση από τον Καιρό: Οι υπαίθριες μαθησιακές δραστηριότητες επηρεάζονται από τις καιρικές συνθήκες, οι οποίες μπορούν να διαταράξουν τα χρονοδιαγράμματα και να περιορίσουν τη χρήση όλο τον χρόνο.
- Εντατική Χρήση Πόρων: Η δημιουργία και συντήρηση χώρων πρασίνου μπορεί να απαιτεί σημαντικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης, της εργασίας και της συνεχούς συντήρησης.
- Θέματα Προσβασιμότητας: Δεν έχουν όλοι/-λες οι μαθητές/-τριες εύκολη πρόσβαση σε χώρους πρασίνου, ιδίως σε αστικές περιοχές όπου οι χώροι αυτοί μπορεί να είναι περιορισμένοι ή ανύπαρκτοι.
- Ανησυχίες για την Ασφάλεια: Η διασφάλιση της ασφάλειας των μαθητών/-τριών σε εξωτερικούς χώρους μπορεί να είναι δύσκολη απαιτώντας πρόσθετη επίβλεψη και διαχείριση κινδύνων.

Οι χώροι πρασίνου παρέχουν σημαντικά οφέλη για την Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού προσφέροντας καθηλωτικές, πρακτικές μαθησιακές εμπειρίες που προωθούν τη βιωσιμότητα και τη διαχείριση του περιβάλλοντος. Αν και υπάρχουν πρακτικές προκλήσεις για την ενσωμάτωση των χώρων πρασίνου στα εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών, τα πλεονεκτήματα υπερτερούν των μειονεκτημάτων, ιδίως με προσεκτικό σχεδιασμό και κατανομή πόρων. Αξιοποιώντας αυτά τα φυσικά περιβάλλοντα, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να προωθήσουν μια βαθύτερη σύνδεση μεταξύ των μαθητών/-τριών και του φυσικού κόσμου προετοιμάζοντάς τους/τες να γίνουν περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένοι και αφοσιωμένοι πολίτες.

3.2 Δημόσιοι Χώροι Μάθησης

Φωτογραφία με την ευγενική χορηγία του Urban Gorillas, ΜΚΟ. Pathway to the Bubble, Fuskopolis, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου, Λευκωσία, Κύπρος, 2014

Οι δημόσιοι χώροι, συμπεριλαμβανομένων των κέντρων κοινότητας, των πλατειών και άλλων δημόσιων χώρων, προσφέρουν πολύτιμες ευκαιρίες για τη δημιουργία συμπεριληπτικών και προσβάσιμων μαθησιακών περιβαλλόντων. Αυτοί οι χώροι μπορούν να προωθήσουν την εμπλοκή της κοινότητας, να υποστηρίξουν ποικίλες μαθησιακές

δραστηριότητες και να ενισχύσουν την προβολή των εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών. Ορισμένα παραδείγματα και στρατηγικές για την ενσωμάτωση περιλαμβάνουν τα εξής:

1. **Κέντρα Κοινότητας:** Αξιοποίηση κοινοτικών κέντρων για εργαστήρια, διαλέξεις και συνεργατικά έργα. Τα κέντρα αυτά διαθέτουν συχνά τις απαραίτητες υποδομές για την υποστήριξη διαφόρων μαθησιακών δραστηριοτήτων και μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκτός του κανονικού σχολικού ωραρίου για να εξυπηρετήσουν διαφορετικά ωράρια.
2. **Πλατείες και Ανοιχτοί Χώροι:** Οργάνωση δημόσιων εκθέσεων, παραστάσεων και διαδραστικών έργων σε πλατείες και ανοιχτούς χώρους. Αυτές οι εκδηλώσεις μπορούν να εμπλέξουν την ευρύτερη κοινότητα και να προσφέρουν στους/στις μαθητές/-τριες μια εμπειρία του πραγματικού κόσμου στην παρουσίαση της εργασίας τους.
3. **Δημόσιες Βιβλιοθήκες:** Αξιοποίηση των δημόσιων βιβλιοθηκών ως κέντρων μάθησης και συνεργασίας. Οι βιβλιοθήκες μπορούν να φιλοξενήσουν ομάδες ανάγνωσης, ερευνητικά έργα και παρουσιάσεις πολυμέσων προσφέροντας πόρους που υποστηρίζουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων.
4. **Αστικοί Χώροι:** Μετατροπή αστικών χώρων, όπως εγκαταλελειμμένα οικόπεδα ή ανεκμετάλλευτες περιοχές, σε προσωρινούς χώρους μάθησης. Οι αναδυόμενες (pop-up) αίθουσες διδασκαλίας, οι υπαίθριες διαλέξεις και τα κοινοτικά έργα τέχνης μπορούν να αναζωογονήσουν αυτούς τους χώρους και να προσφέρουν δυναμικές μαθησιακές εμπειρίες.

Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
<ul style="list-style-type: none"> • Προσβασιμότητα και Συμπεριληπτικότητα: Οι δημόσιοι χώροι βρίσκονται συχνά σε κεντρική τοποθεσία και είναι προσβάσιμοι σε ένα ευρύ κοινό, γεγονός που τους καθιστά ιδανικούς για συμπεριληπτικές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες. • Κοινωνική Δέσμευση: Η αξιοποίηση των δημόσιων χώρων για μάθηση μπορεί να ενισχύσει τους δεσμούς μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και της κοινότητας προωθώντας τη συνεργασία και την αμοιβαία υποστήριξη. • Εμπειρίες από τον Πραγματικό Κόσμο: Οι δημόσιοι χώροι παρέχουν στους/στις μαθητές/-τριες ευκαιρίες να εφαρμόσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους σε πραγματικές 	<ul style="list-style-type: none"> • Αδειοδότηση και Κανονισμοί: Η χρήση δημόσιων χώρων συχνά απαιτεί την απόκτηση αδειών και την τήρηση των τοπικών κανονισμών, κάτι που μπορεί να είναι χρονοβόρο και πολύπλοκο. • Περιορισμοί Πόρων: Οι δημόσιοι χώροι μπορεί να μην διαθέτουν τους ειδικούς πόρους και τις υποδομές που απαιτούνται για ορισμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες απαιτώντας πρόσθετες επενδύσεις και σχεδιασμό. • Περιβαλλοντικοί Παράγοντες: Όπως και οι χώροι πρασίνου, έτσι και οι δημόσιοι χώροι εξαρτώνται από τις καιρικές συνθήκες και άλλους περιβαλλοντικούς παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν

συνθήκες ενισχύοντας την πρακτική μαθησιακή τους εμπειρία.

- Ορατότητα και Ευαισθητοποίηση: Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε δημόσιους χώρους μπορούν να αυξήσουν την ορατότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και να ευαισθητοποιήσουν το ευρύ κοινό για σημαντικά θέματα.

τη δυνατότητα πραγματοποίησης υπαίθριων δραστηριοτήτων.

- Ασφάλεια και Προστασία: Η εξασφάλιση της ασφάλειας και της προστασίας των μαθητών/-τριών και των συμμετεχόντων/-χουσών σε δημόσιους χώρους μπορεί να είναι δύσκολη και απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό και επίβλεψη.

Οι δημόσιοι χώροι προσφέρουν πληθώρα ευκαιριών για την ενίσχυση της Εκπαίδευσης Τέχνης και Σχεδιασμού μέσω της εμπλοκής της κοινότητας, των πραγματικών μαθησιακών εμπειριών και της αυξημένης προσβασιμότητας. Αν και υπάρχουν προκλήσεις που σχετίζονται με τη χρήση αυτών των χώρων, όπως οι κανονιστικές απαιτήσεις και οι περιβαλλοντικοί παράγοντες, τα οφέλη από την προώθηση της συμπεριληπτικότητας, της δέσμευσης και της πρακτικής μάθησης καθιστούν τους δημόσιους χώρους πολύτιμο συστατικό των εναλλακτικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων. Με την αποτελεσματική ενσωμάτωση των δημόσιων χώρων στα εκπαιδευτικά προγράμματα, τα ιδρύματα μπορούν να δημιουργήσουν δυναμικές, προσανατολισμένες στην κοινότητα μαθησιακές εμπειρίες που εμπλουτίζουν τόσο τους/τις μαθητές/-τριες όσο και την ευρύτερη κοινότητα.

3.3 Διεπιστημονικοί Χώροι Μάθησης

Οι διεπιστημονικοί χώροι, όπως οι κόμβοι καινοτομίας και οι χώροι δημιουργών, παρέχουν περιβάλλοντα που ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών πεδίων σπουδών. Οι εν λόγω χώροι έχουν σχεδιαστεί για να προωθούν τη διεπιστημονική μάθηση, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία φέρνοντας κοντά διαφορετικές ομάδες μαθητών/-τριών/ φοιτητών/-τριών, εκπαιδευτικών και επαγγελματιών.

Φωτογραφία με την ευγενική χορηγία του Πανεπιστημίου Frederick, Κύπρος

Ορισμένα παραδείγματα και στρατηγικές για την ενσωμάτωση περιλαμβάνουν τα εξής:

1. **Κόμβοι Καινοτομίας (Innovation Hubs):** Δημιουργία κόμβων καινοτομίας που χρησιμεύουν ως συνεργατικοί χώροι εργασίας για φοιτητές/-τριες διαφόρων ειδικοτήτων. Αυτοί οι κόμβοι μπορούν να φιλοξενούν hackathons, design sprints και διεπιστημονικά έργα που ενθαρρύνουν τη δημιουργική επίλυση προβλημάτων και την καινοτομία.
2. **Χώροι Δημιουργιών (Maker Spaces):** Δημιουργία χώρων δημιουργών εξοπλισμένων με εργαλεία και υλικά για τη δημιουργία πρωτοτύπων, την κατασκευή και τον πειραματισμό. Οι εν λόγω χώροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για πρακτικά έργα σε μαθήματα που κυμαίνονται από τη μηχανική και τον σχεδιασμό έως τις εικαστικές τέχνες και τις θετικές επιστήμες επιτρέποντας στους/στις φοιτητές/-τριες να κατασκευάσουν και να δοκιμάσουν τις ιδέες τους .
3. **Διεπιστημονικά στούντιο:** Δημιουργία διεπιστημονικών στούντιο στα οποία οι φοιτητές/-τριες μπορούν να εργαστούν σε έργα που συνδυάζουν στοιχεία τέχνης, τεχνολογίας, επιστήμης και ανθρωπιστικών επιστημών. Αυτά τα στούντιο μπορούν να παρέχουν έναν ευέλικτο χώρο για συνεργατικά έργα, εργαστήρια και εκθέσεις.
4. **Συνεργατικά Ερευνητικά Κέντρα:** Ανάπτυξη ερευνητικών κέντρων που φέρνουν σε επαφή φοιτητές/-τριες, καθηγητές/-τριες και επαγγελματίες της βιομηχανίας με

στόχο να εργαστούν σε κοινές ερευνητικές πρωτοβουλίες. Τα κέντρα αυτά μπορούν να επικεντρωθούν στην αντιμετώπιση προκλήσεων του πραγματικού κόσμου μέσω διεπιστημονικής συνεργασίας.

Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
<ul style="list-style-type: none"> ● Ενισχυμένη Συνεργασία: Οι διεπιστημονικοί χώροι προωθούν τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών κλάδων οδηγώντας σε καινοτόμες λύσεις και βαθύτερη κατανόηση πολύπλοκων προβλημάτων. ● Πρακτική Μάθηση: Αυτοί οι χώροι παρέχουν ευκαιρίες για πρακτική, βιωματική μάθηση επιτρέποντας στους φοιτητές/-τριες να εφαρμόσουν τις θεωρητικές γνώσεις σε πρακτικά πλαίσια. ● Ανάπτυξη Δεξιοτήτων: Οι φοιτητές/-τριες μπορούν να αναπτύξουν ένα ευρύ φάσμα δεξιοτήτων, όπως τεχνικές, δημιουργικές και συνεργατικές δεξιότητες, οι οποίες εκτιμώνται ιδιαίτερα στο σύγχρονο εργατικό δυναμικό. ● Κοινή Χρήση Πόρων: Οι διεπιστημονικοί χώροι διαθέτουν συχνά κοινόχρηστους πόρους και εξοπλισμό διευκολύνοντας τους/τις φοιτητές/-τριες να έχουν πρόσβαση στα εργαλεία που χρειάζονται για τις εργασίες τους. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Εντατική Χρήση Πόρων: Η δημιουργία και η συντήρηση διεπιστημονικών χώρων μπορεί να είναι δαπανηρή σε πόρους απαιτώντας σημαντικές επενδύσεις σε εξοπλισμό, υλικά και προσωπικό. ● Προκλήσεις Συντονισμού: Ο συντονισμός δραστηριοτήτων και έργων σε πολλαπλούς κλάδους μπορεί να είναι πολύπλοκος και να απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό και διαχείριση. ● Περιορισμοί Χώρου: Η εξεύρεση κατάλληλου χώρου για κόμβους καινοτομίας και χώρους δημιουργών μπορεί να αποτελέσει πρόκληση, ιδίως σε ιδρύματα με περιορισμένες φυσικές υποδομές. ● Ισότιμη Πρόσβαση: Η εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων των φοιτητών/-τριών σε αυτούς τους χώρους και τους πόρους μπορεί να είναι δύσκολη οδηγώντας ενδεχομένως σε ανισότητες στις ευκαιρίες μάθησης.

Οι διεπιστημονικοί χώροι προσφέρουν σημαντικά οφέλη στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού, καθώς προωθούν τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία. Αυτά τα περιβάλλοντα επιτρέπουν στους/στις φοιτητές/-τριες να συμμετέχουν σε πρακτική, βιωματική μάθηση και να αναπτύξουν ένα ευρύ φάσμα πολύτιμων δεξιοτήτων. Αν και υπάρχουν προκλήσεις που σχετίζονται με τη δημιουργία και τη συντήρηση αυτών των χώρων, όπως οι απαιτήσεις σε πόρους και οι προσπάθειες συντονισμού, τα πλεονεκτήματα της προώθησης της διεπιστημονικής συνεργασίας και της ανάπτυξης πρακτικών δεξιοτήτων τους καθιστούν ζωτικό στοιχείο των σύγχρονων εκπαιδευτικών στρατηγικών. Με την αποτελεσματική ενσωμάτωση διεπιστημονικών χώρων στα προγράμματά τους, τα

εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να προετοιμάσουν τους/τις φοιτητές/-τριες για να αντιμετωπίσουν πολύπλοκα προβλήματα του πραγματικού κόσμου και να πετύχουν σε έναν ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο.

3.4 Πολιτιστικοί Χώροι Μάθησης

Οι πολιτιστικοί χώροι, όπως οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και οι γκαλερί, παρέχουν πλούσια και εμπυθιστικά περιβάλλοντα μάθησης. Αυτοί οι χώροι είναι ιδανικοί για την ενσωμάτωση πολιτιστικών πλαισίων στην εκπαίδευση, την ενίσχυση της δημιουργικότητας και την προσφορά μοναδικών ευκαιριών στους/στις φοιτητές/-τριες να ασχοληθούν με την τέχνη, την ιστορία και την κοινωνία.

Φωτογραφία με την ευγενική χορηγία του Πανεπιστημίου Frederick, Κύπρος

Ορισμένα παραδείγματα και στρατηγικές για την ενσωμάτωση περιλαμβάνουν τα εξής:

1. **Βιβλιοθήκες:** Αξιοποίηση των βιβλιοθηκών ως κόμβων έρευνας, μελέτης και συνεργασίας. Οι βιβλιοθήκες μπορούν να φιλοξενήσουν ομάδες ανάγνωσης, ειδικές διαλέξεις και παρουσιάσεις πολυμέσων. Προσφέρουν πρόσβαση σε τεράστιους πόρους, όπως βιβλία, ψηφιακά μέσα και αρχαιακό υλικό, υποστηρίζοντας ένα ευρύ φάσμα ακαδημαϊκών κλάδων.
2. **Μουσεία:** Συνεργασία με μουσεία για τη δημιουργία διαδραστικών μαθησιακών εμπειριών. Τα μουσεία μπορούν να προσφέρουν ξεναγήσεις, εργαστήρια και ειδικά εκθέματα προσαρμοσμένα στα εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών. Αυτές οι δραστηριότητες δίνουν τη δυνατότητα στους/στις φοιτητές/-τριες να ασχοληθούν άμεσα με ιστορικά αντικείμενα, έργα τέχνης και επιστημονικά εκθέματα.
3. **Γκαλερί:** Αξιοποίηση των γκαλερί τέχνης ως χώρων έμπνευσης και δημιουργικότητας. Οι γκαλερί μπορούν να φιλοξενήσουν εκθέσεις φοιτητών/-τριών, ομιλίες καλλιτεχνών/-χνιδων και συνεργατικά έργα τέχνης. Οι εκδηλώσεις αυτές παρέχουν στους/στις φοιτητές/-τριες ευκαιρίες να παρουσιάσουν το έργο τους και να συνεργαστούν με την καλλιτεχνική κοινότητα.
4. **Πολιτιστικά Κέντρα:** Συνεργασία με πολιτιστικά κέντρα για την παροχή ποικίλων προγραμμάτων και εκδηλώσεων. Τα πολιτιστικά κέντρα μπορούν να προσφέρουν γλωσσικά μαθήματα, πολιτιστικά φεστιβάλ και καλλιτεχνικές παραστάσεις εμπλουτίζοντας την εκπαιδευτική εμπειρία με μια ευρεία κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμών και καλλιτεχνικών εκφράσεων.

Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
<ul style="list-style-type: none"> • Ενισχυμένες Μαθησιακές Εμπειρίες: Οι πολιτιστικοί χώροι παρέχουν καθηλωτικές και συναρπαστικές μαθησιακές εμπειρίες που μπορούν να εμβαθύνουν την κατανόηση και την εκτίμηση των φοιτητών/-τριών για διάφορα θέματα. • Πρόσβαση σε Πόρους: Αυτοί οι χώροι προσφέρουν πρόσβαση σε μοναδικούς πόρους και τεχνογνωσία που μπορεί να μην είναι διαθέσιμες στις παραδοσιακές αίθουσες διδασκαλίας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Υλικοτεχνικές Προκλήσεις: Η οργάνωση ταξιδιών και ο συντονισμός δραστηριοτήτων σε πολιτιστικούς χώρους μπορεί να είναι πολύπλοκη από υλικοτεχνική άποψη και χρονοβόρα. • Κόστος και Προσβασιμότητα: Η πρόσβαση σε ορισμένους πολιτιστικούς χώρους μπορεί να συνεπάγεται κόστος, με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολα προσβάσιμοι σε όλους/-λες τους/τις φοιτητές/-τριες, ιδίως σε εκείνους/-νες που βρίσκονται σε αγροτικές ή υποβαθμισμένες περιοχές. • Μεταβλητή Ποιότητα και Συνάφεια: Η ποιότητα και η συνάφεια των εκθεμάτων και των προγραμμάτων μπορεί να

- Δέσμευση της Κοινότητας: Η αξιοποίηση των πολιτιστικών χώρων ενισχύει τους δεσμούς μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και της ευρύτερης κοινότητας προωθώντας την πολιτιστική ευαισθητοποίηση και την εμπλοκή των πολιτών.
- Έμπνευση και Δημιουργικότητα: Η έκθεση στην τέχνη, την ιστορία και τον πολιτισμό σε αυτούς τους χώρους μπορεί να εμπνεύσει τη δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη των φοιτητών/-τριών.

- ποικίλλει περιορίζοντας ενδεχομένως την εκπαιδευτική τους αξία.
- Ασυμφωνία Προγραμμάτων: Η ευθυγράμμιση των προγραμμάτων των πολιτιστικών χώρων με τα ακαδημαϊκά ωράρια μπορεί να αποτελέσει πρόκληση, γεγονός που απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό και ευελιξία.

Οι πολιτιστικοί χώροι προσφέρουν σημαντικά οφέλη στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού παρέχοντας πλούσια, εμπυθιστικά περιβάλλοντα που ενισχύουν τη μάθηση, τη δημιουργικότητα και την πολιτισμική ευαισθητοποίηση. Αν και υπάρχουν προκλήσεις που σχετίζονται με τις υλικοτεχνικές υποδομές, το κόστος και την προσβασιμότητα, τα πλεονεκτήματα της χρήσης βιβλιοθηκών, μουσείων, γκαλερί και πολιτιστικών κέντρων ως εκπαιδευτικών πόρων υπερτερούν κατά πολύ αυτών των εμποδίων. Ενσωματώνοντας πολιτιστικούς χώρους στα προγράμματα σπουδών τους, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να προσφέρουν στους/στις φοιτητές/-τριες μοναδικές και ελκυστικές μαθησιακές εμπειρίες που διευρύνουν τις προοπτικές τους και εμπνέουν την καινοτομία. Οι χώροι αυτοί διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη σύνδεση των φοιτητών/-τριών με την πολιτιστική και καλλιτεχνική κληρονομιά των κοινοτήτων τους προωθώντας μια βαθύτερη κατανόηση και εκτίμηση του κόσμου γύρω τους.

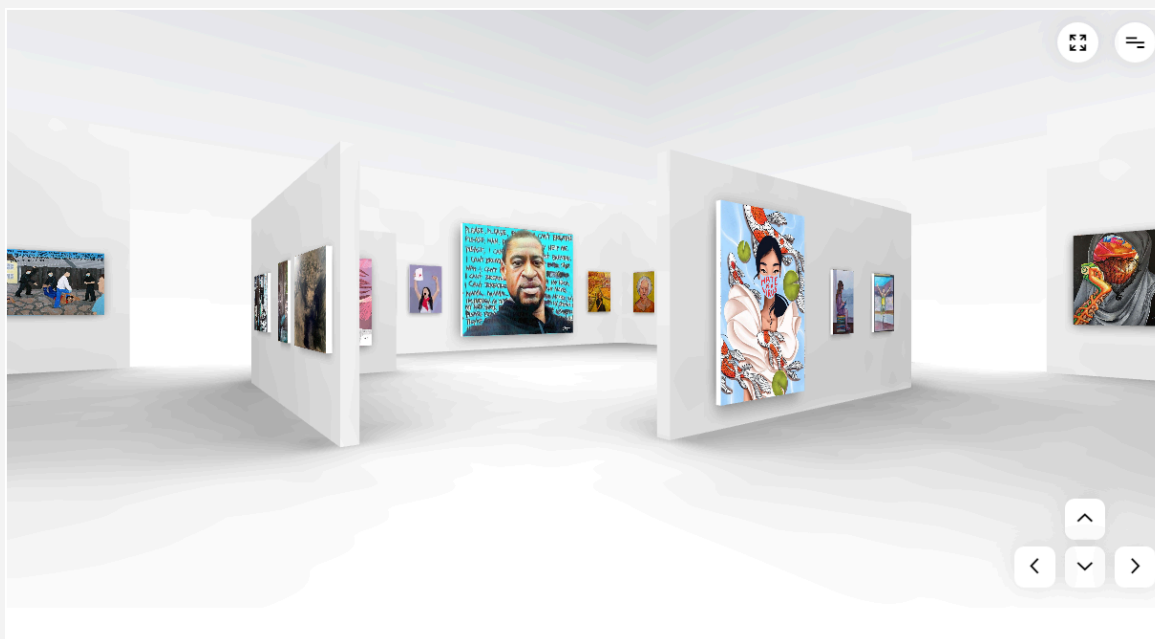
3.5 Διαδικτυακοί Χώροι Μάθησης

Οι διαδικτυακοί χώροι, συμπεριλαμβανομένων των εικονικών πλατφορμών και των ψηφιακών περιβαλλόντων, προσφέρουν ευέλικτες και προσβάσιμες ευκαιρίες για εξ αποστάσεως μάθηση. Οι εν λόγω χώροι δίνουν τη δυνατότητα στα εκπαιδευτικά ιδρύματα να παρέχουν περιεχόμενο ασύγχρονα, να υποστηρίζουν ποικίλες μαθησιακές ανάγκες και να παρέχουν πόρους στους οποίους μπορεί να έχει κανείς πρόσβαση από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου.

Τα παραδείγματα και οι στρατηγικές ενσωμάτωσης περιλαμβάνουν τα εξής:

1. **Εικονικές Τάξεις:** Χρήση πλατφορμών όπως το Zoom, το Microsoft Teams ή το Google Classroom για τη διεξαγωγή live μαθημάτων, συζητήσεων και ομαδικών εργασιών. Οι εικονικές τάξεις μπορούν να αναπαράγουν πολλές πτυχές των παραδοσιακών τάξεων προσφέροντας παράλληλα την ευελιξία της απομακρυσμένης πρόσβασης.
2. **Συστήματα Διαχείρισης Μάθησης (Learning Management Systems-LMS):** Χρήση πλατφορμών LMS, όπως το Moodle, το Canvas ή το Blackboard, για τη φιλοξενία του υλικού των μαθημάτων, των εργασιών και των αξιολογήσεων. Αυτά τα συστήματα μπορούν να υποστηρίξουν ασύγχρονη μάθηση επιτρέποντας στους/στις φοιτητές/-τριες να έχουν πρόσβαση στο περιεχόμενο και να ολοκληρώνουν τις εργασίες με τον δικό τους ρυθμό.
3. **Διαδικτυακά Εργαστήρια και Σεμινάρια:** Διοργάνωση διαδικτυακών workshops, webinars και διαλέξεων με προσκεκλημένους/-νες εμπειρογνώμονες από διάφορους τομείς. Οι εκδηλώσεις αυτές μπορούν να καταγράφονται και να διατίθενται για μεταγενέστερη προβολή επεκτείνοντας την εμβέλεια και τον αντίκτυπό τους.
4. **Ψηφιακές Βιβλιοθήκες και Πόροι:** Παροχή πρόσβασης σε ψηφιακές βιβλιοθήκες, βάσεις δεδομένων και άλλους διαδικτυακούς πόρους. Αυτά τα εργαλεία μπορούν να υποστηρίξουν την έρευνα και τη μάθηση σε ένα ευρύ φάσμα μαθημάτων προσφέροντας στους/στις φοιτητές/-τριες πρόσβαση σε μια τεράστια γκάμα πληροφοριών.
5. **Διαδραστικά Εργαλεία και Προσομοιώσεις:** Χρήση διαδραστικών εργαλείων, προσομοιώσεων και εικονικών εργαστηρίων για τη δημιουργία ελκυστικών μαθησιακών εμπειριών. Αυτά τα εργαλεία μπορούν να παρέχουν πρακτική εξάσκηση σε θέματα όπως οι θετικές επιστήμες, η μηχανική και ο σχεδιασμός χωρίς την ανάγκη για φυσικά υλικά.

Εικονική έκθεση του Artit με θέμα [Equal in Dignity & Rights](#)

Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
<ul style="list-style-type: none"> • Ευελιξία και Προσβασιμότητα: Οι διαδικτυακοί χώροι επιτρέπουν στους/στις φοιτητές/-τριες να μαθαίνουν με τον δικό τους ρυθμό και να έχουν πρόσβαση στο υλικό από οπουδήποτε καθιστώντας την εκπαίδευση πιο ευέλικτη και συμπεριληπτική. • Οικονομική Αποδοτικότητα: Οι ψηφιακοί πόροι και οι εικονικές τάξεις μπορούν να μειώσουν το κόστος που σχετίζεται με τις φυσικές υποδομές και τα υλικά. • Επεκτασιμότητα: Οι διαδικτυακές πλατφόρμες μπορούν να φιλοξενήσουν μεγάλο αριθμό φοιτητών/-τριών διευκολύνοντας την επέκταση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και την προσέγγιση ενός ευρύτερου κοινού. • Επικαιροποιημένο Περιεχόμενο: Τα ψηφιακά περιβάλλοντα επιτρέπουν την ταχεία ενημέρωση και διάδοση του εκπαιδευτικού περιεχομένου διασφαλίζοντας ότι οι φοιτητές/-τριες 	<ul style="list-style-type: none"> • Ψηφιακό Χάσμα: Η πρόσβαση στη διαδικτυακή μάθηση μπορεί να περιορίζεται από παράγοντες όπως η συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο, η διαθεσιμότητα των συσκευών και ο ψηφιακός γραμματισμός επιδεινώνοντας δυνητικά τις εκπαιδευτικές ανισότητες. • Μειωμένη Κοινωνική Αλληλεπίδραση: Η έλλειψη φυσικής παρουσίας μπορεί να μειώσει τις ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση και συνεργασία, οι οποίες είναι σημαντικές πτυχές της μαθησιακής εμπειρίας. • Τεχνικά Ζητήματα: Τεχνικές δυσκολίες, όπως δυσλειτουργίες του λογισμικού ή διακοπές της πλατφόρμας, μπορούν να διαταράξουν τη μαθησιακή διαδικασία και να προκαλέσουν απογοήτευση τόσο στους/στις φοιτητές/-τριες όσο και στους/στις εκπαιδευτικούς. • Προκλήσεις Δέσμευσης: Η διατήρηση της δέσμευσης των φοιτητών/-τριών σε ένα

έχουν πρόσβαση στις πιο πρόσφατες πληροφορίες και πόρους.

εικονικό περιβάλλον μπορεί να αποτελέσει πρόκληση, γεγονός που απαιτεί καινοτόμες μεθόδους διδασκαλίας και διαδραστικά εργαλεία για τη διατήρηση των κινήτρων των φοιτητών/-τριών.

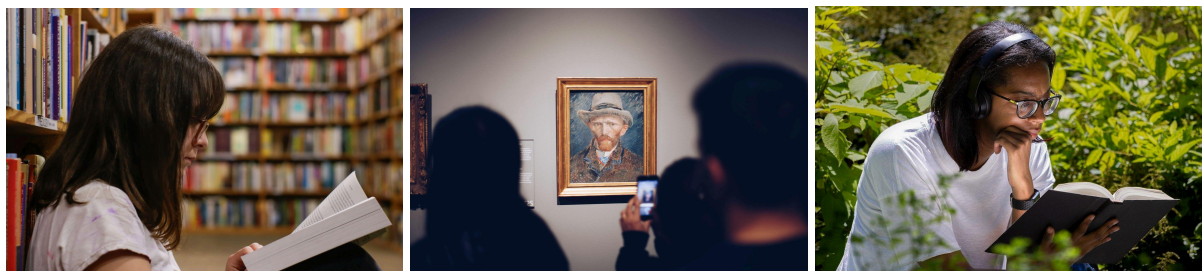
Οι διαδικτυακοί χώροι παρέχουν σημαντικές ευκαιρίες για την Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού προσφέροντας ευέλικτα, προσβάσιμα και επεκτάσιμα μαθησιακά περιβάλλοντα. Αν και υπάρχουν προκλήσεις που σχετίζονται με το ψηφιακό χάσμα, τη μειωμένη κοινωνική αλληλεπίδραση και τα τεχνικά ζητήματα, τα οφέλη από την ενσωμάτωση εικονικών τάξεων, συστημάτων διαχείρισης μάθησης και ψηφιακών πόρων στα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι σπουδαία. Οι εν λόγω χώροι επιτρέπουν στα ιδρύματα να προσεγγίσουν ένα ευρύτερο κοινό, να παράσχουν ενημερωμένο περιεχόμενο και να υποστηρίξουν ποικίλες μαθησιακές ανάγκες. Αξιοποιώντας τις δυνατότητες των διαδικτυακών χώρων, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να βελτιώσουν τις προσφορές τους και να διασφαλίσουν ότι οι φοιτητές/-τριες έχουν πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας, ευέλικτες μαθησιακές εμπειρίες που τους/τις προετοιμάζουν για έναν ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο.

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αξιοποιώντας τα μοναδικά πλεονεκτήματα των πράσινων, δημόσιων, διεπιστημονικών, πολιτιστικών και διαδικτυακών χώρων, μπορούν να δημιουργήσουν πλούσια, ποικίλα και ελκυστικά μαθησιακά περιβάλλοντα. Αυτοί οι χώροι όχι μόνο βελτιώνουν τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα αλλά και προετοιμάζουν τους/τις μαθητές/-τριες/φοιτητές/-τριες να περιηγηθούν και να συμβάλουν σε έναν ολοένα και πιο πολύπλοκο και διασυνδεδεμένο κόσμο. Με την αντιμετώπιση των πρακτικών προκλήσεων και τη μεγιστοποίηση των πλεονεκτημάτων κάθε τύπου χώρου, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προωθήσουν ένα πιο συμπεριληπτικό, βιώσιμο και καινοτόμο εκπαιδευτικό τοπίο.

4. Επισκόπηση των Επιτυχημένων Υλοποιήσεων

Εναλλακτικών Χώρων Μάθησης στην Ευρώπη

Η Ευρώπη έχει δει πολλές καινοτόμες υλοποιήσεις εναλλακτικών χώρων μάθησης που έχουν επηρεάσει σημαντικά τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Οι χώροι αυτοί αποτελούν παράδειγμα βέλτιστων πρακτικών για την ενσωμάτωση της βιωσιμότητας, της συμπεριληπτικότητας και της τεχνολογίας στην εκπαίδευση. Στην ενότητα που ακολουθεί, παρατίθενται πέντε (5) μελέτες περιπτώσεων που αναδεικνύουν καινοτόμες πρακτικές και τον αντίκτυπό τους στα μαθησιακά αποτελέσματα.

Εικόνες που ανακτήθηκαν από το [Unsplash](https://unsplash.com)

1. **Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα του Rijksmuseum's², Ολλανδία:** Το Rijksmuseum στο Άμστερνταμ έχει αναπτύξει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που αξιοποιεί την εκτεταμένη συλλογή έργων τέχνης του για να διδάξει στους/στις μαθητές/-τριες την ιστορία, τον πολιτισμό και την τέχνη. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει ξεναγήσεις, εργαστήρια και διαδραστικές συνεδρίες που ενθαρρύνουν τους/τις μαθητές/-τριες να ασχοληθούν με τα εκθέματα.
  - Αντίκτυπος: Το πρόγραμμα έχει ενισχύσει την κατανόηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και του ιστορικού πλαισίου από τους/τις μαθητές/-τριες καλλιεργώντας μια βαθύτερη εκτίμηση για τις τέχνες. Έχει επίσης βελτιώσει την κριτική σκέψη και τις ικανότητες παρατήρησης, καθώς οι μαθητές/-τριες αναλύουν και ερμηνεύουν έργα τέχνης.
  - Διδάγματα: Η ενσωμάτωση πολιτιστικών αντικειμένων στις μαθησιακές εμπειρίες μπορεί να κάνει την ιστορία και την τέχνη πιο απτή και ελκυστική για τους/τις μαθητές/-τριες. Η πρακτική αλληλεπίδραση με τα εκθέματα προάγει μια βαθύτερη σύνδεση με το υλικό.

2. **Σχολεία του Δάσους, Δανία³:** Τα σχολεία του δάσους (forest schools) της Δανίας χρησιμοποιούν τα φυσικά περιβάλλοντα ως αίθουσες διδασκαλίας δίνοντας έμφαση στην υπαίθρια, βιωματική μάθηση. Τα σχολεία αυτά ενσωματώνουν στο πρόγραμμα σπουδών τους δραστηριότητες όπως περιπάτους στη φύση, παρατήρηση της άγριας ζωής και οικολογικά έργα.
  - Αντίκτυπος: Έχει αποδειχθεί ότι τα forest schools βελτιώνουν την ευημερία των μαθητών/-τριών, τις κοινωνικές δεξιότητες και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Οι μαθητές/-τριες αναπτύσσουν μια ισχυρή σύνδεση με τη φύση και μαθαίνουν σημαντικές δεξιότητες ζωής, όπως η ομαδική εργασία και η επίλυση προβλημάτων.

---

² Μάθετε περισσότερα στη διεύθυνση: <https://www.rijksmuseum.nl/en/education> (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).

³ Μάθετε περισσότερα στο: Warden, C. (2010). *The Nature of Learning: Using Forest Schools and Woodland Experiences to Enhance Learning in Children and Adults*. Routledge (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).

- Διδάγματα: Η μάθηση σε φυσικά περιβάλλοντα μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τη δέσμευση και την ευημερία των μαθητών/-τριών. Επιπλέον, προωθεί την περιβαλλοντική διαχείριση και τις πρακτικές δεξιότητες που είναι ωφέλιμες και πέρα από το περιβάλλον της τάξης.
3. **Fablab Barcelona, Ισπανία⁴:** Το Fablab Barcelona αποτελεί μέρος του Ινστιτούτου Προηγμένης Αρχιτεκτονικής της Καταλονίας (IAAC). Παρέχει έναν χώρο δημιουργών εξοπλισμένο με ψηφιακά εργαλεία κατασκευής στον οποίο οι μαθητές/-τριες και το κοινό μπορούν να μάθουν και να συμμετάσχουν σε καινοτόμες διαδικασίες σχεδιασμού και κατασκευής.
- Αντίκτυπος: Το Fablab Barcelona έχει συντονίσει πολυάριθμα διεπιστημονικά έργα ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ αρχιτεκτόνων, σχεδιαστών/-στριών, μηχανικών και της τοπικής κοινότητας. Παράλληλα, έχει ενισχύσει τις πρακτικές δεξιότητες και έχει προωθήσει την καινοτομία.
  - Διδάγματα: Οι χώροι δημιουργών, που είναι εξοπλισμένοι με προηγμένα εργαλεία, μπορούν να εμπνεύσουν τη δημιουργικότητα και την καινοτομία παρέχοντας ευκαιρίες πρακτικής μάθησης. Οι χώροι αυτοί είναι αποτελεσματικοί στην προώθηση της διεπιστημονικής συνεργασίας και της ανάπτυξης πρακτικών δεξιοτήτων.
4. **Reggio Emilia Approach, Ιταλία⁵:** Η προσέγγιση Reggio Emilia δίνει έμφαση σε μια παιδοκεντρική εκπαιδευτική φιλοσοφία χρησιμοποιώντας το περιβάλλον ως τρίτο δάσκαλο. Τα σχολεία που σχεδιάζονται σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση διαθέτουν ανοιχτούς, ευέλικτους χώρους που ενθαρρύνουν την εξερεύνηση και τη συνεργασία.
- Αντίκτυπος: Η προσέγγιση αυτή οδήγησε σε υψηλά επίπεδα δέσμευσης και δημιουργικότητας των μαθητών/-τριών. Τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από έργα που ενσωματώνουν διάφορους κλάδους προωθώντας την ολιστική κατανόηση των εννοιών.
  - Διδάγματα: Τα ευέλικτα, ανοικτά μαθησιακά περιβάλλοντα που δίνουν προτεραιότητα στη δράση και την εξερεύνηση των μαθητών/-τριών μπορούν να οδηγήσουν σε υψηλά επίπεδα δέσμευσης και δημιουργικότητας. Η ενσωμάτωση του φυσικού περιβάλλοντος στη μαθησιακή διαδικασία εμπλουτίζει τις εκπαιδευτικές εμπειρίες.

---

⁴ Μάθετε περισσότερα στη διεύθυνση: <https://fablabbcn.org/about-us> (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).

⁵ Μάθετε περισσότερα στο: Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (2011). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation*. Praeger.

5. **To Πράσινο Σχολείο, Slovenia⁶:** Η πρωτοβουλία του Πράσινου Σχολείου στη Σλοβενία ενσωματώνει τη βιωσιμότητα σε κάθε πτυχή του σχολικού περιβάλλοντος. Τα σχολικά κτήρια χρησιμοποιούν φιλικά προς το περιβάλλον υλικά και το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει εκτεταμένη περιβαλλοντική εκπαίδευση, με τους/τις μαθητές/-τριες να συμμετέχουν σε δραστηριότητες όπως η κηπουρική, η ανακύκλωση και τα έργα εξοικονόμησης ενέργειας.
- Αντίκτυπος: Οι μαθητές/-τριες του Πράσινου Σχολείου αναπτύσσουν μια ισχυρή αίσθηση περιβαλλοντικής ευθύνης και πρακτικές γνώσεις σχετικά με τη βιώσιμη διαβίωση. Ακόμη, το σχολείο έχει παρατηρήσει βελτιώσεις στη δέσμευση των μαθητών/-τριών και στις ακαδημαϊκές επιδόσεις, οι οποίες αποδίδονται στην πρακτική, ολοκληρωμένη προσέγγιση της μάθησης.
  - Διδάγματα: Η ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στον πυρήνα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μπορεί να έχει έντονο αντίκτυπο στις στάσεις και τις συμπεριφορές των μαθητών. Οι πρακτικές εμπειρίες στη βιωσιμότητα μπορούν να ενισχύσουν τη μάθηση των μαθητών/-τριών και να καλλιεργήσουν μια κουλτούρα περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Οι βέλτιστες πρακτικές σε εναλλακτικούς χώρους μάθησης στην Ευρώπη αναδεικνύουν τον σημαντικό αντίκτυπο που μπορούν να έχουν τα καινοτόμα περιβάλλοντα στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Με την ενσωμάτωση πολιτιστικών, φυσικών και τεχνολογικά προηγμένων χώρων στη μαθησιακή διαδικασία, οι πρωτοβουλίες αυτές έχουν ενισχύσει τη δέσμευση των μαθητών/-τριών, έχουν ευνοήσει τη δημιουργικότητα και έχουν προωθήσει τη διεπιστημονική συνεργασία. Τα διδάγματα που αντλήθηκαν από αυτές τις μελέτες περιπτώσεων υπογραμμίζουν τη σημασία των ευέλικτων, συμπεριληπτικών και βιώσιμων μαθησιακών περιβαλλόντων που προετοιμάζουν τους/τις μαθητές/-τριες για τις προκλήσεις του μέλλοντος. Αυτές οι επιτυχημένες υλοποιήσεις χρησιμεύουν ως πολύτιμα μοντέλα για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που επιδιώκουν να καινοτομήσουν και να βελτιώσουν τους δικούς τους χώρους μάθησης.

---

⁶ Μάθετε περισσότερα στο: Špes, T., & Šimenc, M. (2015). *Education for Sustainable Development in Slovenia: Green Schools as Learning Communities*. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 17(2), pp. 90-101.

5. Υφιστάμενη Κατάσταση των Χώρων

Εναλλακτικής Μάθησης στην Ελλάδα

Η Ελλάδα εξετάζει ενεργά την ενσωμάτωση εναλλακτικών χώρων μάθησης στο εκπαιδευτικό της πλαίσιο, ώστε να ευθυγραμμιστεί με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες και τους στόχους βιωσιμότητας. Η παρούσα ενότητα παρέχει μια επισκόπηση της τρέχουσας κατάστασης των εναλλακτικών χώρων μάθησης στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων σχετικών πολιτικών, δεδομένων και μελετών περιπτώσεων. Αξιολογεί επίσης τα δυνατά σημεία της Ελλάδας και συνιστά ποιους τύπους εναλλακτικών χώρων μάθησης θα πρέπει να αξιοποιήσει η χώρα, δεδομένου του μοναδικού γεωπολιτικού, ιστορικού και πολιτιστικού της υπόβαθρου. Η εν λόγω χώρα έχει εφαρμόσει διάφορες πολιτικές και πρωτοβουλίες για την προώθηση της ενσωμάτωσης των εναλλακτικών χώρων μάθησης στην εκπαίδευση. Οι βασικές πολιτικές της περιλαμβάνουν τα εξής:

- **Εθνική Στρατηγική για την Εκπαίδευση και τη Μάθηση:** Δίνει έμφαση στον ψηφιακό μετασχηματισμό, τη βιωσιμότητα και τη συμπεριληπτικότητα στην εκπαίδευση (Ministry of Education and Religious Affairs, 2021).
- **Στρατηγική για την Πράσινη Ανάπτυξη:** Περιλαμβάνει εκπαιδευτικές συνιστώσες που προωθούν την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και τη χρήση χώρων πρασίνου στα σχολεία (Ministry of Environment and Energy, 2020).
- **Εθνική Συμμαχία για τις Ψηφιακές Δεξιότητες και την Απασχόληση:** Στοχεύει στην ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των μαθητών/-τριών και των εκπαιδευτικών υποστηρίζοντας τη χρήση ψηφιακών εκπαιδευτικών πλατφορμών (European Commission, 2021).
- **Προγράμματα Πολιτισμικής Εκπαίδευσης:** Τα προγράμματα αυτά, που υποστηρίζονται από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ σχολείων και πολιτιστικών ιδρυμάτων (Ministry of Culture and Sports, 2021).

5.1 Δεδομένα και Τρέχουσες Υλοποιήσεις

Αριθμός Πρωτοβουλιών: Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, υπάρχουν πάνω από 70 πρωτοβουλίες σε όλη την Ελλάδα που ενσωματώνουν εναλλακτικούς χώρους μάθησης, με σημαντική συγκέντρωση σε αστικές περιοχές όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη (Ministry of Education and Religious Affairs, 2021).

Δέσμευση Μαθητών/-τριών: Οι έρευνες δείχνουν ότι το 85% των μαθητών/-τριών που συμμετέχουν σε αυτά τα προγράμματα αναφέρουν μεγαλύτερη δέσμευση και ικανοποίηση από τις μαθησιακές τους εμπειρίες (Gouscos, Meimaris, & Sofos, 2020).

Επενδύσεις: Η ελληνική κυβέρνηση, μαζί με ιδιωτική και ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, έχει επενδύσει περίπου 50 εκατομμύρια ευρώ στην ανάπτυξη και υποστήριξη εναλλακτικών χώρων μάθησης την τελευταία πενταετία (European Commission, 2021).

Η ενσωμάτωση των εναλλακτικών χώρων μάθησης στα εκπαιδευτικά πλαίσια κερδίζει έδαφος παγκοσμίως, και η Ελλάδα δεν αποτελεί εξαίρεση. Αυτοί οι χώροι—που ποικίλλουν από χώρους πρασίνου και δημόσιους χώρους έως πολιτιστικά και ψηφιακά περιβάλλοντα—παρέχουν ποικίλα και καινοτόμα περιβάλλοντα που προωθούν βελτιωμένες μαθησιακές εμπειρίες. Στην παρούσα ενότητα, παρουσιάζεται μια ολοκληρωμένη χωρική ανάλυση τέτοιων πρωτοβουλιών στην Ελλάδα, η οποία περιλαμβάνει παρατηρήσεις, χαρτογράφηση και χωρική επισκόπηση. Η ανάλυση βασίζεται σε έναν συνδυασμό επιτόπιων επισκέψεων, εκθέσεων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ακαδημαϊκών ερευνών σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εναλλακτικών περιβαλλόντων μάθησης. Οι παρατηρήσεις για την ανάλυση αυτή στηρίζονται σε δεδομένα που συλλέχθηκαν από διάφορα σχολεία και εκπαιδευτικά προγράμματα σε όλη την Ελλάδα. Βασικές πηγές περιλαμβάνουν εκθέσεις από την Ελληνογερμανική Αγωγή, την πρωτοβουλία «Ανοιχτά Σχολεία» της Θεσσαλονίκης και το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ).

Χαρτογράφηση

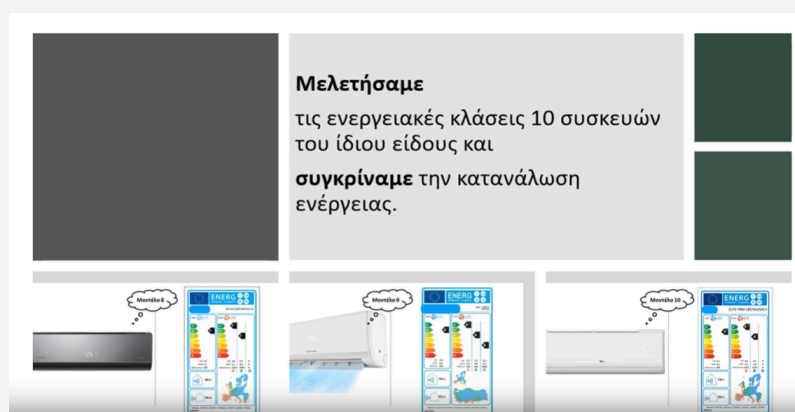
Η χαρτογράφηση των πρωτοβουλιών εναλλακτικής μάθησης αποκαλύπτει μια ποικίλη κατανομή σε όλη την Ελλάδα, με συγκέντρωση σε μεγάλα αστικά κέντρα όπως η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη και το Ηράκλειο. Οι περιοχές αυτές επωφελούνται από καλύτερες υποδομές, χρηματοδότηση και πρόσβαση σε πολιτιστικά ιδρύματα, γεγονός που διευκολύνει την υλοποίηση καινοτόμων εκπαιδευτικών χώρων.

5.2 Μελέτες Περιπτώσεων και Διδάγματα

Μελέτη Περίπτωσης 1. Πρόγραμμα Eco-Schools της Ελληνογερμανικής Αγωγής

Περιγραφή: Η Ελληνογερμανική Αγωγή είναι ένα ιδιωτικό σχολείο στην Ελλάδα που έχει υιοθετήσει το πρόγραμμα Eco-Schools, το οποίο ενσωματώνει την περιβαλλοντική εκπαίδευση στο πρόγραμμα σπουδών του. Το πρόγραμμα είναι ολοκληρωμένο και περιλαμβάνει διάφορους πράσινους χώρους, όπως σχολικούς κήπους, υπαίθριες αίθουσες διδασκαλίας και σταθμούς ανακύκλωσης. Οι μαθητές/-τριες συμμετέχουν ενεργά σε έργα βιωσιμότητας που κυμαίνονται από τη φύτευση και τη συντήρηση κήπων μέχρι τη διεξαγωγή ελέγχων αποβλήτων και εκστρατειών ανακύκλωσης. Το σχολείο συνεργάζεται μεταξύ άλλων με τοπικές περιβαλλοντικές οργανώσεις για να ενισχύσει την εκπαιδευτική εμπειρία.

Εικόνες που ανακτήθηκαν από το <https://www.ea.gr/ergasies/2021/dimotiko6.asp> (website του σχολείου που παρουσιάζει τις εργασίες των μαθητών/-τριών)

Αντίκτυπος: Το πρόγραμμα Eco-Schools της Ελληνογερμανικής Αγωγής είχε βαθύ αντίκτυπο τόσο στους/στις μαθητές/-τριες όσο και στην ευρύτερη σχολική κοινότητα. Οι μαθητές/-τριες έχουν αναπτύξει ένα ισχυρό αίσθημα περιβαλλοντικής διαχείρισης και πρακτικές δεξιότητες που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα. Τα επίπεδα δέσμευσης έχουν αυξηθεί, καθώς οι μαθητές/-τριες υιοθετούν μια πρακτική προσέγγιση στη μάθηση σχετικά

με την οικολογία και τη διατήρηση του περιβάλλοντος. Το πρόγραμμα έχει συν τοις άλλοις οδηγήσει σε βελτίωση των ακαδημαϊκών επιδόσεων, ιδίως στα μαθήματα των φυσικών επιστημών, καθώς οι μαθητές/-τριες μπορούν να εφαρμόζουν τις θεωρητικές γνώσεις σε πρακτικά περιβάλλοντα.

Διδάγματα:

- Βιωματική Μάθηση: Τα πρακτικά έργα σε χώρους πρασίνου ενισχύουν την εμπλοκή των μαθητών/-τριών και τη διατήρηση της γνώσης.
- Περιβαλλοντική Διαχείριση: Η συμμετοχή των μαθητών/-τριών σε πρωτοβουλίες βιωσιμότητας προάγει μια κουλτούρα υπευθυνότητας και περιβαλλοντικής συνείδησης.
- Συμμετοχή στην Κοινότητα: Οι συνεργασίες με τοπικές περιβαλλοντικές ομάδες μπορούν να εμπλουτίσουν το πρόγραμμα σπουδών και να προσφέρουν πρόσθετους πόρους και εμπειρογνωσία.

Μελέτη Περίπτωσης 2. Πρωτοβουλία «Ανοιχτά Σχολεία» στη Θεσσαλονίκη

Περιγραφή: Η πρωτοβουλία «Ανοιχτά Σχολεία» στη Θεσσαλονίκη στοχεύει στη μετατροπή των σχολικών κτηρίων σε δυναμικά κέντρα κοινότητας που είναι προσβάσιμα στο κοινό εκτός των κανονικών ωρών λειτουργίας των σχολείων. Τα εν λόγω κέντρα φιλοξενούν ποικίλες εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, όπως εκθέσεις τέχνης, μουσικές παραστάσεις και εργαστήρια. Η πρωτοβουλία επιδιώκει να καταστήσει τα σχολεία κεντρικό μέρος της ζωής της κοινότητας ενθαρρύνοντας τη δια βίου μάθηση και την κοινωνική αλληλεπίδραση.

Αντίκτυπος: Η πρωτοβουλία ενίσχυσε με επιτυχία τους δεσμούς μεταξύ των σχολείων και των γύρω κοινοτήτων. Έχει αυξήσει τη συμμετοχή των μαθητών/-τριών σε εξωσχολικές δραστηριότητες παρέχοντάς τους ευκαιρίες να εξερευνήσουν ενδιαφέροντα πέρα από το τυπικό πρόγραμμα σπουδών. Η πρωτοβουλία έχει επίσης ενισχύσει τις κοινωνικές δεξιότητες και τη δέσμευση των μαθητών/-τριών στην κοινότητα, καθώς αλληλεπιδρούν με διαφορετικές ομάδες σε αυτούς τους δημόσιους χώρους. Επιπλέον, άνοιξε νέους δρόμους για τη συμμετοχή των γονέων στις σχολικές δραστηριότητες, καθώς προωθεί ένα συνεργατικό εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Φωτογραφίες που ανακτήθηκαν από το <https://www.behance.net/gallery/78963959/Open-Schools-Thessaloniki>

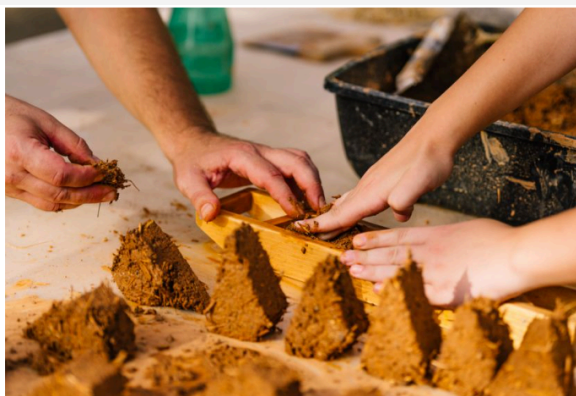
Διδάγματα:

- Δέσμευση της Κοινότητας: Η αξιοποίηση των σχολικών χώρων για δραστηριότητες της κοινότητας ενισχύει την αίσθηση του ανήκειν και βελτιώνει τις εκπαιδευτικές εμπειρίες.
- Τα προγράμματα που ενθαρρύνουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών/-τριών και της ευρύτερης κοινότητας μπορούν να βελτιώσουν τις κοινωνικές δεξιότητες και τους δεσμούς με την κοινότητα.
- Αξιοποίηση Πόρων: Η μεγιστοποίηση της χρήσης των σχολικών εγκαταστάσεων εκτός του κανονικού ωραρίου μπορεί να προσφέρει πρόσθετες ευκαιρίες μάθησης και να υποστηρίξει την ανάπτυξη της κοινότητας.

Μελέτη Περίπτωσης 3. Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)

Περιγραφή: Το ΚΠΙΣΝ στην Αθήνα είναι ένα υπερσύγχρονο πολιτιστικό συγκρότημα που περιλαμβάνει την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας και την Εθνική Λυρική Σκηνή. Προσφέρει ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εργαστηρίων για μαθητές/-τριες αξιοποιώντας τους χώρους πρασίνου και τις εγκαταστάσεις αιχμής του. Το κέντρο έχει σχεδιαστεί για να είναι ένας συμπεριληπτικός χώρος για μάθηση και πολιτιστικές ανταλλαγές παρέχοντας πόρους για ποικίλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Αντίκτυπος: Το ΚΠΙΣΝ έχει γίνει ακρογωνιαίος λίθος για την εκπαίδευση στις τέχνες και τον πολιτισμό στην Αθήνα. Τα προγράμματά του έχουν προωθήσει μια βαθύτερη εκτίμηση για τις τέχνες μεταξύ των μαθητών/-τριών προσφέροντας πολιτιστικές εμπειρίες υψηλής ποιότητας που είναι τόσο εκπαιδευτικές όσο και εμπνευσμένες. Οι μαθητές/-τριες έχουν πρόσβαση σε πόρους όπως χώρους παραστάσεων, εκτεταμένες βιβλιοθήκες και διαδραστικά εκθέματα, τα οποία ενισχύουν τη μάθηση και τη δημιουργικότητά τους. Η συμπεριληπτική προσέγγιση του κέντρου διασφαλίζει ότι οι ευκαιρίες αυτές είναι διαθέσιμες σε μαθητές/-τριες από διαφορετικά υπόβαθρα.

Φωτογραφίες που ανακτήθηκαν από <https://www.snfcc.org/en/snfcc/our-work> (website, δραστηριότητες του ΚΠΙΣΝ)

Διδάγματα:

- Πολιτισμική Ενσωμάτωση: Η ενσωμάτωση πολιτισμικών θεσμών στο εκπαιδευτικό πλαίσιο μπορεί να προσφέρει πλούσιες, πολυδιάστατες μαθησιακές εμπειρίες.
- Προσβασιμότητα Πόρων: Οι εγκαταστάσεις και οι πόροι υψηλής ποιότητας μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα.
- Συμπεριληπτικότητα: Ο σχεδιασμός προγραμμάτων που είναι προσβάσιμα σε όλους/-λες τους/τις μαθητές/-τριες προωθεί την ισότητα και διευρύνει την εκπαιδευτική εμβέλεια.

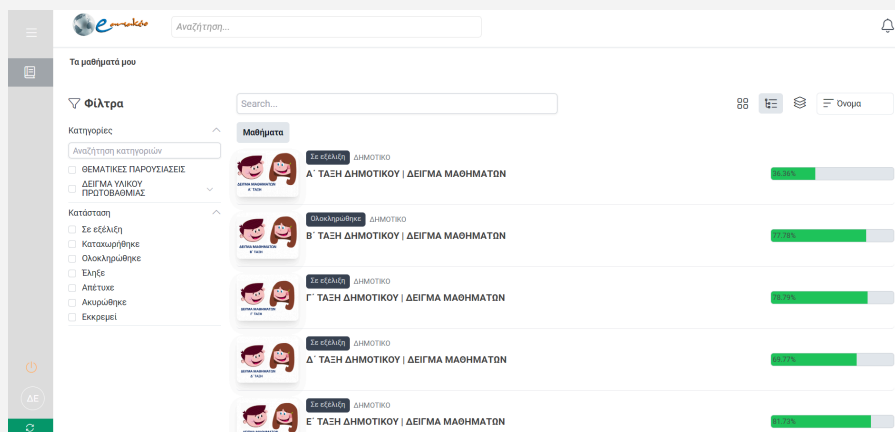
Μελέτη Περίπτωσης 4. Ψηφιακή Πλατφόρμα Μάθησης του Αρσακείου Τοσίτσειου Σχολείου

Περιγραφή: Το Αρσάκειο Τοσίτσειο Σχολείο έχει αναπτύξει μια ολοκληρωμένη ψηφιακή πλατφόρμα μάθησης για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών του προγραμμάτων. Η πλατφόρμα αυτή προσφέρει ένα ευρύ φάσμα διαδικτυακών μαθημάτων, ψηφιακών πόρων και διαδραστικών εργαλείων που ανταποκρίνονται σε διάφορες μαθησιακές ανάγκες. Η πλατφόρμα έχει σχεδιαστεί με στόχο να είναι φιλική προς τον/τη χρήστη/-στρια και προσβάσιμη, παρέχοντας στους/στις μαθητές/-τριες ευέλικτες ευκαιρίες μάθησης που μπορούν να προσαρμοστούν στο ατομικό τους πρόγραμμα και τις προτιμήσεις τους.

Αντίκτυπος: Η ψηφιακή πλατφόρμα μάθησης έχει βελτιώσει σημαντικά τον ψηφιακό γραμματισμό των μαθητών/-τριών εφοδιάζοντάς τους/τες με βασικές δεξιότητες για τον σύγχρονο κόσμο. Έχει βελτιώσει την προσβασιμότητα επιτρέποντας στους/στις

μαθητές/-τριες να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους εξ αποστάσεως και με ευελιξία, γεγονός ιδιαίτερα ωφέλιμο σε έκτακτες περιόδους, όπως η πανδημία COVID-19. Επιπλέον, πλατφόρμα έδωσε τη δυνατότητα για εξατομικευμένες μαθησιακές εμπειρίες στις οποίες οι μαθητές/-τριες μπορούν να εξελίσσονται με τον δικό τους ρυθμό και να έχουν πρόσβαση σε πληθώρα πόρων προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Εικόνα που ανακτήθηκε από

[https://www.e-arsakeio.gr/start?type=courses&sort\[0\]\[field\]=name&sort\[0\]\[dir\]=asc&page=1&size=10&groupByCategory=false](https://www.e-arsakeio.gr/start?type=courses&sort[0][field]=name&sort[0][dir]=asc&page=1&size=10&groupByCategory=false) (ψηφιακή πλατφόρμα μάθησης, σελίδα μαθημάτων σε εξέλιξη)

Διδάγματα:

- Ψηφιακός Γραμματισμός: Η εφαρμογή ολοκληρωμένων πλατφορμών ψηφιακής μάθησης μπορεί να ενισχύσει τις τεχνολογικές δεξιότητες των μαθητών/-τριών και να τους/τις προετοιμάσει για τις μελλοντικές προκλήσεις.
- Ευελιξία: Οι ψηφιακές πλατφόρμες παρέχουν ευέλικτες ευκαιρίες μάθησης καθιστώντας την εκπαίδευση πιο προσιτή και προσαρμόσιμη στις ατομικές ανάγκες.
- Εξατομίκευση: Η προσαρμογή των εκπαιδευτικών πόρων στις ατομικές ανάγκες των μαθητών/-τριών μπορεί να βελτιώσει τη δέσμευσή τους και τις ακαδημαϊκές τους επιδόσεις.

5.3 Αξιολόγηση και Συστάσεις

Τα μοναδικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας την καθιστούν ικανή για την επιτυχή ενσωμάτωση εναλλακτικών χώρων μάθησης στο εκπαιδευτικό της πλαίσιο. Η στρατηγική γεωπολιτική θέση της χώρας, που λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ Ευρώπης και Ασίας, παρέχει ένα ιδανικό σκηνικό για διαπολιτισμικές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες. Αυτό το γεωγραφικό πλεονέκτημα μπορεί να διευκολύνει ποικίλες εκπαιδευτικές ανταλλαγές και συνεργασίες εμπλουτίζοντας τη

μαθησιακή εμπειρία με ένα ευρύ φάσμα πολιτισμικών προοπτικών και πρακτικών (Ministry of Education and Religious Affairs, 2021).

Επιπρόσθετα, η πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας προσφέρει απaráμιλλες ευκαιρίες για την ενσωμάτωση της πολιτισμικής εκπαίδευσης στη μαθησιακή διαδικασία. Αξιοποιώντας τα μουσεία, τους ιστορικούς χώρους και τα πολιτιστικά κέντρα, η Ελλάδα μπορεί να προσφέρει στους/στις μαθητές/-τριες βιωματικές μαθησιακές εμπειρίες που τους/τις συνδέουν βαθιά με τις πολιτιστικές τους ρίζες. Αυτά τα περιβάλλοντα όχι μόνο ενισχύουν τη βαθύτερη κατανόηση της παγκόσμιας ιστορίας και των τεχνών, αλλά επίσης εμπνέουν τη δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη. Η ενσωμάτωση των πολιτιστικών χώρων στο πρόγραμμα σπουδών μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση και προώθηση της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας εκπαιδεύοντας παράλληλα τις μελλοντικές γενιές (Ministry of Culture and Sports, 2021).

Τα ποικίλα φυσικά τοπία της χώρας προσφέρουν πρώτης τάξεως ευκαιρίες για βιωματική μάθηση μέσω των χώρων πρασίνου. Οι κήποι, τα πάρκα και οι υπαίθριες αίθουσες διδασκαλίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προώθηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και της βιωσιμότητας. Τέτοια περιβάλλοντα είναι ιδανικά για πρακτική μάθηση, διότι επιτρέπουν στους/στις μαθητές/-τριες να ασχοληθούν άμεσα με τη φύση και να αναπτύξουν πρακτικές δεξιότητες στην οικολογία και τη διατήρηση του περιβάλλοντος. Η προσέγγιση αυτή όχι μόνο ενισχύει τη δέσμευση των μαθητών/-τριών και τα μαθησιακά αποτελέσματα, αλλά και ενσταλάζει την αίσθηση της περιβαλλοντικής διαχείρισης, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των σύγχρονων οικολογικών προκλήσεων (Ministry of Environment and Energy, 2020).

Δεδομένης της αυξανόμενης έμφασης στον ψηφιακό μετασχηματισμό, η Ελλάδα θα πρέπει να συνεχίσει να επενδύει σε ψηφιακές πλατφόρμες μάθησης. Οι πλατφόρμες αυτές μπορούν να βελτιώσουν την προσβασιμότητα και να παράσχουν ευέλικτες ευκαιρίες μάθησης καλύπτοντας τις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών/-τριών. Με την επέκταση πρωτοβουλιών όπως τα Ανοιχτά Σχολεία της Θεσσαλονίκης, τα οποία αξιοποιούν κέντρα της κοινότητας και δημόσιους χώρους, η Ελλάδα μπορεί να προωθήσει τη συμπεριληπτικότητα και την εμπλοκή της κοινότητας στην εκπαίδευση. Τέτοιες πρωτοβουλίες προωθούν τη δια βίου μάθηση και την κοινωνική συνοχή καθιστώντας τους εκπαιδευτικούς πόρους πιο προσιτούς σε ένα ευρύτερο κοινό. Η έμφαση στους ψηφιακούς χώρους μαζί με τους χώρους πρασίνου και τους πολιτιστικούς χώρους θα δημιουργήσει ένα ισορροπημένο και καινοτόμο εκπαιδευτικό πλαίσιο που θα αξιοποιεί τα μοναδικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας και θα ευθυγραμμίζεται με τους σύγχρονους εκπαιδευτικούς στόχους (Gouscos, Meimaris, & Sofos, 2020· European Commission, 2021).

Εστιάζοντας σε αυτούς τους τομείς, η Ελλάδα μπορεί να οικοδομήσει ένα ισχυρό και προοδευτικό εκπαιδευτικό σύστημα που όχι μόνο θα τιμά την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά αλλά και θα αγκαλιάζει το μέλλον. Αυτή η ολιστική προσέγγιση διασφαλίζει ότι η εκπαίδευση στην Ελλάδα δεν αφορά μόνο την ακαδημαϊκή αριστεία, αλλά και την καλλιέργεια ολοκληρωμένων ατόμων με πολιτισμική συνείδηση, περιβαλλοντική συνείδηση και ψηφιακή

παιδεία. Μέσω στρατηγικών επενδύσεων και προσεκτικής ενσωμάτωσης αυτών των εναλλακτικών χώρων μάθησης, η Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την καινοτόμο και συμπεριληπτική εκπαίδευση στον 21ο αιώνα.

6. Υφιστάμενη Κατάσταση των Χώρων Εναλλακτικής Μάθησης στην Κύπρο

Η Κύπρος, μια χώρα γνωστή για την πλούσια ιστορία της, τον ποικιλόμορφο πολιτισμό της και τα εξελισσόμενα αστικά τοπία της, φιλοξενεί ένα αναπτυσσόμενο δίκτυο εναλλακτικών χώρων μάθησης που αναδιαμορφώνουν το εκπαιδευτικό τοπίο για τον σχεδιασμό, την αρχιτεκτονική και τις τέχνες. Αυτοί οι χώροι, που ποικίλλουν από καινοτόμες δημόσιες πλατείες και πολιτιστικά φεστιβάλ μέχρι πειραματικούς αστικούς κήπους και προσωρινές εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις, παρέχουν γόνιμο έδαφος για βιωματική και κοινοτική μάθηση. Ενισχύουν ένα περιβάλλον στο οποίο διασταυρώνονται η δημιουργικότητα, η βιωσιμότητα και η κοινωνική δέσμευση δημιουργώντας δυναμικά κέντρα για πολιτιστικές ανταλλαγές και διεπιστημονική συνεργασία.

Σε αστικά κέντρα όπως η Λευκωσία και η Λεμεσός, υπαίθριοι χώροι όπως η **Πλατεία Ελευθερίας** και ο **Πεζόδρομος του Μόλου** έχουν μετατραπεί σε ζωντανές τάξεις στις οποίες συναντιούνται ο αστικός σχεδιασμός, η δημόσια τέχνη και η κοινωνική αλληλεπίδραση. Αυτοί οι δημόσιοι χώροι δεν είναι μόνο αρχιτεκτονικά ορόσημα, αλλά και ενεργοί χώροι εναλλακτικής εκπαίδευσης, καθώς φιλοξενούν εργαστήρια, δημόσιες ομιλίες, εκθέσεις και εκδηλώσεις της κοινότητας που ενθαρρύνουν τη μάθηση πέρα από τους παραδοσιακούς τοίχους των σχολικών αιθουσών. Ενσωματώνοντας τον σύγχρονο σχεδιασμό με ιστορικά και πολιτιστικά πλαίσια, οι χώροι αυτοί προσκαλούν τους κατοίκους, τους/τις μαθητές/-τριες και τους/τις επισκέπτες/-πτριες να εξερευνήσουν τις δυνατότητες του αστικού σχεδιασμού, της βιωσιμότητας και του συμπεριληπτικού σχεδιασμού σε ένα πραγματικό περιβάλλον.

Το έργο **Κήποι του Μέλλοντος** στη Λευκωσία αποτελεί παράδειγμα για το πώς οι αστικοί κήποι μπορούν να χρησιμεύσουν ως περιβάλλοντα βιωματικής μάθησης προωθώντας βιώσιμες πρακτικές και οικολογική ευαισθητοποίηση. Οι χώροι αυτοί προσφέρουν πρακτικές εμπειρίες στον βιώσιμο σχεδιασμό, την περμακουλτούρα (αιικαλλιέργεια) και την ανθεκτικότητα της κοινότητας γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξης.

Η Κύπρος ενστερνίζεται μεταξύ άλλων την έννοια των προσωρινών και ευέλικτων περιβαλλόντων μάθησης, όπως φάνηκε στο **Pop Up Festival στη Λευκωσία**, όπου το **Pop-Up Campus του Πανεπιστημίου Frederick** δημιούργησε έναν προσωρινό εκπαιδευτικό χώρο στο πλαίσιο ενός πολιτιστικού φεστιβάλ. Η εν λόγω πρωτοβουλία παρείχε μια μοναδική πλατφόρμα για διεπιστημονική μάθηση και εμπλοκή στην κοινότητα τονίζοντας την προσαρμοστικότητα των εκπαιδευτικών πρακτικών και τη σημασία της τοποθέτησης της μάθησης στη δημόσια σφαίρα.

Ακόμη, ιδρύματα όπως το **Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού** προσφέρουν μια εστιασμένη εξερεύνηση της θεατρικής κληρονομιάς της Κύπρου συνδυάζοντας την πολιτιστική διατήρηση με τον εκπαιδευτικό προγραμματισμό με στόχο να εμπλέξουν τόσο τους/τις μαθητές/-τριες όσο και το ευρύ κοινό στην κατανόηση της εξέλιξης των παραστατικών τεχνών.

Αυτοί οι ποικίλοι και καινοτόμοι χώροι στην Κύπρο καταδεικνύουν τις δυνατότητες επαναπροσδιορισμού των δημόσιων, πολιτιστικών και αστικών περιβαλλόντων ως δυναμικές πλατφόρμες μάθησης. Υπογραμμίζουν τη σημασία της συμπεριληπτικότητας, της βιωσιμότητας και της κοινότητας στην εκπαίδευση δείχνοντας πώς η μάθηση μπορεί να ενσωματωθεί βαθιά στον κοινωνικό και φυσικό ιστό των πόλεων. Οι εναλλακτικοί χώροι μάθησης της Κύπρου παρέχουν ένα συναρπαστικό μοντέλο για το πώς ο σχεδιασμός, ο πολιτισμός και η εκπαίδευση μπορούν να συναντηθούν για να προωθήσουν δημιουργικές, βιώσιμες και αφοσιωμένες κοινότητες.

Πιο επίσημα, η Κύπρος αγκαλιάζει την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση προκειμένου να ευθυγραμμιστεί με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και με τους στόχους της βιωσιμότητας και την απαίτηση για ψηφιακό μετασχηματισμό. Τα βασικά έγγραφα πολιτικής που στηρίζουν τη δέσμευση της Κύπρου για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση περιλαμβάνουν τα εξής:

- **Η Κυπριακή Στρατηγική Δια Βίου Μάθησης 2021-2027** που εκπονήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας. Η Κυπριακή Στρατηγική Δια Βίου Μάθησης 2021-2027 φιλοδοξεί να παράσχει ένα μακροπρόθεσμο στρατηγικό πλαίσιο για την ανάπτυξη μιας κοινωνίας της γνώσης, στην οποία όλοι οι πολίτες θα έχουν ευκαιρίες μάθησης για τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις τους, οι οποίες θα διευκολύνουν την προσωπική και κοινωνική τους πρόοδο, την επαγγελματική τους ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη, την ανθεκτικότητα και την ευημερία τους. Η εν λόγω Στρατηγική εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 30 Σεπτεμβρίου 2022. <https://digitalcoalition.gov.cy/wp-content/uploads/2023/06/Cyprus-Lifelong-Learning-Strategy-2021-%E2%80%932027-1.pdf>
- **Η Ψηφιακή Στρατηγική για την Κύπρο 2020-2025**, (που εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2020) είναι το βασικό έγγραφο πολιτικής για την επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της Κύπρου. Η εφαρμογή της Ψηφιακής Στρατηγικής συντονίζεται από το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής (ΥΕΚΨΠ). Η Ψηφιακή Στρατηγική για την Κύπρο 2020-2025 βασίζεται σε ένα σαφές όραμα για αλλαγή. Η δήλωση του οράματος προβλέπει ότι η Κύπρος θα γίνει μια κοινωνία και μια οικονομία βασισμένη στη γνώση που θα είναι κατάλληλη για το μέλλον και θα ενεργοποιείται από ψηφιακές και αναδυόμενες τεχνολογίες που θα προωθούν τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ευημερία και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα. <https://dsf.dmid.gov.cy/wp-content/uploads/2022/11/Digital-Strategy-2020-2025.pdf>
- **Η Στρατηγική για την Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και την Πράσινη Μετάβαση 2030**. Το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας οραματίζεται μια ολοκληρωμένη και ολιστική προσέγγιση της ΕΒΑ, η οποία ενσωματώνει την τυπική, μη τυπική, άτυπη εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση. Οραματίζεται επίσης τη δημιουργία

βιώσιμων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τα οποία ευθυγραμμίζονται με τις κοινωνικές, παιδαγωγικές και οργανωτικές πτυχές της βιωσιμότητας. Σύμφωνα με αυτές τις στρατηγικές κατευθύνσεις, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου και το Υπουργείο Παιδείας έχουν λάβει διάφορα μέτρα για την προώθηση της ανάπτυξης εναλλακτικών χώρων μάθησης με τη μορφή χώρων πρασίνου.

https://unece.org/sites/default/files/2022-05/Item.4a_framework_ESD_implementation_2021-2030_A.Zachariou.pdf

6.1 Δεδομένα και Τρέχουσα Υλοποίηση

Η Κύπρος είναι μία από τις λίγες χώρες που έχει ενσωματώσει την Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη από το 2008 μέσω του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, που καθιέρωσε την ΕΒΑ, στοχεύει σε όλα τα επίπεδα της τυπικής, άτυπης και μη τυπικής εκπαίδευσης με συστηματικό και συνοπτικό τρόπο.

Δια Βίου Μάθηση και Ψηφιακός Μετασχηματισμός

Τον Μάιο του 2022, το κυπριακό κοινοβούλιο ψήφισε τροποποιήσεις του **Νόμου για τη Δια Βίου Μάθηση**, ο οποίος αποσκοπεί στην επέκταση της πρόσβασης στη συνεχή εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση για τους ενήλικες. Ο νόμος υποστηρίζει επίσης την ανάπτυξη ψηφιακών εκπαιδευτικών πλατφορμών, οι οποίες θα επιτρέπουν σε πολίτες όλων των ηλικιών να αποκτήσουν νέες δεξιότητες μέσω εναλλακτικών, ευέλικτων εκπαιδευτικών διαδρομών.

Το 2023, το Υπουργείο Παιδείας εγκαινίασε την **πρωτοβουλία «Ηλεκτρονική μάθηση (e-learning) για όλους/-λες»**, η οποία προωθεί την ψηφιακή και μικτή μάθηση τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η πρωτοβουλία αυτή περιλαμβάνει τον εξοπλισμό των σχολείων με την απαραίτητη τεχνολογική υποδομή, την προσφορά προγραμμάτων κατάρτισης για τους/τις εκπαιδευτικούς και την ενθάρρυνση της χρήσης διαδικτυακών πόρων και ψηφιακών εργαλείων στην τάξη.

Χώροι Πρασίνου και Δημόσιοι Χώροι για Μάθηση

Μια άλλη σημαντική πτυχή της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης της Κύπρου είναι η ενσωμάτωση των χώρων πρασίνου και δημόσιων χώρων στη μαθησιακή διαδικασία. Τα σχολεία, εμπνευσμένα από την ατζέντα των **Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)** της χώρας, έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν πάρκα, βοτανικούς κήπους και δημόσιες πλατείες ως εναλλακτικά περιβάλλοντα μάθησης. Αυτοί οι χώροι προσφέρουν ευκαιρίες για μάθηση σε εξωτερικούς χώρους, περιβαλλοντική εκπαίδευση και πρακτικές εμπειρίες που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα.

Το 2021, το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος εγκαινίασε την **«Πρωτοβουλία Πράσινα Σχολεία»**, η οποία υποστηρίζει τα σχολεία στη μετατροπή των εξωτερικών τους χώρων σε χώρους φιλικούς προς το περιβάλλον στους οποίους οι

μαθητές/-τριες μπορούν να μάθουν για τη βιοποικιλότητα, τη γεωργία και τις βιώσιμες πρακτικές. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας για την προώθηση της βιωματικής μάθησης και της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των μαθητών/-τριών.

Πολιτιστικοί Χώροι και Δέσμευση της Κοινότητας

Η Κύπρος διαθέτει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, η οποία αντικατοπτρίζεται στην προσέγγισή της στην εκπαίδευση. Το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας ενθαρρύνει ενεργά την ενσωμάτωση πολιτιστικών ιδρυμάτων, όπως μουσεία, θέατρα και ιστορικά μνημεία, στο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Το **Πρόγραμμα Πολιτιστικής Παιδείας**, που εγκαινιάστηκε το 2022, προωθεί συνεργασίες μεταξύ σχολείων και πολιτιστικών ιδρυμάτων, δίνοντας τη δυνατότητα στους/στις μαθητές/-τριες να ασχοληθούν με τις τέχνες, την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά με ουσιαστικό τρόπο.

Η πρωτοβουλία «**Μαθαίνοντας μέσα από την κληρονομιά**», η οποία ξεκίνησε το 2020, επικεντρώνεται στη χρήση ιστορικών μνημείων και αρχαιολογικών χώρων ως εκπαιδευτικών χώρων. Τα σχολεία συμμετέχουν σε ξεναγήσεις, εργαστήρια και διαδραστικές δραστηριότητες που επιτρέπουν στους/στις μαθητές/-τριες να εξερευνήσουν την πλούσια ιστορία και κληρονομιά της Κύπρου συνδέοντας τη μάθηση στην τάξη με πραγματικές εμπειρίες.

6.1 Μελέτες Περιστάσεων και Διδάγματα

Μελέτη Περίπτωσης 1. NiMAC (Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας)

Περιγραφή: Το NiMAC είναι ένας σημαντικός χώρος τέχνης στη Λευκωσία που συνεργάζεται με διεθνείς και τοπικούς/-κές καλλιτέχνες/-χνιδες, σχεδιαστές/-στριες και ιδρύματα. Το κέντρο παρέχει ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εργαστηρίων και εκθέσεων ενσωματώνοντας συχνά στοιχεία του σχεδιασμού, της αρχιτεκτονικής και των ψηφιακών τεχνών. Λειτουργεί ως κόμβος δημιουργικής μάθησης και πειραματισμού γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ της επίσημης εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης.

Φωτογραφίες με την ευγενική χορηγία του NiMAC

Αντίκτυπος: Το NiMAC είχε βαθύ αντίκτυπο στην τοπική και περιφερειακή κοινότητα τέχνης και σχεδιασμού παρέχοντας μια δυναμική πλατφόρμα για μάθηση και ανταλλαγή. Διευκόλυνε την καλύτερη κατανόηση των σύγχρονων τάσεων και πρακτικών του σχεδιασμού μεταξύ των συμμετεχόντων/-χουσών και του κοινού. Τα εργαστήρια και τα φόρουμ του NiMAC ενέπνευσαν μια γενιά σχεδιαστών/-στριών εκθέτοντάς τους/τες σε νέες ιδέες και διεθνείς προοπτικές.

Διδάγματα: Το NiMAC δείχνει τη σημασία της συνεργασίας με διεθνή ιδρύματα και καλλιτέχνες για τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της τοπικής εκπαίδευσης στον σχεδιασμό. Αναδεικνύει επίσης την αποτελεσματικότητα της ενσωμάτωσης του σχεδιασμού με άλλες μορφές τέχνης και κλάδους δημιουργώντας μια πιο ολιστική μαθησιακή εμπειρία. Το μοντέλο του NiMAC καταδεικνύει τα οφέλη της παροχής ενός φυσικού χώρου στον οποίο η θεωρία και η πρακτική διασταυρώνονται. <https://nimac.org.cy/>

Μελέτη Περίπτωσης 2. Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου

Περιγραφή: Το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου είναι ένα εξέχον ίδρυμα αφιερωμένο στη διατήρηση και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου. Το ίδρυμα βρίσκεται στη Λευκωσία και στεγάζει μια πλούσια συλλογή αντικειμένων, χειρογράφων και έργων τέχνης που καλύπτουν αιώνες κυπριακής ιστορίας. Προσφέρει μια σειρά από εκπαιδευτικά προγράμματα, εκθέσεις και ερευνητικές ευκαιρίες με στόχο την εμπάθυνση της κατανόησης του κοινού για την ιστορική και πολιτιστική ανάπτυξη της Κύπρου. Μέσω των διαφόρων πρωτοβουλιών του, το Ίδρυμα διαδραματίζει αποφασιστικό

ρόλο στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ του παρελθόντος και του παρόντος προσφέροντας πληροφορίες για παραδοσιακές τέχνες, ιστορικά γεγονότα και πολιτιστικές πρακτικές.

Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου, Green Urban Lab Project, Απρίλιος 2015, Φωτογραφίες με την ευγενική χορηγία των Urban Gorillas.

Αντίκτυπος: Το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου λειτουργεί ως σημαντικός εκπαιδευτικός πόρος παρέχοντας διαδραστικές μαθησιακές εμπειρίες μέσω των εκθέσεων, των εργαστηρίων και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του. Δίνει τη δυνατότητα σε επισκέπτες/-πτριες, μαθητές/-τριες και ερευνητές/-τριες να ασχοληθούν με την κυπριακή ιστορία και τον κυπριακό πολιτισμό με πρακτικό τρόπο καθιστώντας το παρελθόν προσιτό και σχετικό με το σύγχρονο κοινό. Η δέσμευση του ιδρύματος για εκπαιδευτική προβολή προάγει τη μεγαλύτερη εκτίμηση για την πολιτιστική κληρονομιά και ενθαρρύνει τη διατήρηση των παραδοσιακών γνώσεων και πρακτικών.

Το 2023, το Ίδρυμα δημιούργησε το πρόγραμμα «Αισθήσεις» δίνοντας έμφαση στην ανάγκη για προσβασιμότητα και συμπεριληπτικότητα στους μουσειακούς χώρους με την ενσωμάτωση μόνιμων προσαρμογών όπως η νοηματική γλώσσα και άλλες, εξειδικευμένες ξεναγήσεις, ηχητικοί οδηγοί, σταθμοί αφής, αντίγραφα αντικειμένων και οδηγοί Braille. Οι αλλαγές αυτές διευκολύνουν την εμπλοκή των ευάλωτων ομάδων μέσα στα μουσεία και προσφέρουν μια πολυαισθητηριακή εμπειρία στις εκδηλώσεις του. Εξειδικευμένα εργαστήρια εισήχθησαν στο ετήσιο πρόγραμμα του Ιδρύματος για διάφορες ομάδες, γεγονός που αντανάκλα την αφοσίωση του στη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού και πολιτισμικά πλούσιου περιβάλλοντος για όλους/-λες τους/τις επισκέπτες/-πτριες. Τα προαναφερθέντα εργαστήρια, τα οποία συντονίζονται από εξειδικευμένους επαγγελματίες, περιλαμβάνουν διάφορα θέματα, όπως, μεταξύ άλλων, εικαστική θεραπεία (art therapy), μουσειακή εκπαίδευση, πηλοθεραπεία, βιωματική αφήγηση και δημιουργική γραφή.

Διδάγματα: Το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου υπογραμμίζει τη σημασία της ενσωμάτωσης της πολιτισμικής διατήρησης με τον εκπαιδευτικό προγραμματισμό. Δείχνει πώς τα μουσεία και τα πολιτιστικά ιδρύματα μπορούν να λειτουργήσουν ως ενεργά μαθησιακά περιβάλλοντα που εμπλέκουν το κοινό με ουσιαστικό τρόπο. Το Ίδρυμα δείχνει ότι προσφέροντας διαδραστικές και εκπαιδευτικές εμπειρίες, τα πολιτιστικά ιδρύματα μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο τόσο στη διατήρηση της ιστορίας όσο και στην προώθηση μιας βαθύτερης κατανόησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ακόμη,

επισημαίνει την αξία των συνεργατικών προσεγγίσεων στην εκπαίδευση στις οποίες η ιστορική διορατικότητα και οι σύγχρονες μεθοδολογίες μάθησης συγκλίνουν για να δημιουργήσουν εμπλουτιστικές και επιδραστικές εμπειρίες. Οι συνεργασίες και οι συμπράξεις με εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς μέσω των προγραμμάτων του Ιδρύματος (Αισθήσεις) και των χρηματοδοτούμενων έργων (όπως το ReInHerit και το i-School) αποδεικνύονται εξίσου πολύ σημαντικές.

<https://www.boccf.org/en-gb/>

Μελέτη Περίπτωσης 3. Πλατεία Ελευθερίας, Λευκωσία

Περιγραφή: Η πλατεία Ελευθερίας είναι ένας σημαντικός δημόσιος χώρος στη Λευκωσία, σχεδιασμένος από το αρχιτεκτονικό γραφείο Zaha Hadid Architects. Χρησιμοποιεί ως ένας μετασχηματιστικός αστικός χώρος που συνδυάζει τα ιστορικά στοιχεία των Ενετικών Τειχών με ένα σύγχρονο, ανοιχτό σχεδιασμό δημιουργώντας έναν πολυλειτουργικό χώρο που ενθαρρύνει τη δημόσια αλληλεπίδραση και τη μάθηση. Ο σχεδιασμός της πλατείας περιλαμβάνει εκτεταμένους πεζόδρομους, χώρους πρασίνου, υδάτινα χαρακτηριστικά και μια καινοτόμο γέφυρα που χρησιμεύει τόσο ως πρακτικό μονοπάτι όσο και ως συμβολικός συνδετικός κρίκος μεταξύ του παλιού και του νέου τμήματος της πόλης.

Το Πανεπιστήμιο Frederick και ο Δήμος Λευκωσίας συνδιοργάνωσαν την εκδήλωση #BeActive, στις 25 Σεπτεμβρίου 2023. Φωτογραφίες με την ευγενική χορηγία του Πανεπιστημίου Frederick

Πανεπιστήμιο Frederick, Επίδειξη Μόδας, Ιούνιος 2023. Φωτογραφίες με την ευγενική χορηγία του Πανεπιστημίου Frederick

Αντίκτυπος: Η πλατεία Ελευθερίας έχει γίνει ένα δυναμικό περιβάλλον εναλλακτικής μάθησης, όπου διασταυρώνονται ο σχεδιασμός, η ιστορία και ο αστικός σχεδιασμός. Χρησιμοποιείται ως ανοιχτή αίθουσα διδασκαλίας για φοιτητές/-τριες αρχιτεκτονικής και σχεδιασμού, οι οποίοι/-ες μελετούν την ενσωμάτωση των αρχών του μοντερνισμού με το ιστορικό πλαίσιο. Στην πλατεία, πραγματοποιούνται συχνά εργαστήρια, δημόσιες διαλέξεις και εκθέσεις παρέχοντας ευκαιρίες για άτυπη μάθηση σχετικά με τον αστικό σχεδιασμό, τη δημόσια τέχνη και την κοινωνικοπολιτισμική δυναμική των χώρων της πόλης.

Διδάγματα: Η πλατεία Ελευθερίας αποδεικνύει τις δυνατότητες των δημόσιων χώρων να χρησιμεύουν ως διαδραστικά μαθησιακά περιβάλλοντα που υπερβαίνουν τις παραδοσιακές αίθουσες διδασκαλίας. Δείχνει ότι οι καλά σχεδιασμένοι αστικοί χώροι μπορούν να προωθήσουν την εμπλοκή της κοινότητας και να χρησιμεύσουν ως πλατφόρμα για τη δημόσια εκπαίδευση σχετικά με την αρχιτεκτονική, την ιστορία και τον σχεδιασμό. Ο χώρος αυτός αναδεικνύει επίσης τη σημασία της προσβασιμότητας και της πολυλειτουργικότητας για τη δημιουργία συμπεριληπτικών περιβαλλόντων μάθησης σε αστικά περιβάλλοντα.

Μελέτη Περίπτωσης 4. Κήποι του Μέλλοντος

Περιγραφή: Το Gardens of the Future είναι μια καινοτόμος, κοινοτική πρωτοβουλία με έδρα τη Λευκωσία της Κύπρου, που συνδυάζει τον βιώσιμο σχεδιασμό, την περιβαλλοντική τέχνη και τις αρχές της περμακουλτούρας. Λειτουργώντας ως πειραματικός χώρος εκμάθησης και ως δυναμικό εργαστήριο, το έργο επαναπροσδιορίζει την αστική κηπουρική μέσω της συνεργασίας μεταξύ σχεδιαστών/-στριών, καλλιτεχνών/-χνιδων, πολυεσθών, αρχιτεκτόνων και κατοίκων της περιοχής. Με έμφαση στα μηδενικά απόβλητα, τη βιωσιμότητα και την αστική ανθεκτικότητα, οι Κήποι του Μέλλοντος προωθούν μια πρακτική, διεπιστημονική προσέγγιση στη μάθηση, ενώ παράλληλα προωθούν μια βαθύτερη σύνδεση με τη φύση και την ευημερία της κοινότητας.

Αντίκτυπος: Η πρωτοβουλία έχει μεταμορφώσει την εκπαίδευση στον σχεδιασμό ενσωματώνοντας την οικολογική συνείδηση στην πράξη. Πέρα από την αισθητική, οι Κήποι του Μέλλοντος αντιμετωπίζουν πιεστικά ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή, η αστική ανθεκτικότητα και η βιώσιμη ανάπτυξη μέσω συνεργατικών έργων. Με τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας σε εργαστήρια, δημόσιες συζητήσεις και συμμετοχικές διαδικασίες σχεδιασμού, το έργο όχι μόνο ενισχύει τους πράσινους αστικούς χώρους αλλά και καλλιεργεί την αίσθηση της ευθύνης και της διαχείρισης. Δίνει έμφαση στη διασύνδεση του περιβάλλοντος, του σχεδιασμού και της ευημερίας τοποθετώντας τον εαυτό του ως πρότυπο για συνειδητή αστική διαβίωση.

Διδάγματα: Η πρωτοβουλία «Κήποι του Μέλλοντος» αποδεικνύει ότι η ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στην εκπαίδευση οδηγεί σε ουσιαστικό κοινωνικό αντίκτυπο. Επιπλέον, αναδεικνύει τη σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας για την αντιμετώπιση πολύπλοκων προκλήσεων και αποδεικνύει ότι οι πρακτικές, οικολογικές προσεγγίσεις μπορούν να ενδυναμώσουν τις κοινότητες. Ενισχύοντας την ψυχική, σωματική και συναισθηματική θεραπεία, το έργο υπογραμμίζει μεταξύ άλλων τη δυνατότητα των εναλλακτικών χώρων μάθησης να επιφέρουν θετικές αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο ζούμε, εργαζόμαστε και σχετιζόμαστε με το περιβάλλον.

Φωτογραφίες με την ευγενική χορηγία του Gardens of the Future

Φωτογραφίες με την ευγενική χορηγία του Gardens of the Future

6.3 Αξιολόγηση και Συστάσεις

Η Κύπρος έχει κάνει σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης εναλλακτικών χώρων μάθησης τόσο στην τυπική όσο και στη μη τυπική μάθηση. Το εξελισσόμενο τοπίο των εναλλακτικών χώρων μάθησης στην Κύπρο αποτελεί ένα συναρπαστικό μοντέλο για το πώς η εκπαίδευση μπορεί να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις του 21ου αιώνα.

Επανασχεδιάζοντας τους δημόσιους χώρους, τα πολιτιστικά ιδρύματα και τους καινοτόμους κόμβους, η Κύπρος δημιουργεί περιβάλλοντα που ευνοούν την πρακτική μάθηση, την αλληλεπίδραση της κοινότητας και τη δημιουργική εξερεύνηση. Υπογραμμίζουν την αξία της βιωματικής μάθησης, τη συνέργεια μεταξύ παράδοσης και καινοτομίας και τον ρόλο της κοινότητας στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών εμπειριών.

Με βάση το μοναδικό γεωπολιτικό, ιστορικό και πολιτιστικό πλαίσιο της χώρας, καθώς και τις τρέχουσες δράσεις και προτεραιότητες της ΕΕ, στο πλαίσιο των εναλλακτικών χώρων μάθησης θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα ακόλουθα:

1. **Επέκταση των Ψηφιακών Πλατφορμών Μάθησης:** Η Κύπρος θα πρέπει να συνεχίσει να επεκτείνει τις ψηφιακές μαθησιακές προσφορές της διασφαλίζοντας ότι η ισότιμη πρόσβαση στα ψηφιακά εργαλεία θα είναι ζωτικής σημασίας για τη μελλοντική επιτυχία.
2. **Αυξημένη Χρήση του Πρασίνου και των Δημόσιων Χώρων:** Τα σχολεία και τα πανεπιστήμια θα πρέπει να συνεργαστούν με τους τοπικούς δήμους για την ανάπτυξη υπαίθριων τάξεων, κοινοτικών κήπων και οικολογικών πάρκων που μπορούν να χρησιμεύσουν ως περιβάλλοντα μάθησης όλο τον χρόνο.
3. **Ενισχυμένες Πολιτιστικές Συμπράξεις:** Η Κύπρος θα πρέπει να αναπτύξει περαιτέρω τις συμπράξεις μεταξύ σχολείων και πολιτιστικών ιδρυμάτων. Αξιοποιώντας τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μουσεία και τα ιστορικά ορόσημα της χώρας, οι μαθητές/-τριες μπορούν να αποκτήσουν βαθύτερη κατανόηση της πολιτιστικής τους κληρονομιάς, ενώ παράλληλα συμμετέχουν σε διαδραστική, βιωματική μάθηση.

Συμπερασματικά, η Κύπρος είναι σε θέση να συνεχίσει την πρόοδό της στην ενσωμάτωση εναλλακτικών χώρων μάθησης προωθώντας έτσι ένα πιο δυναμικό και συμπεριληπτικό μαθησιακό περιβάλλον που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών/-τριών του 21ου αιώνα.

7. Υφιστάμενη Κατάσταση των Χώρων Εναλλακτικής Μάθησης στη Λιθουανία

Όπως οι περισσότερες χώρες, η Λιθουανία έχει έντονη επίγνωση των τάσεων και των αναγκών και αναζητά ενεργά ευκαιρίες για να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες για τις επιστήμες, τις τέχνες και την καινοτομία. Στην εν λόγω χώρα, οι προσπάθειες ενσωμάτωσης εναλλακτικών χώρων μάθησης στο εκπαιδευτικό και δημιουργικό οικοσύστημα για την κάλυψη των σύγχρονων εκπαιδευτικών αναγκών και των στόχων βιωσιμότητας σε ορισμένα σημεία ήταν πολύ αργές. Το παρόν κεφάλαιο παρέχει μια επισκόπηση της τρέχουσας κατάστασης των εναλλακτικών χώρων μάθησης στη Λιθουανία, συμπεριλαμβανομένης της σχετικής πολιτικής, των δεδομένων και των μελετών περιπτώσεων. Αξιολογεί επίσης τα δυνατά σημεία της Λιθουανίας και συνιστά ποιους τύπους εναλλακτικών χώρων μάθησης θα πρέπει να αξιοποιήσει η χώρα λαμβάνοντας υπόψη τη μοναδική γεωπολιτική, ιστορική και πολιτιστική της κατάσταση.

Η Λιθουανία βασίζεται στα ακόλουθα στρατηγικά έγγραφα κατά την εφαρμογή πολιτικών και πρωτοβουλιών για την προώθηση της ενσωμάτωσης εναλλακτικών χώρων μάθησης στην εκπαίδευση:

- Το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Εκπαίδευσης 2021-2030, που εκπονήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών και Αθλητισμού. Στόχος του στρατηγικού εγγράφου είναι η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και η μείωση του χάσματος επίδοσης· η αύξηση της συμπεριληπτικότητας και της προσβασιμότητας στην εκπαίδευση εξασφαλίζοντας ένα ασφαλές περιβάλλον για όλους/-λες· η προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος για την ομαλή ένταξη των επαναπατριζόμενων Λιθουανών πολιτών, των ατόμων λιθουανικής καταγωγής και των αλλοδαπών και η βελτίωση των συνθηκών για την κινητικότητα των μαθητών/-τριών· η βελτίωση της αντιστοιχίας μεταξύ των ικανοτήτων που αποκτώνται στο εκπαιδευτικό σύστημα και εκείνων που απαιτούνται για την προσαρμογή στην αγορά εργασίας και στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

- Η Στρατηγική Πολιτιστικής Πολιτικής της Λιθουανίας «Πολιτισμός 2030». Ο θεμελιώδης στόχος της εν λόγω Πολιτικής είναι να διασφαλιστεί η σημαντική συμβολή του πολιτισμού στη δημιουργία μιας αρμονικής λιθουανικής κοινωνίας, μιας αξιοπρεπούς εθνικής και ευρωπαϊκής ταυτότητας, της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας του πληθυσμού, καθώς και του διεθνούς κύρους και της ανταγωνιστικότητας του κράτους.

Στο πλαίσιο αυτό, το Λιθουανικό Συμβούλιο Πολιτισμού και το Λιθουανικό Συμβούλιο Επιστημών συμμετέχουν ενεργά ζητώντας τη χρήση μη παραδοσιακών μεθόδων για την προώθηση της καινοτομίας, της δημιουργικότητας και την ενσωμάτωση πιο διαφορετικών χώρων μάθησης στο εκπαιδευτικό σύστημα.

7.1 Δεδομένα και Τρέχουσα Υλοποίηση

Τον Μάιο του 2023, ενόψει των αλλαγών και της τρέχουσας ανάγκης επέκτασης των μαθησιακών εγκαταστάσεων, το Seimas της Δημοκρατίας της Λιθουανίας [Κοινοβούλιο] ενέκρινε τροποποιήσεις του Νόμου για τη Μη Τυπική Εκπαίδευση Ενηλίκων και τη Συνεχιζόμενη Μάθηση, προκειμένου να επεκταθεί η δια βίου μάθηση στη χώρα και να εισαχθεί ένα σύστημα υπηρεσιών μιας στάσης (one-stop service system) για τους Ατομικούς Λογαριασμούς Μάθησης (ΑΛΜ). Το σύστημα ΑΛΜ, ένα από τα κύρια έργα της εναλλακτικής εκπαίδευσης, αναπτύσσεται στο πλαίσιο του χρηματοδοτούμενου από το ΕΚΤ έργου «Δια Βίου Μάθηση!». Το έργο υλοποιείται από τον Οργανισμό του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και οι εταίροι είναι η Ένωση Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Λιθουανίας.

Για την ανάπτυξη και την εφαρμογή του συστήματος ΑΛΜ, το 2023 αναπτύχθηκαν ή επικαιροποιήθηκαν τα εξής νομοθετικά κείμενα και έγγραφα καθοδήγησης:

- Νόμος για τη Μη Τυπική Εκπαίδευση Ενηλίκων και τη Συνεχιζόμενη Μάθηση της Δημοκρατίας της Λιθουανίας.
- Διάταγμα αριθ. V-599 της 27ης Απριλίου 2023 του Υπουργού Παιδείας, Επιστημών και Αθλητισμού της Δημοκρατίας της Λιθουανίας «Σχετικά με την Έγκριση της Περιγραφής του Μοντέλου του Συστήματος Ατομικών Λογαριασμών Μάθησης».
- Απόφαση της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Λιθουανίας αριθ. 819 της 25ης Οκτωβρίου 2023 «Σχετικά με την Έγκριση του Καταλόγου των Υπουργείων και των Μέτρων Χρηματοδότησης της Μη Τυπικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων και της Συνεχιζόμενης Μάθησης που Διοικούνται από αυτά και θα Ενταχθούν στο Σύστημα Ατομικών Λογαριασμών Μάθησης, του Καταλόγου των Τομέων Προτεραιότητας των Κρατικά Χρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων που Παρέχονται στο Σύστημα Ατομικών Λογαριασμών Μάθησης και του Καταλόγου των Ομάδων Προτεραιότητας των Ατόμων που Συμμετέχουν στο Σύστημα Ατομικών Λογαριασμών Μάθησης».
- Διάταγμα του Υπουργού Παιδείας, Επιστημών και Αθλητισμού της Δημοκρατίας της Λιθουανίας αριθ. V-1218 της 18ης Σεπτεμβρίου 2023 «Σχετικά με την Έγκριση των Διαδικασιών Διασφάλισης της Ποιότητας για τα Προγράμματα Μη Τυπικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων και Συνεχιζόμενης Μάθησης που Δημοσιεύονται στο Σύστημα Ατομικών Λογαριασμών Μάθησης».
- Διάταγμα αριθ. V-1515 της 29ης Νοεμβρίου 2023 του Υπουργού Παιδείας, Επιστημών και Αθλητισμού της Δημοκρατίας της Λιθουανίας «Σχετικά με την έγκριση της περιγραφής της διαδικασίας για τη διαχείριση του συστήματος ατομικών λογαριασμών μάθησης και τη χρηματοδότηση των ατόμων που επιδιώκουν να βελτιώσουν ή/και να αποκτήσουν ικανότητες μέσω του συστήματος αυτού, καθώς και για τη διοργάνωση του διαγωνισμού για τη χρηματοδότηση της συμμετοχής σε προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης ενηλίκων και συνεχιζόμενης μάθησης».

Το σύστημα ΑΛΜ δημοσιεύει προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης ενηλίκων και συνεχιζόμενης μάθησης που πληρούν τις απαιτήσεις διασφάλισης ποιότητας που προβλέπονται από τη νομοθεσία. Το πλαίσιο ΑΛΜ προωθεί την απόκτηση προσόντων και ικανοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας από άτομα σε ηλικία εργασίας. Έχει αναπτυχθεί ένας δικτυακός τόπος (website) αφιερωμένος στο σύστημα ΑΛΜ, www.kursuok.lt, ο οποίος θα τεθεί σε λειτουργία τον Δεκέμβριο του 2023. Επί του παρόντος, είναι διαθέσιμα 852 μαθήματα. Μέχρι τις 30 Απριλίου 2026 προβλέπονται 12 εκατομμύρια ευρώ για το πρόγραμμα. Ο προϋπολογισμός για τη χρηματοδότηση της κατάρτισης στους τομείς προτεραιότητας έχει αυξηθεί από 5,4 εκατ. ευρώ σε 7,4 εκατ. ευρώ για το 2024.

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε άτομα ηλικίας 18-65 ετών, μισθωτούς ή αυτοαπασχολούμενους, με ανώτερη ή επαγγελματική εκπαίδευση, πολίτες της Δημοκρατίας της Λιθουανίας ή αλλοδαπούς/-πές με άδεια διαμονής στη Λιθουανία. Δεν πρέπει να έχετε παρακολουθήσει κατάρτιση ή, εάν έχετε λάβει χρηματοδότηση, να μην έχετε χρησιμοποιήσει ακόμη ολόκληρο το καλάθι μάθησης των 500 ευρώ. Αν έχετε χρησιμοποιήσει την πλατφόρμα KURSUOK και έχετε χρησιμοποιήσει ολόκληρο το καλάθι των 500 ευρώ, δεν θα μπορείτε να λάβετε εκ νέου κρατική χρηματοδότηση για το πρόγραμμα μάθησής σας παρά μόνο 5 χρόνια αργότερα.

7.2 Μελέτες Περιπτώσεων και Διδάγματα

Μελέτη Περίπτωσης 1. Το Πολιτιστικό Πλοίο "Nemunas7"

Περιγραφή: Το Kaunas 2022, ένας δημόσιος μη κερδοσκοπικός οργανισμός, έχει μετατρέψει ένα ξεχασμένο πλοίο [βυθοκόρο] που ήταν αχρησιμοποίητο για περισσότερα από 10 χρόνια και έτοιμο για ανακύκλωση σε ένα ζωντανό δημιουργικό κέντρο και πλωτό πάρκο. Στη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης του έργου συμμετείχαν χρήστες/-στριες του ποταμού, ιστορικοί, καλλιτέχνες/-χνιδες, ειδικοί στον σχεδιασμό τοπίου και η κοινότητα της περιοχής του Κάουνας, η οποία θυμόταν καλά το πλοίο και είχε πολλές ιστορίες να πει γι' αυτό, καθώς ήταν επί μακρόν εργάτες/-τριες στα ποτάμια της περιοχής του Κάουνας. Η αφήγηση ιστοριών ενίσχυσε την ισχυρή αίσθηση της ιδιοκτησίας και η εμφάνιση ενός νέου, ευρωπαϊκού πολιτιστικού αντικειμένου σε μια αγροτική περιοχή ενίσχυσε το αίσθημα υπερηφάνειας για τον τόπο. Στο πλοίο Nemunas7, μπορείτε να βρείτε επαγγελματική σύγχρονη τέχνη, τοπικά φυτά-πρωτοπόρους, να συμμετάσχετε σε διάφορα εργαστήρια βιωσιμότητας, προσωρινές εκθέσεις και τακτικές συναυλίες. Το έργο λειτουργεί εδώ και τρία χρόνια και έχει τύχει εξαιρετικά καλής υποδοχής τόσο από την αρχιτεκτονική όσο και από την κοινότητα του σχεδιασμού.

Φωτογραφία: Nemuno7

Φωτογραφία: Nemuno7

Αντίκτυπος: Το Nemuno7 έχει βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής διευκολύνοντας την πρόσβαση στη σύγχρονη τέχνη και την εναλλακτική μουσική, παρουσιάζοντας την ποικιλομορφία και την αξία των τοπικών φυτών και ενθαρρύνοντας τη δημιουργικότητα στην εξεύρεση βιώσιμων λύσεων. Το έργο συνέβαλε ακόμη στη βελτίωση της βιοποικιλότητας και της ποιότητας των πολιτιστικών υπηρεσιών, καθώς και στη θετική οικονομική επίδραση στο χωριό. Επιπλέον, ο χώρος έχει γίνει πόλος έλξης για τουρίστες/-στριες και ντόπιους/-πιες ενθαρρύνοντας την κοινωνική αλληλεπίδραση και την πολιτιστική κατανάλωση.

Διδάγματα: Αυτή η μελέτη περίπτωσης δείχνει ότι η δημιουργικότητα και η κουλτούρα μπορούν να εξυπηρετήσουν τις επιχειρήσεις στην εξεύρεση βιώσιμων λύσεων για νέα και πολλά υποσχόμενα έργα. Η συμμετοχή των κατοίκων στην αφήγηση ιστοριών είναι ζωτικής

σημασίας για να εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη επιτυχία του έργου και να διατηρηθεί η τοπική ταυτότητα.

Photo: Nemuno7

Πληροφορίες: www.nemuno7.lt

Μελέτη Περίπτωσης 2. Οδηγός Προσβασιμότητας

Περιγραφή: Το Kaunas 2022, ένας δημόσιος μη κερδοσκοπικός οργανισμός, διεξάγει εργαστήρια, συναντήσεις και εκπαίδευση με τις κοινότητες των ατόμων με αναπηρία [όρασης, ακοής, κινητικότητας] και των ηλικιωμένων για περισσότερα από 2 χρόνια σε διάφορους εναλλακτικούς δημόσιους χώρους και άλλους χώρους στην πόλη του Κάουνας. Στη διαδικασία του έργου, συμμετείχαν ιδιώτες, σύλλογοι ατόμων με αναπηρία, συμβουλευτικοί οργανισμοί από την Πολωνία και ένα γραφείο σχεδιασμού. Στόχος της όλης διαδικασίας εκμάθησης και συνεργασίας ήταν να ευαισθητοποιηθεί ο πολιτιστικός τομέας όσον αφορά την προσβασιμότητα, τον καθολικό σχεδιασμό και τις ανάγκες της κοινωνίας στο σύνολό της και ταυτόχρονα να αναπτυχθεί ένας οδηγός προσβασιμότητας [κανόνες, κατευθυντήριες οδηγίες] για τον πολιτιστικό τομέα [ιδρύματα, διοργανωτές/-τριες εκδηλώσεων κ.λπ.] Το σύστημα σήμανσης της προσβασιμότητας δημιουργήθηκε από το γραφείο σχεδιασμού Critical.

Αντίκτυπος: Το έργο έχει ενταχθεί σε ένα κρίσιμο πλαίσιο που δημιουργεί μια άνετη και ευτυχισμένη πόλη, με βάση τις συστάσεις του κοινού, των ενδιαφερόμενων κοινοτήτων, των σχεδιαστών/-στριών και των επαγγελματιών του περιβάλλοντος. Αποτελεί μέρος μιας διαδικασίας εκμάθησης της προσαρμογής της πόλης για όλους/-λες, προκειμένου να αναπτυχθεί ένας σύγχρονος πολίτης και ένας προγραμματιστής της πόλης που λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες όλων.

Διδάγματα: Η μελέτη περίπτωσης δείχνει ότι η προσβασιμότητα είναι μια πολύπλοκη διαδικασία, η οποία έρχεται συνεχώς αντιμέτωπη με διαφορετικές ανάγκες και τεχνικές δυνατότητες [ιδίως σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς]. Η εν λόγω μελέτη ανέδειξε ότι η ευαίσθητη και προσωπική προσέγγιση κάθε προβλήματος πρέπει να είναι δημιουργική και συνεκτική, να ακούει τις απόψεις όλων και να εμπλέκει την κοινότητα στις λύσεις.

Φωτογραφία: kaunas2022

Φωτογραφία: Martynas Plepys | Kaunas2022

Φωτογραφία: kaunas2022

Link: https://kaunas2022.eu/wp-content/uploads/2021/03/I_Kaunas-for-All.pdf

Μελέτη Περίπτωσης 3. Σύγχρονες Γειτονιές

Περιγραφή: Το 2019, ξεκίνησε το πρόγραμμα «Σύγχρονες Γειτονιές» στην περιοχή του Κάουνας. Στόχος του προγράμματος είναι να βοηθήσει τις κοινότητες και τα ιδρύματα να βρουν τη δική τους ταυτότητα, να συνδέσουν τις κατακερματισμένες κοινότητες και να συνεργαστούν για να προσελκύσουν κοινό - τον τοπικό πληθυσμό. Το πρόγραμμα αναπτύχθηκε σε συνεργασία με επίσημους πολιτιστικούς και κοινοτικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στην περιφέρεια του Κάουνας. Οι πολιτιστικοί φορείς της περιφέρειας Κάουνας εξέφρασαν την επιθυμία τους να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα υποβάλλοντας αίτηση στο διαγωνισμό. Καθεμία από τις συμμετέχουσες γειτονιές [15 συνολικά], μαζί με τους/τις συντονιστές/-στριες [πολιτιστικούς/-κές παραγωγούς, επιμελητές/-τριες], ανέλαβαν την αναζήτηση της ταυτότητάς τους. Για να επιτευχθεί αυτό, διεξήχθη τοπική έρευνα με τη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού, των πολιτιστικών ιδρυμάτων που συμμετείχαν στο έργο και των συνεργατών/-τιδών τους. Αυτό βοήθησε στην καλύτερη κατανόηση της ιστορίας και των παραδόσεων των τόπων και της σχέσης των κατοίκων με το περιβάλλον διαβίωσης, τον πολιτισμό, την κοινότητα και την τέχνη. Οι έρευνες διερεύνησαν επίσης τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γειτονιές, οι οποίες έχουν σημαντικό αντίκτυπο στο τοπικό μικροκλίμα. Η έρευνα πεδίου διεξήχθη με τη χρήση συνεντεύξεων, μεθόδων έρευνας και ανάλυσης πηγών. Στο έργο συμμετείχαν ο δήμος της περιφέρειας του Κάουνας, ο πολιτιστικός τομέας, τα πολιτιστικά/κοινοτικά κέντρα της περιφέρειας του Κάουνας, αίθουσες αναψυχής, ηλικιωμένοι/-νες, εταίροι, καλλιτέχνες/-χνιδες, μέλη της κοινότητας, τοπικές καλλιτεχνικές ομάδες (χορωδίες, χορευτικές ομάδες κ.λπ.). Μετά την καλύτερη γνωριμία με κάθε γειτονιά, την κατανόηση της

σχέσης του πληθυσμού με την τέχνη και τον πολιτισμό, καθώς και τη συνεκτίμηση των προκλήσεων, των παραδόσεων και των προσδοκιών, αποσαφηνίστηκαν οι κατευθύνσεις των δραστηριοτήτων, γεγονός που επέτρεψε στις γειτονιές να αναπτύξουν δημιουργικές κοινοτικές δραστηριότητες, με τη συμμετοχή των κατοίκων, των εκπροσώπων των πολιτιστικών ιδρυμάτων και των εταιρών, Λιθουανών και ξένων καλλιτεχνών/-χνιδών. Οι δραστηριότητες αυτές συνδέθηκαν θεματικά σε κάθε κοινότητα και αποσκοπούσαν στην επίτευξη ενός τελικού αποτελέσματος (προϊόντος), το οποίο παρουσιάζεται στο κοινό κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου. Περιλαμβάνουν διάφορες συναυλίες, φεστιβάλ, παραστάσεις σύγχρονου τσίρκου ή παρουσιάσεις εκθέσεων που ξεκίνησαν και υλοποιήθηκαν από την κοινότητα. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, η περιοχή του Κάουνας γίνεται μια μεγάλη σκηνή εκδηλώσεων στην οποία οι ντόπιοι/-πιες γιορτάζουν την αυξανόμενη ταυτότητα και την κοινότητά τους μαζί με τους/τις επισκέπτες της.

Αντίκτυπος: Κάθε γειτονιά που συμμετέχει έχει αναπτύξει ένα πολιτιστικό και δημιουργικό έργο που αναδεικνύει την ταυτότητά της, το οποίο υλοποιεί ακόμη και χωρίς τη συμμετοχή επιμελητών/-τριών και συντονιστών/-στριών έργων. Οι δραστηριότητες και τα έργα που προέκυψαν έγιναν δραστηριότητες που ένωσαν την τοπική κοινότητα. Το έργο αποκέντρωσε τον πολιτισμό και ενέπλεξε τον πληθυσμό σε πολιτιστικές δραστηριότητες. Τα έργα και οι ιδέες που υλοποιήθηκαν ήταν χρήσιμα για τη δημιουργία ενός σύγχρονου περιβάλλοντος στην περιοχή του Κάουνας που βασίζεται στη σύνθεση του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος.

Martynas Plepys

Διδάγματα: Η επιτυχία του έργου καθορίζεται από τους θεμελιώδεις στόχους που τέθηκαν από την αρχή του έργου - οικοδόμηση και διατήρηση σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων, καλλιέργεια ιδεών από τη βάση προς τα πάνω, περιοδικότητα των δραστηριοτήτων, ισορροπία μεταξύ των καλλιτεχνικών φιλοδοξιών, ακρόαση της κοινότητας και αποκέντρωση του έργου, ενδυνάμωση των κοινοτήτων να στηρίζουν οι ίδιες τις δημιουργικές δραστηριότητες. Παράλληλα, δείχνει ότι οι πολιτιστικές πρωτοβουλίες που

βασίζονται στις τοπικές παραδόσεις μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ενός σύγχρονου, βιώσιμου περιβάλλοντος όπου το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον συγχωνεύονται.

Link: <https://kaunas2022.eu/wp-content/uploads/2023/07/Community-programme-met-hodology.pdf>

Martynas Plepys

Kaunas2022

Μελέτη Περίπτωσης 4. Emerging Kaunas

Περιγραφή: Η οργάνωση "Emerging Kaunas" είναι η κληρονομιά του «Κάουνας - Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2022». Πρόκειται για μια οργάνωση νεολαίας, η οποία ιδρύθηκε από νέους/-ες.

Η ομάδα των συμμετεχόντων/-χουσών (νέοι/-ες ηλικίας 15-18 ετών) επιλέχθηκε από το 2019 και μετά και μεγάλωνε κάθε χρόνο και εκπαιδεύτηκε επιλύοντας δημιουργικές προκλήσεις και στη συνέχεια, το 2022, ξεκινώντας και υλοποιώντας τις δικές τους ιδέες.

Το πρόγραμμα μάθησης περιελάμβανε πρακτικές διαλέξεις, εξερεύνηση της πόλης και εργασία σε ομάδες. Οι προκλήσεις, οι προσκεκλημένοι/-νες ομιλητές/-τριες και οι πολιτιστικές δραστηριότητες τους/τις βοήθησαν να αναπτυχθούν ατομικά. Οι νέοι/-ες απέκτησαν δεξιότητες στη διαχείριση του χρόνου, την προσωπική αποτελεσματικότητα, την ηγεσία, τη διαχείριση έργων, είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν ηγετικές μορφές του πολιτισμού, να εμπλακούν σε πολιτιστικά ιδρύματα και να ενταχθούν σε μια κοινότητα ομοϊδεατών/-τισσών.

Οι νέοι/-ες δημιούργησαν κάτι που δεν υπήρχε στο Κάουνας πριν και δεν θα υπήρχε χωρίς τη συμβολή τους. Μέσα σε 3-4 χρόνια δημιουργήθηκε μια κοινότητα νέων ανθρώπων που πειραματίζονταν και έκαναν λάθη διαμορφώνοντας το πολιτιστικό τοπίο της πόλης. Το πρόγραμμα νέων για νέους/-ες γέννησε μακροχρόνια έργα όπως το περιοδικό "Mass", το οπτικοακουστικό έργο "Puota", το έργο μόδας "Komoda", το φωτογραφικό έργο "Randai", το έργο επιτραπέζιων παιχνιδιών "Žaidžiam Kauną", την πλατφόρμα "Atspindžiai", την εκπαιδευτική πλατφόρμα "eNDė", το κανάλι "Serija-F", η σειρά εκδηλώσεων "MindfaQ evenings", το "Half Song Festival" (PDF), το έργο "NFT" και το μεγαλύτερο φεστιβάλ νεολαίας στις χώρες της Βαλτικής "Audra", τα οποία εμπλουτίζουν κάθε χρόνο την πολιτιστική ζωή της πόλης.

Φωτογραφία: Kylantis Kaunas

Φωτογραφία: L.Žemgulis photo

Αντίκτυπος: Το πρόγραμμα “Rising Kaunas” είχε σημαντικό αντίκτυπο στο πολιτιστικό τοπίο του Κάουνας προωθώντας τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση της νεολαίας. Η οργάνωση υπό την ηγεσία των νέων δημιούργησε μια πλατφόρμα για τους/τις νέους/-ες προκειμένου να συμμετέχουν ενεργά και ανεξάρτητα σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές πρωτοβουλίες προωθώντας νέες προοπτικές και δημιουργικότητα. Το πρόγραμμα ενίσχυσε το αίσθημα ευθύνης και συμμετοχής του πληθυσμού των νέων ενθαρρύνοντάς τους/τες να διαμορφώσουν το μέλλον της πόλης τους. Επίσης, βοήθησε στην ανάδειξη τοπικών ταλέντων παρέχοντας ευκαιρίες για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τη συνεργασία και την πολιτιστική καινοτομία, ενώ συνέβαλε και στη διατήρηση και προσέλκυση νέων επαγγελματιών στην πόλη.

Διδάγματα: Ένα από τα πιο σημαντικά μαθήματα που μας δίδαξε το Emerging Kaunas είναι η δύναμη των νεανικών πρωτοβουλιών να δημιουργούν διαρκή πολιτιστικό αντίκτυπο. Β Με την άμεση συμμετοχή των νέων στη λήψη αποφάσεων και την υλοποίηση των έργων, το πρόγραμμα έδειξε ότι οι νέοι/-ες μπορούν να γίνουν αποτελεσματικοί/-κές ηγέτες/-τιδες στην πολιτιστική ανάπτυξη. Ένα άλλο δίδαγμα που αποκομίστηκε είναι η σημασία της δημιουργίας πλατφορμών για νέους/-ες ώστε να εκφράζουν την ταυτότητά τους, γεγονός που προάγει μια βαθύτερη σύνδεση με το τοπικό περιβάλλον και τον πολιτισμό. Τέλος, το πρόγραμμα υπογράμμισε την ανάγκη συνεχούς υποστήριξης και ενδυνάμωσης των νέων ταλέντων, ώστε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και η καινοτομία στον πολιτιστικό τομέα.

Φωτογραφία: V.Sidabras

<https://www.kylantiskaunas.com/en>

<https://kaunas2022.eu/wp-content/uploads/2023/07/Youth-programme-methodology.pdf>

7.3 Αξιολόγηση και Συστάσεις

Η Λιθουανία έχει σημειώσει πρόοδο στην ενσωμάτωση εναλλακτικών χώρων μάθησης στο εκπαιδευτικό της σύστημα, αλλά ο ρυθμός είναι αργός. Η χώρα διαθέτει διάφορες στρατηγικές πολιτικές, όπως το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Εκπαίδευσης 2021-2030 και η Στρατηγική Πολιτιστικής Πολιτικής της Λιθουανίας «Πολιτισμός 2030», που αποσκοπούν στη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και της συμπεριληπτικότητας. Για τον εκσυγχρονισμό των μαθησιακών περιβαλλόντων, έχουν υλοποιηθεί προσπάθειες όπως το σύστημα Ατομικών Λογαριασμών Μάθησης (ΑΛΜ), προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης ενηλίκων και πρωτοβουλίες όπως ο διαγωνισμός «Σχολικοί Εκπαιδευτικοί Χώροι». Ωστόσο, οι προκλήσεις εξακολουθούν να είναι παρούσες, όπως για παράδειγμα, ο περιορισμένος χρόνος, η πείρα και η έλλειψη ενός ενιαίου συστήματος για την ενσωμάτωση εναλλακτικών χώρων στην επίσημη εκπαίδευση.

Συστάσεις

Επέκταση και επισημοποίηση της ένταξης: Η Λιθουανία θα πρέπει να δημιουργήσει μια πιο δομημένη προσέγγιση για την ενσωμάτωση φυσικών, εσωτερικών και εικονικών χώρων μάθησης στην επίσημη εκπαίδευση. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει καλύτερο συντονισμό μεταξύ των ιδρυμάτων και συνεχείς επενδύσεις σε υποδομές.

Αύξηση της ευαισθητοποίησης και της κατάρτισης: Θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των σχολικών κοινοτήτων στην

αποτελεσματική χρήση υπαίθριων και μη παραδοσιακών χώρων για την ενίσχυση των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Ενίσχυση της πολιτικής στήριξης: Οι υφιστάμενες πολιτικές θα πρέπει να ενισχυθούν ώστε να ενθαρρυνθεί συστηματικότερα η χρήση εναλλακτικών περιβαλλόντων μάθησης ευθυγραμμίζοντάς τις με τις εξελισσόμενες εκπαιδευτικές ανάγκες.

Αξιοποίηση της τεχνολογίας: Οι εικονικοί χώροι μάθησης θα πρέπει να επεκταθούν περαιτέρω για να προσεγγίσουν περισσότερους/-ρες μαθητές/-τριες και να προωθήσουν τη δημιουργική, κριτική σκέψη, ιδίως σε απομακρυσμένες περιοχές ή υποβαθμισμένες κοινότητες.

8. Υφιστάμενη Κατάσταση των Χώρων Εναλλακτικής Μάθησης στην Ιταλία

Η Ιταλία, μια χώρα με βαθιές ρίζες στην πολιτιστική κληρονομιά και τις καλλιτεχνικές της παραδόσεις, είναι μάρτυρας ενός αναπτυσσόμενου κινήματος Εναλλακτικών Χώρων Μάθησης, οι οποίοι λειτουργούν ως θερμοκοιτίδες καινοτομίας προωθώντας τη διεπιστημονική συνεργασία και συμβάλλοντας στην αναζωογόνηση των τοπικών κοινοτήτων. Οι Ιταλικοί EXM έχουν συχνά τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- **Καθοδηγούνται από την κοινότητα:** Βασίζονται σε τοπικές ανάγκες και ενδιαφέροντα.
- **Είναι διεπιστημονικοί:** Συνδυάζουν διάφορα μαθήματα και κλάδους.
- **Επικεντρώνονται στη βιωματική μάθηση:** Δίνουν έμφαση στην πρακτική εμπειρία και στη μάθηση με βάση σχέδια εργασίας (project-based learning).
- **Είναι καινοτόμοι και δημιουργικοί:** Πρωτοπορούν στις νέες μεθόδους διδασκαλίας και τεχνολογίες.
- **Έχουν κοινωνικό αντίκτυπο:** Συμβάλλουν στην ανάπτυξη και τη συνοχή της κοινότητας.

Ακολουθούν μερικά αξιολογικά παραδείγματα του πλούσιου Ιταλικού μωσαϊκού εναλλακτικών χώρων μάθησης που καθένας τους έχει μοναδικό χαρακτήρα και εστίαση:

- **Χώροι δημιουργών (Makerspaces):** Χώροι εξοπλισμένοι με εργαλεία και τεχνολογία για πρακτική δημιουργία και καινοτομία. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν το FabLab Torino και το FabLab Catania, τα οποία προσφέρουν εργαστήρια, μαθήματα και ανοικτή πρόσβαση σε εξοπλισμό ψηφιακών κατασκευών.
- **Κοινωνικοί κήποι:** Αυτοί οι χώροι καλλιεργούν όχι μόνο φυτά αλλά και κοινοτικό πνεύμα και περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Το Ortobene στο Μπάρι και οι πλωτοί κήποι της Βενετίας αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα.
- **Πολιτιστικά κέντρα:** Οι χώροι αυτοί συχνά φιλοξενούν εκθέσεις τέχνης, παραστάσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα. Το Μουσείο MAXXI στη Ρώμη και το Museo del Novecento στο Μιλάνο είναι εξέχοντα πολιτιστικά κέντρα που προσφέρουν επίσης εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες.

- **Κοινωνικοί συνεταιρισμοί:** Οι οργανισμοί αυτοί παρέχουν ευκαιρίες κατάρτισης και απασχόλησης σε περιθωριοποιημένες ομάδες, ενώ παράλληλα παρέχουν υπηρεσίες στην κοινότητα. Ενδεικτικά παραδείγματα περιλαμβάνουν συνεταιρισμούς που επικεντρώνονται στη γεωργία, την ανακύκλωση ή την κοινωνική φροντίδα.
- **Χώροι συνεργατικής εργασίας:** Αν και έχουν σχεδιαστεί κυρίως για άτομα που εργάζονται εξ αποστάσεως, πολλοί χώροι συνεργατικής εργασίας στην Ιταλία φιλοξενούν επίσης εργαστήρια, σεμινάρια και εκδηλώσεις δικτύωσης προωθώντας την ανταλλαγή γνώσεων και τη συνεργασία.

8.1 Δεδομένα και Τρέχουσες Υλοποιήσεις

Αν και τα ακριβή στοιχεία για τον αριθμό των EXM στην Ιταλία είναι ελάχιστα, οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι εκατοντάδες, αν όχι χιλιάδες, λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο. Οι χώροι αυτοί είναι ιδιαίτερα συγκεντρωμένοι σε αστικές περιοχές με μεγαλύτερη ζήτηση για εναλλακτικές εκπαιδευτικές ευκαιρίες.

Η ιταλική κυβέρνηση έχει αναγνωρίσει τις δυνατότητες των EXM και έχει εφαρμόσει διάφορες πολιτικές και πρωτοβουλίες για τη στήριξη της ανάπτυξής τους:

- **Νόμος 107/2015:** Ο νόμος αυτός εισήγαγε την έννοια των «τρίτων χώρων» (*Terzi Luoghi*), η οποία περιλαμβάνει τους EXM, ως χώρους κοινωνικής καινοτομίας και κοινοτικής ανάπτυξης.
- **Εγγυήσεις για τη Νεολαία:** Το πρόγραμμα αυτό παρέχει ευκαιρίες κατάρτισης και απασχόλησης σε νέους/-ες, συχνά σε συνεργασία με τους EXM.
- **Περιφερειακές Πρωτοβουλίες:** Πολλές ιταλικές περιφέρειες έχουν δικά τους προγράμματα και ευκαιρίες χρηματοδότησης για τους EXM, όπως το πρόγραμμα "Spazi Attivi" της περιφέρειας του Λάτσιο.

Αν και οι πρωτοβουλίες αυτές είναι ελπιδοφόρες, για την πλήρη απελευθέρωση των δυνατοτήτων τους απαιτείται πιο ολοκληρωμένη υποστήριξη και αναγνώριση από τους Δήμους και τις Περιφέρειες για τους EXM. Συχνά αναδύονται από πρωτοβουλίες βάσης, με κινητήρια δύναμη τις τοπικές κοινότητες που έχουν πάθος για την προώθηση της ανταλλαγής γνώσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων. Άλλοι EXM διευθύνονται από ιδιωτικούς φορείς, όπως κοινωνικές επιχειρήσεις ή πολιτιστικά ιδρύματα, που προσφέρουν καινοτόμες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση.

Στη Basilicata, όπου εδρεύει το Consorzio Materahub, εταίρος στο έργο Futures Design Education, οι EXM επικεντρώνονται συχνά στην αγροτική ανάπτυξη και την πολιτιστική κληρονομιά αξιοποιώντας τα μοναδικά τοπία και τις παραδόσεις της περιοχής. Το έργο "Visioni Urbane" της Περιφέρειας της Basilicata, παράλληλα με το έργο που πραγματοποιήθηκε με το Open Design School κατά τη διάρκεια της πρωτοβουλίας Matera-Basilicata 2019, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της δέσμευσης της περιοχής για την αναζωογόνηση εγκαταλελειμμένων χώρων σε κόμβους δημιουργικότητας και κοινοτικής συμμετοχής. Αυτή η περιοχή της νότιας Ιταλίας επιδεικνύει μια αυξανόμενη δέσμευση για την προώθηση εναλλακτικών περιβαλλόντων μάθησης. Έργα όπως τα Heritage Smart Labs αποτελούν

παράδειγμα του συνεργατικού χαρακτήρα αυτών των χώρων, καθώς συνδυάζουν δημόσιες και ιδιωτικές προσπάθειες για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω καινοτόμων μαθησιακών εμπειριών.

Η Απουλία είναι μια άλλη νότια περιφέρεια της Ιταλίας, η οποία, με τις δυναμικές παράκτιες πόλεις της και την αγροτική της καρδιά, φιλοξενεί πολυάριθμες πρωτοβουλίες όπως το "Luoghi Comuni", που υποστηρίζει έργα κοινωνικής καινοτομίας υπό την ηγεσία των νέων σε ανεκμετάλλετους δημόσιους χώρους. Η Απουλία θεωρείται συχνά ως μια υποδειγματική ιταλική περιφέρεια υπό αυτή την οπτική γωνία, η οποία προωθεί την ανοικτή καινοτομία.

8.2 Μελέτες Περιπτώσεων και Διδάγματα

Μελέτη Περίπτωσης 1. Κοινοτικός Κήπος Noi Ortadini

Περιγραφή: Ο Noi Ortadini είναι ένας ζωντανός κήπος της κοινότητας που βρίσκεται στην καρδιά της Ματέρα. Γεννήθηκε από μια πρωτοβουλία βάσης και μεταμόρφωσε έναν εγκαταλελειμμένο αστικό χώρο σε μια ακμάζουσα οάση. Ο κήπος καλλιεργεί ένα ισχυρό αίσθημα κοινότητας φέρνοντας κοντά κατοίκους όλων των ηλικιών και υπόβαθρων για να μοιραστούν γνώσεις, δεξιότητες και τη χαρά της κηπουρικής. Προσφέρει εργαστήρια για τη βιολογική γεωργία, την κομποστοποίηση και τις βοτανικές θεραπείες προωθώντας πρακτικές βιώσιμης διαβίωσης.

Εικόνα που ανακτήθηκε από: www.materahub.com

Αντίκτυπος: Ο κήπος Noi Ortadini είχε βαθύ αντίκτυπο στην τοπική κοινωνία. Αναζωογόνησε μια παραμελημένη περιοχή βελτιώνοντας την αισθητική της και δημιουργώντας έναν χώρο πρασίνου για χαλάρωση και αναψυχή. Επιπλέον, προώθησε μια ισχυρή αίσθηση του ανήκειν και της συνεργασίας μεταξύ των κατοίκων δημιουργώντας

κοινωνικό κεφάλαιο. Επιπλέον, έχει συμβάλει στην επισιτιστική ασφάλεια παρέχοντας φρέσκα, βιολογικά προϊόντα στην κοινότητα.

Διδάγματα: Η επιτυχία του Noi Ortadini αναδεικνύει τη δύναμη των πρωτοβουλιών υπό την ηγεσία της κοινότητας για τη μεταμόρφωση των αστικών χώρων. Καταδεικνύει τη σημασία της συμμετοχής των κατοίκων στον σχεδιασμό και τη διαχείριση τέτοιων έργων για να εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους. Η εστίαση του κήπου στην εκπαίδευση και την ανταλλαγή δεξιοτήτων έχει αποδειχθεί ουσιαστική για την ενδυνάμωση των μελών της κοινότητας και την ανάπτυξη ικανοτήτων.

Link: linktr.ee/noiortadini

Μελέτη Περίπτωσης 2. Laboratorio Urban Center Spine Bianche

Περιγραφή: Το Laboratorio Urban Center Spine Bianche είναι ένας δυναμικός κοινοτικός κόμβος που βρίσκεται στη γειτονιά Spine Bianche της Matera. Καταλαμβάνει ένα ανακαινισμένο βιομηχανικό κτήριο και προσφέρει μια ποικιλία χώρων για δημιουργική εργασία, κοινωνικές συγκεντρώσεις και εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Στόχος του κέντρου είναι να προωθήσει την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα παρέχοντας υπηρεσίες υποστήριξης, καθοδήγησης και ευκαιρίες δικτύωσης για τους κατοίκους και τις επιχειρήσεις της περιοχής.

Το αστικό κέντρο "Spine Bianche" πήρε το όνομά του από μία από τις πρώτες γειτονιές που σχεδιάστηκαν και χτίστηκαν τη δεκαετία του '50 για να στεγάσουν ανθρώπους που απομακρύνθηκαν από τις συνοικίες Sassi κυρίως λόγω υγιεινής.

Παρά ταυτά, το Αστικό Κέντρο χτίστηκε σε μεταγενέστερο στάδιο και ήταν αρχικά νηπιαγωγείο και στη συνέχεια κέντρο απεξάρτησης νέων με αποκλίνουσες συμπεριφορές (όπως νέοι/-ες που είχαν εγκαταλείψει το σχολείο).

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, ο Δήμος της Ματέρα το μετέτρεψε σε «Αστικό Κέντρο» με βραχυπρόθεσμο στόχο τη φιλοξενία συμμετοχικών εργαστηρίων και μακροπρόθεσμο στόχο τη φιλοξενία βιβλιοθήκης πολυμέσων (media library).

Στο παρελθόν, ήταν ένα κτήριο με πυλωτή που είχε μόνο τον πρώτο όροφο.

Το 2019, τη χρονιά που η Matera ήταν #ECOC (#EuropeanCapitalofCulture), η τοπική δημόσια διοίκηση ξεκίνησε την πρόσκληση "Periferie" (Περιφέρεια) για την ανακαίνιση αυτού και άλλων κτηρίων της πόλης. Ήθελαν να το μετατρέψουν σε χώρο ανάγνωσης, μελέτης και συμβουλευτικής των εγγράφων και των τόμων που περιέχονται στις συλλογές της βιβλιοθήκης του #LeonardoSacco και της Associazione Archivio Storico Olivetti. Πλέον, διαθέτει ένα νέο χαρακτηριστικό.

Τον Δεκέμβριο του 2022, η νέα διοίκηση (υπεύθυνη από το 2020) το ονόμασε «Αστικό Κέντρο» και το διέθεσε δωρεάν με κράτηση μέσω μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Έκτοτε, έχουν πραγματοποιηθεί πολλά εργαστήρια από πολλές τοπικές οργανώσεις.

Εικόνες που ανακτήθηκαν από: [Spazio Spine Bianche - Laboratorio Urban Center \(huboutmaterita.it\)](https://huboutmaterita.it)

Αντίκτυπος: Το Laboratorio Urban Center Spine Bianche έχει αναζωογονήσει μια περιοχή που προηγουμένως υπολειτουργούσε και έχει δημιουργήσει ένα δυναμικό κέντρο κοινότητας. Έχει υποστηρίξει την ανάπτυξη τοπικών επιχειρήσεων και κοινωνικών επιχειρήσεων συμβάλλοντας στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικονομική ανάπτυξη. Το κέντρο διαδραμάτισε επίσης καθοριστικό ρόλο στην οικοδόμηση κοινωνικού κεφαλαίου και στην ενίσχυση της αίσθησης της κοινότητας μεταξύ των κατοίκων.

Διδάγματα: Η επιτυχία του Laboratorio Urban Center Spine Bianche υπογραμμίζει τη σημασία της επαναχρησιμοποίησης υφιστάμενων κτηρίων για τη δημιουργία δυναμικών κοινοτικών χώρων. Επισημαίνει την ανάγκη για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει την υποστήριξη των επιχειρήσεων, την εκπαίδευση και την εμπλοκή της κοινότητας.

Μερικές προκλήσεις είναι οι εξής:

- Όταν ο χώρος ανήκει στον Δήμο, τα χρονικά πλαίσια γίνονται μεγαλύτερα.
- Κάθε φορά που λήγουν οι διοικητικές εντολές, όλα πρέπει να επανεκκινούνται και αυτό καθυστερεί όλο και περισσότερο όλες τις διαδικασίες.

Περαιτέρω πηγές:

www.lecronachelucane.it/2022/06/07/presentato-il-nuovo-luc-di-spine-bianche/

Μελέτη Περίπτωσης 3. EcoVerticale

Περιγραφή: Το EcoVerticale είναι ένας πολύπλευρος χώρος που βρίσκεται στη Ματέρα και συνδυάζει τη φιλοξενία με την πολιτιστική και κοινοτική δέσμευση. Ο χώρος προσφέρει καταλύματα που περιλαμβάνουν από σουίτες έως δωμάτια τύπου ξενώνα, ενώ παράλληλα λειτουργεί ως δυναμικός κόμβος για εκδηλώσεις, όπως συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, εργαστήρια, συνέδρια και μαθήματα μαγειρικής. Ο μοναδικός σχεδιασμός και η αρχιτεκτονική του EcoVerticale ενσωματώνονται άφογα στο περιβάλλον τοπίο αντανακλώντας τη δέσμευση απέναντι στη βιωσιμότητα και την τοπική κληρονομιά.

Αντίκτυπος: Το EcoVerticale αναζωογόνησε έναν χώρο στη Ματέρα που προηγουμένως υπολειπομένη μετατρέποντάς τον σε ένα ακμάζον πολιτιστικό και κοινωνικό κέντρο. Ο εν λόγω χώρος, προσφέροντας ποικίλες υπηρεσίες και εμπειρίες, έχει προσελκύσει τόσο τουρίστες/-στριες όσο και ντόπιους/-πιες συμβάλλοντας στην οικονομική ανάπτυξη και την πολιτιστική ζωντανία της πόλης. Η δέσμευση του EcoVerticale για βιωσιμότητα και δέσμευση της κοινότητας το έχει καταστήσει πρότυπο υπεύθυνου τουρισμού και τοπικής ανάπτυξης.

Διδάγματα: Η επιτυχία του EcoVerticale καταδεικνύει τη δυνατότητα συνδυασμού της φιλοξενίας με τον πολιτιστικό και κοινοτικό προγραμματισμό για τη δημιουργία ενός μοναδικού και βιώσιμου επιχειρηματικού μοντέλου. Η ικανότητα του χώρου να προσαρμόζεται σε διαφορετικές ανάγκες και ακροατήρια υπήρξε το κλειδί για την επιτυχία του. Εστιάζοντας σε τοπικές συμπράξεις και συνεργασίες, το EcoVerticale δημιούργησε μια ισχυρή σύνδεση με την κοινότητα και ενίσχυσε τον συνολικό αντίκτυπό του.

Πηγές:

- Website του EcoVerticale: <https://www.ecoverticale.it/>
- Festival Duni: Eco Verticale: <https://festivalduni.it/luoghi/eco-verticale/>

Μελέτη Περίπτωσης 4. Officina Creativa by Materahub

Περιγραφή: Το Officina Creativa είναι ένα καινοτόμο έργο της Materahub που στοχεύει στην προώθηση της δημιουργικότητας, του ψηφιακού γραμματισμού και της επιχειρηματικότητας μεταξύ των νέων. Προσφέρει μια σειρά από εργαστήρια, μαθήματα και προγράμματα καθοδήγησης που επικεντρώνονται στον ψηφιακό σχεδιασμό, την παραγωγή βίντεο και την ανάπτυξη ιστοσελίδων. Το έργο παρέχει επίσης πρόσβαση σε εργαλεία και εξοπλισμό ψηφιακών κατασκευών.

Αντίκτυπος: Το Officina Creativa έχει ενδυναμώσει τους/τις νέους/-ες με τις δεξιότητες και τις γνώσεις που απαιτούνται για να επιτύχουν στην ψηφιακή οικονομία. Έχει καλλιεργήσει

μια κουλτούρα καινοτομίας και δημιουργικότητας στην κοινότητα και έχει συμβάλει στη γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος. Το έργο συνέβαλε συν τοις άλλοις στην ανάπτυξη μιας τοπικής δεξαμενής ταλέντων για τις δημιουργικές βιομηχανίες.

Διδάγματα: Το Officina Creativa υπογραμμίζει τη σημασία της επένδυσης στη νεολαία και της παροχής ευκαιριών για την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων. Η πρόσβαση στην τεχνολογία και τον εξοπλισμό είναι απαραίτητη για την προώθηση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας. Οι συνεργασίες με σχολεία και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να βοηθήσουν στην προσέγγιση ενός ευρύτερου κοινού και στη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου.

Πηγές:

- Materahub website: www.materahub.com

8.3 Αξιολόγηση και Συστάσεις

Τα τελευταία χρόνια, η Ιταλία έχει γίνει μάρτυρας μιας αυξανόμενης κίνησης προς τους Εναλλακτικούς Χώρους Μάθησης (EXM). Οι χώροι αυτοί, που συχνά έχουν τις ρίζες τους σε κοινοτικές πρωτοβουλίες ή πολιτιστικά ιδρύματα, προσφέρουν καινοτόμες και βιωματικές ευκαιρίες μάθησης. Από τους αστικούς χώρους δημιουργίας μέχρι τους αγροτικούς κοινοτικούς κήπους, οι EXM διαφοροποιούν το εκπαιδευτικό τοπίο και ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες. Ωστόσο, ενώ οι δυνατότητες των EXM είναι προφανείς, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όπως η χρηματοδότηση, η αναγνώριση και η βιωσιμότητα.

Η Ματέρα, με την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της και την πρόσφατη αστική της ανάπλαση, αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα για το πώς οι EXM μπορούν να συμβάλουν στην αναζωογόνηση μιας πόλης. Το ιστορικό κέντρο της πόλης, με το περίπλοκο δίκτυο σπηλαίων και σοκακιών, προσφέρει ένα μοναδικό σκηνικό για βιωματική μάθηση. Πρωτοβουλίες όπως η Σχολή Ανοιχτού Σχεδιασμού και οι κοινοτικοί κήποι έχουν αποδείξει τις δυνατότητες των EXM να προωθήσουν την καινοτομία, τη δημιουργικότητα και την κοινωνική συνοχή. Η επιτυχία της Ματέρας να ενσωματώσει τους EXM στον αστικό ιστό της παρέχει πολύτιμα μαθήματα για άλλες ιταλικές πόλεις που επιδιώκουν να δημιουργήσουν πιο συμπεριληπτικά και δυναμικά περιβάλλοντα μάθησης. Αξιοποιώντας τα επιτεύγματά της και αντιμετωπίζοντας τις υπάρχουσες προκλήσεις, η Ματέρα μπορεί να εδραιώσει τη θέση της ως κορυφαίο παράδειγμα για το πώς μπορεί να αξιοποιηθεί η δύναμη των EXM για την ανάπτυξη της κοινότητας και την εκπαιδευτική αριστεία.

9. Εναλλακτικοί Χώροι Μάθησης - Εργαλείο Αξιολόγησης

Με βάση τα τρέχοντα δεδομένα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και τις μελέτες περιπτώσεων που συνέλεξαν οι εταίροι του FuturesDesigned, αναγνωρίστηκε η ανάγκη για ένα ολοκληρωμένο εργαλείο χωρικής ανάλυσης.

Το Εργαλείο Χωρικής Ανάλυσης⁷ έχει σχεδιαστεί με σκοπό να χρησιμεύσει ως ένας ολοκληρωμένος οδηγός για άτομα, εκπαιδευτικούς οργανισμούς και πολιτιστικά ιδρύματα που επιθυμούν να δημιουργήσουν και να υλοποιήσουν εναλλακτικούς χώρους μάθησης στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού, σε ευθυγράμμιση με τις αξίες του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους (NEMπ). Αξιολογεί αυτούς τους χώρους χρησιμοποιώντας πέντε (5) βασικά κριτήρια για να διασφαλίσει ότι είναι αποτελεσματικοί, συμπεριληπτικοί και προοδευτικοί.

Κατά την αξιολόγηση ενός εναλλακτικού χώρου μάθησης, είναι σημαντικό για τους/τις χρήστες/-στριες να έχουν σαφή αντίληψη του τύπου της μαθησιακής δραστηριότητας που σκοπεύουν να διεξάγουν. Αν και τα κριτήρια που παρέχονται από το Εργαλείο Χωρικής Ανάλυσης αφορούν θεμελιώδεις πτυχές, ιδίως εκείνες που ευθυγραμμίζονται με τις αξίες του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους (NEMπ), οι χρήστες/-στριες πρέπει **να εξετάσουν τη φύση του χώρου σε σχέση με τους στόχους τους**. Για παράδειγμα, η επιλογή ενός δάσους για τη διδασκαλία ψηφιακών εργαλείων μπορεί να μην είναι ιδανική. Ο χώρος μπορεί να έχει φυσική, ψηφιακή ή υβριδική μορφή και θα πρέπει να ευθυγραμμίζεται με τους μαθησιακούς στόχους διασφαλίζοντας ότι τόσο το συνολικό μαθησιακό περιβάλλον όσο και οι προβλεπόμενες δραστηριότητες είναι συμβατές.

Το εργαλείο λειτουργεί με ένα σύστημα βαθμολόγησης που βασίζεται σε πέντε (5) κριτήρια, τα οποία είναι τα εξής:

1. Φυσικό Περιβάλλον,
2. Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις,
3. Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα,
4. Παιδαγωγικά Ζητήματα και
5. Κοινωνικές & Κοινωνικές Πτυχές.

Για κάθε κριτήριο, οι χρήστες/-στριες καλούνται να αξιολογήσουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του μαθησιακού χώρου, όπως η προσβασιμότητα, η δέσμευση και η βιωσιμότητα. Οι απαντήσεις συνήθως βαθμολογούνται σε μια κλίμακα, όπου κάθε πτυχή βαθμολογείται ανάλογα με την αποτελεσματικότητα ή την παρουσία της. Η συνολική βαθμολογία παρέχει μια συνολική αξιολόγηση του πόσο καλά ευθυγραμμίζεται ο χώρος με τους στόχους της δημιουργίας ενός συμπεριληπτικού, καινοτόμου και βιώσιμου μαθησιακού περιβάλλοντος. Οι χώροι θεωρούνται επαρκείς αν έχουν συγκεντρώσει τουλάχιστον 60 βαθμούς ή παραπάνω.

Το Κριτήριο 1 - Φυσικό Περιβάλλον επικεντρώνεται στην προσβασιμότητα ή/και την ευχρηστία του χώρου διασφαλίζοντας ότι ανταποκρίνεται σε διαφορετικές ανάγκες. Εξετάζει παράγοντες όπως η ασφάλεια, η άνεση και η συνολική ατμόσφαιρα, συμπεριλαμβανομένης της διάταξης των καθισμάτων και του ελέγχου της θερμοκρασίας, ώστε να διασφαλίζεται ότι το περιβάλλον δεν είναι μόνο λειτουργικό αλλά και ότι προάγει μια θετική και ευχάριστη μαθησιακή εμπειρία για όλους/-λες τους/τις χρήστες/-στριες.

---

⁷ Βλ. Παράρτημα [13](#) για το πλήρες εργαλείο χωρικής ανάλυσης.

Το Κριτήριο 2 - Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις εξετάζει την υποδομή και τα εργαλεία που είναι διαθέσιμα για τη μάθηση, όπως το υλικό, οι ψηφιακές πλατφόρμες και το επίπεδο εμπλοκής των μαθητών/-τριών. Αυτό το κριτήριο αξιολογεί το εύρος και την ποιότητα των διαδραστικών ευκαιριών μάθησης διασφαλίζοντας ότι οι εκπαιδευόμενοι/-νες έχουν πρόσβαση στους καλύτερους δυνατούς πόρους για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής τους διαδρομής.

Το Κριτήριο 3 - Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα αφορά το οικολογικό αποτύπωμα του χώρου, με έμφαση στην ενεργειακή απόδοση, τη διαχείριση των αποβλήτων και άλλες φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές. Με την προώθηση της βιωσιμότητας, το κριτήριο αυτό συμβάλλει στη δημιουργία μαθησιακών περιβαλλόντων που αντικατοπτρίζουν τις αξίες της περιβαλλοντικής διαχείρισης και της μακροπρόθεσμης ευθύνης.

Το Κριτήριο 4 - Παιδαγωγικά Ζητήματα εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους ο χώρος υποστηρίζει τη συνεργατική μάθηση και τη συμπεριληπτικότητα. Διερευνά πόσο καλά ο χώρος προωθεί την ομαδική εργασία και τις διαφορετικές προοπτικές, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα και την καινοτομία μέσω πόρων που εμπνέουν τον πειραματισμό και την πρωτότυπη σκέψη. Αυτό το κριτήριο διασφαλίζει ότι ο χώρος δεν αποτελεί μόνο χώρο μάθησης αλλά και φυτώριο νέων ιδεών και συμπεριληπτικότητας.

Το Κριτήριο 5 - Κοινωνικές & Κοινωνικές Πτυχές αξιολογεί τις συνδέσεις του χώρου με την ευρύτερη κοινότητα. Εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο ο χώρος συνεργάζεται με τοπικές οργανώσεις και προωθεί τις κοινωνικές σχέσεις μέσω εκδηλώσεων, δικτύωσης και συνεργατικών έργων. Το κριτήριο αυτό τονίζει τον ρόλο του χώρου στην οικοδόμηση ισχυρών κοινοτικών δεσμών και στην ενθάρρυνση της κοινωνικής συμμετοχής διασφαλίζοντας ότι ο χώρος μάθησης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του περιβάλλοντος χώρου.

10. Ανασκόπηση Εργαλείων Χωρικής Ανάλυσης

Οι εταίροι του Futures Designed αξιολόγησαν το εργαλείο σε τρεις (3) εναλλακτικούς χώρους μάθησης στις χώρες που αντιπροσωπεύουν. Τα λεπτομερή ευρήματα της ανάλυσης μπορείτε να τα βρείτε στα Παραρτήματα.

10.1 Χωρική Ανάλυση στην Ελλάδα

Το Artit αξιολόγησε το Εργαλείο Χωρικής Ανάλυσης σε τρεις (3) μοναδικούς χώρους: την Καζέρμα των Βοτάνων στη Λέρο, τον χώρο της ψηφιακής έκθεσης Artit και το Keros Surf Club στη Λήμνο, που επιλέχθηκαν για την ευθυγράμμισή τους με συγκεκριμένες μαθησιακές δραστηριότητες. Η Καζέρμα ήταν ιδανική για εργαστήρια σχετικά με τη βιωσιμότητα και την καλλιέργεια βοτάνων, η πλατφόρμα Artit για μαθήματα στην ψηφιακή επιμέλεια τέχνης και το Keros Surf Club για μάθηση βασισμένη στη φύση μέσω διαδραστικών, κοινοτικών δραστηριοτήτων. Αυτές οι αξιολογήσεις παρείχαν πληροφορίες για το πώς το εργαλείο εφαρμόζεται σε ποικίλα, καινοτόμα μαθησιακά περιβάλλοντα.

10.1.1 Η Καζέρμα των Βοτάνων⁸, Λέρος

Η Καζέρμα των Βοτάνων στη Λέρο είναι ένας ιστορικός χώρος που επαναχρησιμοποιήθηκε ως ένας μοναδικός πολιτιστικός και εκπαιδευτικός χώρος. Ο συνδυασμός της ιστορικής σημασίας και της σύγχρονης προσαρμοστικής χρήσης του το καθιστά ιδανικό μέρος για να αξιολογηθεί με το Εργαλείο Χωρικής Ανάλυσης. Αξιολογώντας αυτόν τον χώρο, μπορούμε να διερευνήσουμε πόσο καλά ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες για προσβασιμότητα, βιωσιμότητα και συμμετοχή της κοινότητας, διατηρώντας παράλληλα την πολιτιστική του κληρονομιά. Η εν λόγω αξιολόγηση παρέχει πληροφορίες για το πώς μπορούν να ευδοκιμήσουν εναλλακτικά μαθησιακά περιβάλλοντα σε αναδιαμορφωμένους ιστορικούς χώρους.

---

⁸ <https://caserma.gr/en/home-english/>

Εικόνα από το γραφείο τύπου της Καζέρμας των Βοτάνων

Η Καζέρμα των Βοτάνων στη Λέρο πέτυχε υψηλές βαθμολογίες στους περισσότερους τομείς, ιδιαίτερα στη βιωσιμότητα, την παιδαγωγική και την εμπλοκή στην κοινότητα, καθένας από τους οποίους έλαβε 5/5. Η χρήση φωτοβολταϊκών πάνελ, οι έντονες προσπάθειες ανακύκλωσης και το ελάχιστο πλαστικό μιας χρήσης αντικατοπτρίζουν τη δέσμευση για περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Ο χώρος υπερέχει επίσης στην υποστήριξη συμπεριληπτικών δραστηριοτήτων μάθησης παρέχοντας υποδομές τόσο για ατομική όσο και για ομαδική εργασία, ενώ παράλληλα φιλοξενεί άτομα με ειδικές ανάγκες. Επιπλέον, η έντονη συμμετοχή τοπικών οργανώσεων και η ενσωμάτωση σε εκδηλώσεις της κοινότητας καταδεικνύει την κοινωνική σημασία του χώρου και την ικανότητά του να προάγει τη δέσμευση. Ωστόσο, η Καζέρμα υστέρησε σε μερικούς συγκεκριμένους τομείς. Οι επιλογές μεταφοράς έλαβαν βαθμολογία 3/5 λόγω της έλλειψης δημόσιων συγκοινωνιών καθιστώντας την πρόσβαση πιο δύσκολη για τους/τις επισκέπτες/-πτριες χωρίς αυτοκίνητο ή ποδήλατο. Ομοίως, οι εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις βαθμολογήθηκαν με 3/5 υποδεικνύοντας ότι ενώ ο χώρος είναι επαρκής για πολλές δραστηριότητες, ενδέχεται να λείπουν ορισμένοι εξειδικευμένοι πόροι για πιο σύνθετη μάθηση.

Εικόνα από το γραφείο τύπου της Καζέρμας των Βοτάνων

Εικόνα από το γραφείο τύπου της Καζέρμας των Βοτάνων

Μετά τη συνάντηση με το Διοικητικό Συμβούλιο της Καζέρμας των Βοτάνων, κατέστη σαφές ότι επιθυμούν να διευρύνουν το δίκτυό τους και να ενισχύσουν το φάσμα των δραστηριοτήτων τους. Ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για την ανάπτυξη νέων συνεργασιών, τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, ώστε να ενισχύσουν τα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά τους προγράμματα. Η επέκταση αυτή αποσκοπεί στην περαιτέρω ενσωμάτωση της συμμετοχής της κοινότητας, στην εισαγωγή νέων βιώσιμων πρακτικών και στη διερεύνηση πρόσθετων διεπιστημονικών συνεργασιών. Οι προσπάθειες αυτές θα τους επιτρέψουν να συνεχίσουν την αποστολή τους να συνδυάζουν την περιβαλλοντική διαχείριση με την κοινωνική ευημερία ενισχύοντας τον ρόλο τους στην τοπική και την ευρύτερη κοινότητα.

Εικόνα από το γραφείο τύπου της Καζέρμας των Βοτάνων

Συνοψίζοντας, η Καζέρμα των Βοτάνων είναι ένας εξαιρετικά αποτελεσματικός και πολυλειτουργικός χώρος, που εξισορροπεί την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση, τη βιωσιμότητα και την κοινωνική ένταξη. Οι λίγες χαμηλότερες βαθμολογίες στις μεταφορές και τις εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις αναδεικνύουν τομείς για πιθανή βελτίωση, αλλά συνολικά παραμένει ένας υποδειγματικός χώρος.

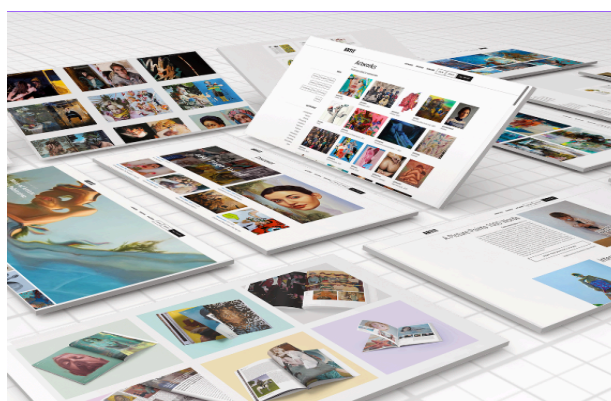
Συνολικά, η Καζέρμα των Βοτάνων βαθμολογείται με 93/100, οπότε θεωρείται ένας εξαιρετικός εναλλακτικός χώρος μάθησης⁹.

10.1.2 Artit, Χώρος Ψηφιακών Εκθέσεων¹⁰

Ο Χώρος Ψηφιακών Εκθέσεων είναι μια καινοτόμος ψηφιακή πλατφόρμα που έχει σχεδιαστεί για να φιλοξενεί και να προβάλλει ένα ευρύ φάσμα καλλιτεχνικών έργων. Προσφέρει στους/στις καλλιτέχνες/-χνιδες και τους/τις επιμελητές/-τριες έναν ευέλικτο, προσβάσιμο και παγκοσμίως συνδεδεμένο χώρο για εκθέσεις. Η αξιολόγηση του Εργαλείου Χωρικής Ανάλυσης εδώ έχει ως στόχο να διερευνήσει πόσο καλά τα εικονικά περιβάλλοντα μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σύγχρονης εκπαίδευσης στην τέχνη και τον σχεδιασμό, ιδίως όσον αφορά την προσβασιμότητα, τη δέσμευση των χρηστών/-στριών και τη δημιουργία κοινότητας. Η αξιολόγηση αυτή αναδεικνύει τον ρόλο των ψηφιακών χώρων στην επέκταση της εμβέλειας και του αντίκτυπου της τέχνης και της εκπαίδευσης σε παγκόσμιο επίπεδο.

⁹ Βλ. [Παράρτημα 1](#) για την πλήρη ανάλυση.

¹⁰ <https://artit.net/exhibitions>

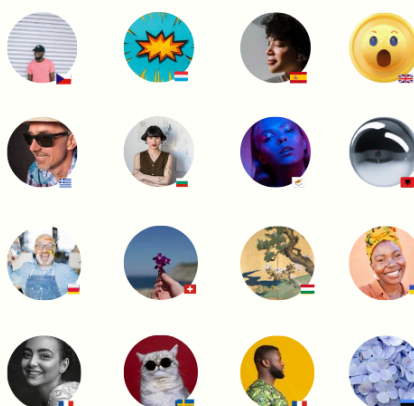
Εικόνες από το [website του Artit](#)

Η αξιολόγηση της ψηφιακής πλατφόρμας Artit αποκαλύπτει ότι συγκεντρώνει υψηλή βαθμολογία σε διάφορους τομείς, ιδίως όσον αφορά την προσβασιμότητα και τη φιλικότητα προς τον/τη χρήστη/-στρια. Η πλατφόρμα είναι προσβάσιμη μέσω οποιουδήποτε υπολογιστή και προσφέρει χαρακτηριστικά που επιτρέπουν στους/στις χρήστες/-στριες να προσαρμόζουν το μέγεθος και τη φωτεινότητα του περιεχομένου καθιστώντας την κατάλληλη για ηλικιωμένους/-νες χρήστες/-στριες. Ωστόσο, δεν είναι πλήρως προσβάσιμη σε άτομα που είναι εντελώς τυφλά. Επειδή ότι η πλατφόρμα είναι ψηφιακή, οι μεταφορές δεν έχουν ισχύ, καθώς οι χρήστες/-στριες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτήν από οπουδήποτε, είτε σε μια καφετέρια είτε στο σπίτι, αρκεί να έχουν σύνδεση στο διαδίκτυο. Αυτή η ευελιξία στο μαθησιακό περιβάλλον ενισχύει την εμπειρία του/της χρήστη/-στριας.

We bridge the art and business worlds together.

Artists of all levels and backgrounds **can participate in these opportunities quickly and at no cost**, fostering a dynamic and inclusive exchange between the creative community and industry.

STEP 1. Portfolio Creation
STEP 2. Providing Artwork Descriptions
STEP 3. Participation in Art Opportunities

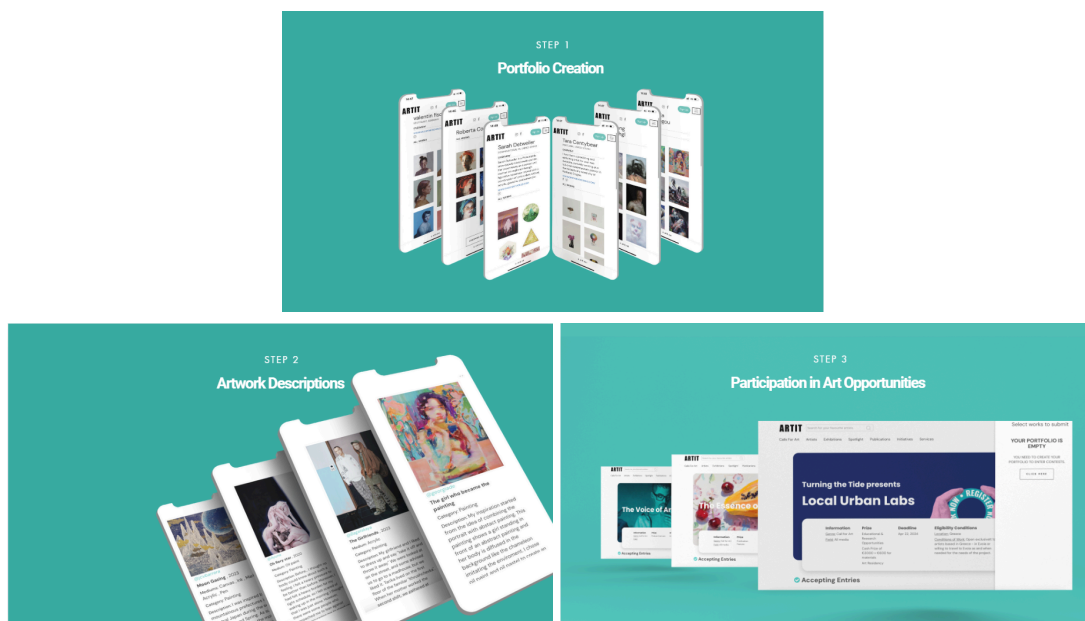

Εικόνες από το [website του Artit](#)

Σε ό,τι αφορά τους μαθησιακούς πόρους και τις ευκαιρίες, η πλατφόρμα έχει καλές επιδόσεις σε όλους τους τομείς, με βαθμολογίες 5/5 σε τομείς όπως το περιεχόμενο, η δέσμευση και η αλληλεπίδραση. Ωστόσο, αντιμετωπίζει ορισμένους περιορισμούς όσον αφορά την εμπλοκή της κοινότητας, καθώς η πλατφόρμα είναι περισσότερο παγκόσμια παρά τοπική, γεγονός που μπορεί να μειώσει τις ευκαιρίες για τοπική συμμετοχή στην κοινότητα. Οι

προγραμματιστές/-στριες της πλατφόρμας εργάζονται για τη βελτίωση της συνολικής εμπειρίας των χρηστών/-στριών, και ενώ οι εικονικές εκθέσεις είναι ήδη διαθέσιμες, αναμένονται περαιτέρω βελτιώσεις.

Εικόνες από το [website του Artit](#)

Συνολικά, η ψηφιακή πλατφόρμα Artit βαθμολογείται με 86/10 και συνεπώς, θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης¹¹.

10.1.3 Keros Surf Club¹², Λήμνος

Το Keros Surf Club στο νησί της Λήμνου προσφέρει μια σειρά από δραστηριότητες θαλάσσιων σπορ δίνοντας έμφαση στη συμμετοχή στην κοινότητα και στη μάθηση με βάση τη φύση. Εκτός από το kitesurfing και το windsurfing, ο σύλλογος συμμετέχει ενεργά σε προγράμματα ενδυνάμωσης των γυναικών και διοργανώνει όλο τον χρόνο κατασκηνώσεις για παιδιά και νέους/-ες. Αυτές οι κατασκηνώσεις προσφέρουν ποικίλες δραστηριότητες με επίκεντρο την οικοδόμηση της κοινότητας, την περιβαλλοντική διαχείριση και την προσωπική ανάπτυξη. Ο σύλλογος συμμετέχει επίσης σε προγράμματα Erasmus+ και λειτουργεί με το σύνθημα «μαθαίνω κάνοντας» παρέχοντας καθηλωτικές, πρακτικές εμπειρίες που προωθούν τόσο την ανάπτυξη δεξιοτήτων όσο και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Η αξιολόγηση αυτή παρέχει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικές αρχές μπορούν να εφαρμοστούν σε άτυπα, υπαίθρια μαθησιακά περιβάλλοντα.

Η αξιολόγηση του Keros Surf Club καταδεικνύει άριστες επιδόσεις σε πολλαπλά κριτήρια, ιδίως όσον αφορά την προσβασιμότητα για άτομα με διαφορετικές ικανότητες. Ο χώρος είναι ιδιαίτερα προσβάσιμος για άτομα με σωματικές αναπηρίες. Ωστόσο, αντιμετωπίζει κάποιες

¹¹ Βλ. [Παράρτημα 2](#) για την πλήρη ανάλυση.

¹² <https://www.surfclubkeros.com/>

δυσκολίες με τα μέσα μαζικής μεταφοράς, καθώς δεν υπάρχει άμεση πρόσβαση και η τοποθεσία είναι λίγο απομονωμένη. Παρόλα αυτά, ο σύλλογος παραμένει προσβάσιμος με ιδιωτική συγκοινωνία ή άλλα μέσα.

Από πλευράς εγκαταστάσεων, ευκαιριών μάθησης και βιωσιμότητας, το Keros Surf Club διαπρέπει. Ο χώρος παρέχει ένα ευνοϊκό περιβάλλον τόσο για ατομικές όσο και για ομαδικές δραστηριότητες, με άφθονες ευκαιρίες πρακτικής μάθησης που σχετίζονται με τα θαλάσσια αθλήματα και τις φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές. Επιπλέον, είναι αξιοσημείωτη η εμπλοκή του χώρου με τη βιωσιμότητα, καθώς υλοποιούνται προσπάθειες για την προώθηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των συμμετεχόντων/-χουσών. Η έντονη συμμετοχή της κοινότητας και η εστίαση στη συμπεριληπτικότητα συμβάλλουν περαιτέρω στην επιτυχία του συλλόγου καθιστώντας τον έναν υποδειγματικό χώρο τόσο για εκπαιδευτικούς όσο και για ψυχαγωγικούς σκοπούς.

Συνολικά, το Keros Surf Club βαθμολογείται με 79/100 και επομένως, θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης¹³.

10.2 Χωρική Ανάλυση στην Κύπρο

Το Πανεπιστήμιο Frederick αξιολόγησε το Εργαλείο Χωρικής Ανάλυσης σε τρεις (3) μοναδικούς χώρους: τον Πεζόδρομο της Λεμεσού (Μόλος), τη Λεβέντειο Πινακοθήκη στη Λευκωσία και το Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού, καθένας από τους οποίους επιλέχθηκε για την ευθυγράμμισή του με συγκεκριμένες μαθησιακές δραστηριότητες.

Συνολικά, ο Πεζόδρομος της Λεμεσού (Μόλος) προσφέρει έναν υπαίθριο χώρο για διαδραστική μάθηση προάγοντας την ευημερία μέσω εγκαταστάσεων τέχνης και κοινοτικών εκδηλώσεων. Η Λεβέντειος Πινακοθήκη παρέχει μια πλούσια εκπαιδευτική πλατφόρμα για την εκτίμηση της τέχνης, με εκθέσεις και εργαστήρια που γεφυρώνουν τις τοπικές και διεθνείς παραδόσεις της τέχνης. Το Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού προωθεί την πρακτική μάθηση για την ιστορία και την παραγωγή θεάτρου προσφέροντας καθηλωτικές εμπειρίες στην πλούσια θεατρική κληρονομιά του νησιού. Αυτοί οι χώροι αναδεικνύουν τους ποικίλους, καινοτόμους τρόπους με τους οποίους η εκπαίδευση μπορεί να ενσωματωθεί σε δημόσια και πολιτιστικά ιδρύματα.

10.2.1 Πεζόδρομος Λεμεσού (Μόλος), Κύπρος

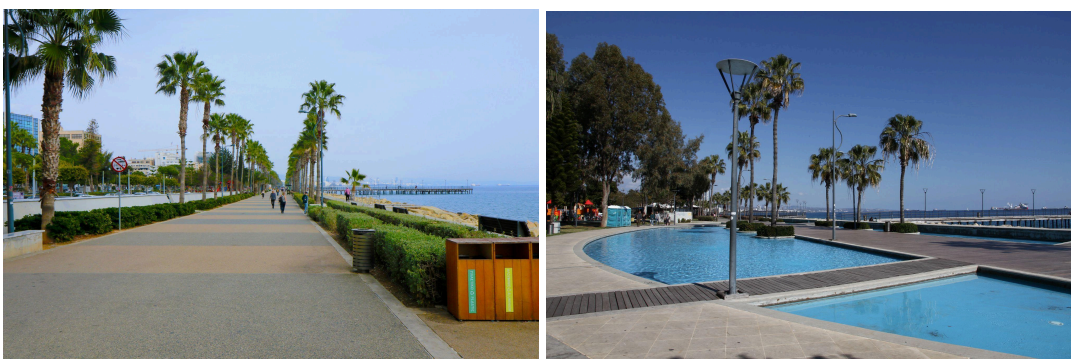
Ο Πεζόδρομος του Μόλου είναι ένα δημοφιλές παραθαλάσσιο πάρκο στη Λεμεσό που εκτείνεται κατά μήκος της παραλιακής ζώνης της πόλης. Διαθέτει φαρδιά μονοπάτια περιπάτου, χώρους πρασίνου, παιδικές χαρές, γλυπτά και υπαίθρια γυμναστήρια. Ο εν λόγω Πεζόδρομος έχει σχεδιαστεί για να είναι ένας προσβάσιμος χώρος πολλαπλών χρήσεων και χρησιμοποιείται συχνά για δραστηριότητες αναψυχής, όπως τζόκινγκ, περπάτημα, ποδηλασία

---

¹³ Βλ. [Παράρτημα 3](#) για την πλήρη ανάλυση.

και πικνίκ, καθώς και για τη φιλοξενία διαφόρων δημόσιων εκδηλώσεων, από φεστιβάλ μέχρι εγκαταστάσεις τέχνης.

Ο παραλιακός δρόμος της Λεμεσού, γνωστός και ως Μόλος, πέτυχε υψηλές βαθμολογίες στους περισσότερους τομείς, ιδίως στο φυσικό περιβάλλον, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και τη δέσμευση της κοινότητας, που έλαβαν από 4 και πάνω. Ο Πεζόδρομος του Μόλου έχει επηρεάσει σημαντικά τη Λεμεσό δημιουργώντας έναν δυναμικό, συμπεριληπτικό και προσβάσιμο υπαίθριο χώρο που απευθύνεται σε άτομα όλων των ηλικιών. Έχει αναζωογονήσει το παραλιακό μέτωπο της πόλης καθιστώντας το κεντρικό σημείο για τις δραστηριότητες της κοινότητας και την υπαίθρια μάθηση. Ο παραλιακός δρόμος λειτουργεί επίσης ως υπαίθρια γκαλερί, όπου εκτίθενται γλυπτά και εγκαταστάσεις τέχνης που εμπλέκουν το κοινό και προωθούν τους/τις τοπικούς/-κές καλλιτέχνες/-χνιδες.

Φωτογραφίες με την ευγενική χορηγία του Πανεπιστημίου Frederick

Ωστόσο, η περιοχή του Μόλου υστέρησε σε μερικούς συγκεκριμένους τομείς. Ως υπαίθριος δημόσιος χώρος, οι εκπαιδευτικοί πόροι είναι χαμηλοί, ο χώρος είναι επαρκής για σύντομα εργαστήρια αλλά όχι για μακροπρόθεσμες δραστηριότητες. Αυτό επηρεάζεται επιπλέον από την υπαίθρια πτυχή των ποικίλων καιρικών συνθηκών της Κύπρου. Παρά τις ελλείψεις αυτές, ο χώρος συγκέντρωσε συνολική βαθμολογία 80/100, γεγονός που ανέδειξε τον χώρο ως κατάλληλο και δημιουργικό περιβάλλον για έναν χώρο μάθησης του μέλλοντος.

Συνοπτικά, η περιοχή του Μόλου αναδεικνύει τη σημασία της δημιουργίας πολυλειτουργικών υπαίθριων χώρων που προάγουν την ευημερία, την αναψυχή και την πολιτισμική δέσμευση. Δείχνει πώς η ενσωμάτωση της τέχνης, της φύσης και της σωματικής δραστηριότητας μπορεί να ενισχύσει την αίσθηση της κοινότητας και του ανήκειν.

Φωτογραφία με την ευγενική χορηγία του Πανεπιστημίου Frederick

Συνολικά, ο Μόλος βαθμολογείται με 80/100 και κατά συνέπεια, θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης¹⁴.

10.2.2 Λεβέντειος Πινακοθήκη, Λευκωσία, Κύπρος

Η Λεβέντειος Πινακοθήκη αναδεικνύει τη σημασία της διατήρησης και της προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της τέχνης. Τονίζει τον ρόλο των γκαλερί ως εκπαιδευτικών χώρων που προάγουν την καλλιτεχνική εκτίμηση και την πολιτιστική ευαισθητοποίηση. Με την επιμέλεια τόσο τοπικών όσο και διεθνών έργων τέχνης, η πινακοθήκη προωθεί τον διάλογο μεταξύ διαφορετικών καλλιτεχνικών παραδόσεων, ενώ παράλληλα προσφέρει μια πλατφόρμα για δημιουργική μάθηση, συμμετοχή στην κοινότητα και εξερεύνηση της ιστορίας της τέχνης.

Η Λεβέντειος Πινακοθήκη στη Λευκωσία, πέτυχε υψηλές βαθμολογίες στους περισσότερους τομείς, καθένας από τους οποίους έλαβε 4/5 και άνω, εκτός από την τελευταία ενότητα των κοινοτικών και κοινωνικών πτυχών που έλαβε 3,25/5. Η Λεβέντειος Πινακοθήκη διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην καλλιτεχνική εκπαίδευση στην Κύπρο προσφέροντας καθηλωτικές ευκαιρίες μάθησης για μαθητές/-τριες/ φοιτητές/-τριες, καλλιτέχνες/-χνιδες και το κοινό. Μέσω των εκθέσεων της, των μαθημάτων τέχνης και των εξειδικευμένων εργαστηρίων, η πινακοθήκη δημιουργεί έναν χώρο για βαθιά ενασχόληση με την εικαστική τέχνη ενθαρρύνοντας τους/τις επισκέπτες/-πτριες να εξερευνήσουν την ιστορία της τέχνης, την τεχνική και το πολιτιστικό πλαίσιο. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα προβολής της, που συχνά σχεδιάζονται σε συνεργασία με σχολεία και πανεπιστήμια, έχουν ως στόχο να εμπνεύσουν την επόμενη γενιά καλλιτεχνών/-χνιδων και λάτρεις της τέχνης. Η πινακοθήκη στηρίζει επίσης τα τοπικά καλλιτεχνικά ταλέντα παρέχοντας μια πλατφόρμα σε σύγχρονους/-νες Κύπριους/-ες καλλιτέχνες/-χνιδες για να εκθέσουν το έργο τους, με αποτέλεσμα να ενισχύεται η εκτίμηση για την πολιτιστική ταυτότητα του νησιού.

Αν και πραγματοποιούνται συγκεκριμένες εκδηλώσεις που ενσωματώνουν την κοινότητα και η πινακοθήκη είναι ανοικτή στο κοινό, σημειώθηκε ότι η συμμετοχή ήταν σε επίπεδο προσκεκλημένων και όχι μέσω κοινοτικών πρωτοβουλιών. Παρά τις όποιες ελλείψεις, ο

¹⁴ Βλ. [Παράρτημα 4](#) για την πλήρη ανάλυση.

χώρος συγκέντρωσε συνολική βαθμολογία 82/100, γεγονός που αναδεικνύει τον χώρο ως ένα κατάλληλο και δημιουργικό περιβάλλον για έναν μαθησιακό χώρο του μέλλοντος.

Φωτογραφία με την ευγενική χορηγία του Πανεπιστημίου Frederick

Εν ολίγοις, η Λεβέντειος Βιβλιοθήκη αναδεικνύει τη σημασία των πολιτιστικών ιδρυμάτων στη διαμόρφωση της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης και της εμπλοκής της κοινότητας. Αποδεικνύει ότι οι πινακοθήκες μπορούν να λειτουργήσουν ως ισχυροί χώροι μάθησης, όχι μόνο μέσω της έκθεσης έργων τέχνης αλλά και μέσω διαδραστικών και συμμετοχικών προγραμμάτων. Επισημαίνει ότι η προώθηση του διαλόγου μεταξύ της τοπικής και της διεθνούς τέχνης εμπλουτίζει την πολιτιστική κατανόηση και ενθαρρύνει την κριτική σκέψη.

Φωτογραφία με την ευγενική χορηγία του Πανεπιστημίου Frederick

Συνολικά, η Λεβέντειος Πινακοθήκη βαθμολογείται με 82/100, οπότε θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης¹⁵.

¹⁵ Βλ. [Παράρτημα 5](#) για την πλήρη ανάλυση.

10.2.3 Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού, Κύπρος

Το Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού, που βρίσκεται στη Λεμεσό της Κύπρου, είναι ένα μοναδικό ίδρυμα αφιερωμένο στη διατήρηση και προώθηση της θεατρικής κληρονομιάς του νησιού. Στο μουσείο παρουσιάζονται κοστούμια, σενάρια, σκηνικά, σκηνικά και οπτικοακουστικό υλικό από διάφορες παραγωγές προσφέροντας μια λεπτομερή εικόνα της ιστορίας του κυπριακού θεάτρου και των παραστατικών τεχνών. Χρησιμεύει όχι μόνο ως πολιτιστικό αρχείο αλλά και ως εκπαιδευτικός χώρος στον οποίο οι επισκέπτες/-πτριες μπορούν να εξερευνήσουν την εξέλιξη του θεάτρου στην Κύπρο, από τις αρχαίες παραστάσεις μέχρι τις σύγχρονες παραγωγές. Μέσα από τις εκθέσεις και τις εκδηλώσεις του, το μουσείο προωθεί την κατανόηση των θεατρικών τεχνών και της σημασίας τους στον κυπριακό πολιτισμό.

Το Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού, πέτυχε υψηλές βαθμολογίες στους εκπαιδευτικούς πόρους και τις επιδόσεις, καθώς και στα παιδαγωγικά ζητήματα, που έλαβαν βαθμολογία 4,5/5. Αυτό αποδεικνύει ότι ο χώρος αποτελεί ένα καλά εξοπλισμένο μαθησιακό περιβάλλον. Συνολικά, το Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού διαδραματίζει καίριο ρόλο στην καλλιτεχνική εκπαίδευση παρέχοντας έναν καθηλωτικό χώρο για την εκμάθηση της ιστορίας και της παραγωγής του θεάτρου. Προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία στους/στις μαθητές/-τριες, τους/τις ηθοποιούς και τους λάτρεις του θεάτρου να εντρυφήσουν στη δεξιοτεχνία πίσω από τη σκηνή. Μέσω εργαστηρίων, ξεναγήσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, το μουσείο γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ της ακαδημαϊκής μελέτης και της πρακτικής εμπειρίας.

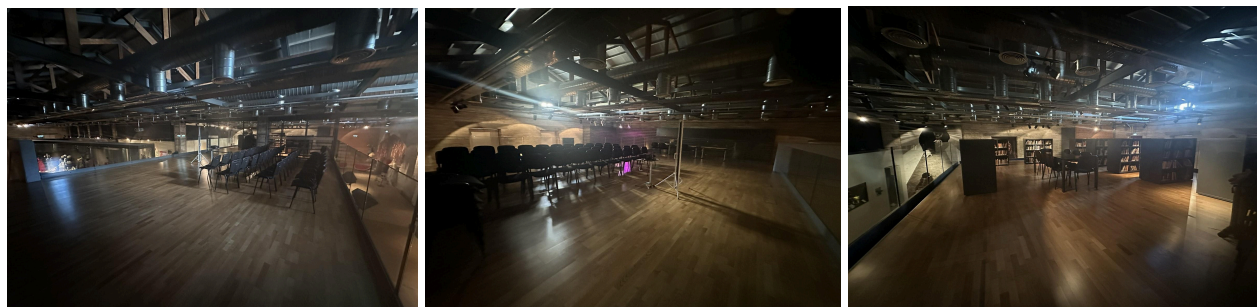
Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα ήταν μια κατηγορία που ήταν δύσκολο να αξιολογηθεί, καθώς ο χώρος δεν περιλαμβάνει μεγάλους ενεργειακούς πόρους, και ως εκ τούτου δεν αναδεικνύονται τα στοιχεία των εναλλακτικών πηγών ενέργειας. Παρά τις όποιες ελλείψεις, ο χώρος συγκέντρωσε συνολική βαθμολογία 78/100, γεγονός που καθιστά τον χώρο ως ένα κατάλληλο και δημιουργικό περιβάλλον για έναν μαθησιακό χώρο του μέλλοντος.

Φωτογραφία με την ευγενική χορηγία του Πανεπιστημίου Frederick

Συνοψίζοντας, το Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού αποδεικνύει την αξία των εξειδικευμένων πολιτιστικών ιδρυμάτων για τη διατήρηση εξειδικευμένων μορφών τέχνης προωθώντας

παράλληλα την εκπαίδευση και την εμπλοκή. Δείχνει ότι τα μουσεία μπορούν να χρησιμεύσουν ως ενεργά περιβάλλοντα μάθησης παρέχοντας διαδραστικά εκθέματα και εργαστήρια που εμπυθίζουν τους/τις επισκέπτες/-πτριες στη δημιουργική διαδικασία. Η επιτυχία του μουσείου στην προώθηση της θεατρικής κληρονομιάς υπογραμμίζει τη σημασία της διατήρησης της πολιτιστικής ιστορίας με ταυτόχρονη ενθάρρυνση των σύγχρονων ερμηνειών και πρακτικών. Επισημαίνει μεταξύ άλλων τη δυνατότητα των μουσείων να συμβάλλουν στην ευρύτερη πολιτισμική αφήγηση συνδέοντας το παρελθόν με το παρόν, προσφέροντας εκπαιδευτικές εμπειρίες που είναι τόσο ενημερωτικές όσο και εμπνευσμένες.

Συνολικά, το Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού βαθμολογείται με 78/100 και συνεπώς, θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης¹⁶.

10.3 Χωρική Ανάλυση στη Λιθουανία

Το Καυνο Kolegija αξιολόγησε το Εργαλείο Χωρικής Ανάλυσης στα εξής:

1. Πινακοθήκη Προσωρινής Τέχνης Μ. Κ. Čiurlionis
2. Σπίτι Καλλιτεχνών/-χνιδων του Κάουνας
3. Το Πολιτιστικό Πλοίο Nemuno7

Καθένας από αυτούς τους τρεις (3) χώρους επιλέχθηκε για την ποικιλομορφία του σε:

- Συμπράξεις και συνεχιζόμενες μη παραδοσιακές δραστηριότητες.
- Ιδιοκτησία και διαχείριση του χώρου.

10.3.1. Πινακοθήκη Προσωρινής Τέχνης Μ. Κ. Čiurlionis

Στη Λιθουανία, λίγοι άνθρωποι χρειάζονται συστάσεις για το Εθνικό Μουσείο Τέχνης Μ. Κ. Čiurlionis που είναι αφιερωμένο στον πιο διάσημο καλλιτέχνη της χώρας. Η Πινακοθήκη Προσωρινής Τέχνης Μ. Κ. Čiurlionis είναι ο λιγότερο γνωστός πρωτοπόρος της προέλευσης αυτής της γκαλερί, η οποία δεν βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, αλλά στον Λόφο της Κουκουβάγιας στο Žaliakalnis. Το κτήριο, το οποίο είχε εγκαταλειφθεί επί μακρόν και χρησιμοποιούνταν ως εργαστήριο για νέους/-ες καλλιτέχνες/-χνιδες, θα επαναλειτουργήσει το

¹⁶ Βλ. [Παράρτημα 6](#) για την πλήρη ανάλυση.

2025 μετά από ανακατασκευή ως χώρος έρευνας, εκθέσεων και δημιουργικών δραστηριοτήτων.

Η προσβασιμότητα για άτομα με κινητικά ή οπτικά προβλήματα είναι επί του παρόντος ανεπαρκής. Αν και το κτίριο είναι εύκολα προσβάσιμο από τον δρόμο και διαθέτει χώρο στάθμευσης με καθορισμένες θέσεις για χρήστες/-στριες αναπηρικών αμαξιδίων, η συνολική προσβασιμότητα στο εσωτερικό του κτηρίου είναι ανεπαρκής λόγω των απαιτήσεων διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, οι ενημερωτικές πινακίδες δεν είναι προσβάσιμες σε τυφλά άτομα.

Οι συνδέσεις με τα μέσα μαζικής μεταφοράς αποτελούν πρόκληση, καθώς η πλησιέστερη στάση απέχει 300 μέτρα στη βάση ενός λόφου. Ωστόσο, η τοποθεσία είναι εύκολα προσβάσιμη με τα πόδια, με ποδήλατο ή μέσω μιας ήσυχης κατοικημένης περιοχής. Σε ό,τι αφορά την ασφάλεια, ο χώρος είναι ήσυχος και καλά επιτηρούμενος από τους κατοίκους, με επαρκή φωτισμό τα βράδια.

@ Martynas Plepys | Kaunas2022

Ο χώρος προσφέρει ένα ήσυχο και καθαρό περιβάλλον, που βρίσκεται σε ένα πάρκο με καθαρό αέρα και εξαιρετική θέα στην πόλη. Οι ίδιοι οι χώροι είναι κατάλληλοι για μαθησιακές δραστηριότητες, αν και έχουν χρησιμοποιηθεί κυρίως ως εκθεσιακός χώρος, αποθηκευτικός χώρος ή στούντιο για νέους/-ες καλλιτέχνες/-χνιδες λόγω του άπλετου φυσικού φωτισμού.

Οι ευκαιρίες για πρακτική μάθηση είναι προς το παρόν περιορισμένες, καθώς το κτήριο βρίσκεται υπό ανακαίνιση. Αν και το κτήριο ανήκει σε εκπαιδευτικό ίδρυμα και προορίζεται κυρίως για εκθεσιακούς σκοπούς, οι συνθήκες για πρακτική μάθηση θα είναι διαθέσιμες μετά την ολοκλήρωση της ανακαίνισης.

Αναφορικά με την ενεργειακή απόδοση, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης και δεν υπάρχουν σήμερα ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Οι προσπάθειες ανακύκλωσης είναι συνεχείς, με διάφορα υλικά να ταξινομούνται και να επαναχρησιμοποιούνται από τους/τις μαθητές/-τριες για δημιουργικές εργασίες.

Οι υποδομές για ομαδική εργασία υπάρχουν αλλά βελτιώνονται. Προς το παρόν, οι πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες είναι μέτριοι, αλλά μετά την ανακαίνιση, οι εγκαταστάσεις αναμένεται να αναβαθμιστούν ώστε να καλύψουν αυτές τις ανάγκες.

Συνολικά, η Πινακοθήκη Προσωρινής Τέχνης Μ. Κ. Čiurlionis βαθμολογείται με 75/10 και κατά συνέπεια, θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης.¹⁷

10.3.2. Σπίτι Καλλιτεχνών/-χνιδων του Κάουνας

Το Σπίτι Καλλιτεχνών/-χνιδων του Κάουνας (ΣΚΚ), το οποίο παρουσιάζει προγράμματα υψηλού καλλιτεχνικού επιπέδου, προσπαθεί να συμβαδίζει με τις σύγχρονες τάσεις του πολιτισμού και της τέχνης. Το ίδρυμα οργανώνει τη δραστηριότητά του με τρόπο ώστε οι κάτοικοι του Κάουνας και οι επισκέπτες/-πτριες της πόλης να μπορούν να βλέπουν τα καλύτερα προγράμματα επαγγελματιών Λιθουανών και ξένων καλλιτεχνών/-χνιδων, χωρίς να παραβλέπει τις αναζητήσεις νέων καλλιτεχνών/-χνιδων.

Η οργάνωση σε αυτή την τοποθεσία εργάζεται εκτενώς με διάφορες κοινωνικές ομάδες και άτομα με αναπηρίες. Βρίσκεται σε βολική τοποθεσία στο κέντρο της πόλης και είναι προσβάσιμη σε όλους, ενώ γίνονται συνεχείς βελτιώσεις για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία. Το κτήριο είναι πλήρως προσβάσιμο, γεγονός που το καθιστά το κατάλληλο περιβάλλον για ένα ευρύ φάσμα επισκεπτών/-πτριών.

Οι συνδέσεις με τις δημόσιες συγκοινωνίες, αν και δεν είναι τέλειες, είναι εφικτές, καθώς οι κοντινότερες στάσεις λεωφορείων απέχουν 300-400 μέτρα με τα πόδια. Η τοποθεσία είναι εύκολα προσβάσιμη μέσω μιας πλατείας της πόλης, με καλά συντηρημένα πεζοδρόμια που καθιστούν την τοποθεσία προσβάσιμη με τα πόδια και με ποδήλατο.

Από πλευράς ασφάλειας, ο χώρος είναι ήσυχος και ασφαλής, με κάμερες που παρακολουθούν τόσο την εγκατάσταση όσο και τα γειτονικά κτίρια. Είναι επίσης καλά φωτισμένος τα βράδια ενισχύοντας τη συνολική αίσθηση ασφάλειας.

---

¹⁷ Βλ. [Παράρτημα 7](#) για την πλήρη ανάλυση.

Martynas Plepys | Kaunas2022

Ο χώρος είναι πολυσύχναστος, αλλά διατηρεί μια ήσυχη ατμόσφαιρα, με μια αυλή που βλέπει σε μια πλαγιά καλυμμένη με δέντρα, η οποία προσφέρει καθαρό αέρα και εξαιρετική θέα τόσο στην πόλη όσο και στη γύρω ύπαιθρο. Οι εγκαταστάσεις είναι περισσότερο από επαρκείς για μαθησιακές δραστηριότητες, καθώς προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα επιλογών για διάφορους εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Υπάρχουν άφθονες ευκαιρίες για πρακτική μάθηση, με τακτικές διαλέξεις μη τυπικής εκπαίδευσης, εργαστήρια και ποικίλες δημιουργικές και κοινωνικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στις εγκαταστάσεις.

Η ενεργειακή απόδοση έχει σημειώσει κάποιες βελτιώσεις λόγω των ανακαινίσεων, αλλά υπάρχουν ακόμη περιθώρια για περαιτέρω βελτιώσεις. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν χρησιμοποιούνται επί του παρόντος, αν και οι προσπάθειες ανακύκλωσης βρίσκονται σε καλό δρόμο, με τα διαχωρισμένα υλικά να επαναχρησιμοποιούνται για δημιουργικά έργα και σκοπούς ανακύκλωσης.

Οι υποδομές για ομαδικές εργασίες είναι διαθέσιμες και λειτουργικές, και οι πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες είναι επαρκείς, ενώ πρόσθετοι πόροι είναι άμεσα διαθέσιμοι όταν χρειάζεται.

Συνολικά, το Kaunas Artists' House βαθμολογείται με 84/100, οπότε θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης¹⁸.

---

¹⁸ Βλ. [Παράρτημα 8](#) για την πλήρη ανάλυση.

10.3.3. Το Πολιτιστικό Πλοίο Nemuno7

Το βυθοκόρο πλοίο "Nemuno 7" που άνοιξε για το κοινό την άνοιξη του 2022, θα συνεχίσει να εμπλουτίζει τις όχθες του ποταμού Nemunas με πολιτιστικές πρωτοβουλίες. Κατά τη διάρκεια της θερμής περιόδου, το μοναδικό αντικείμενο ποτάμιας τεχνολογίας και σχεδιασμού τοπίου θα φιλοξενεί εκδηλώσεις, διαμονές καλλιτεχνών/-χνιδων και εκθέσεις. Ενδεχομένως να γίνει ένας ακόμη λόγος για να έρθουν οι λάτρεις του πολιτισμού και της τέχνης στο Zaryškis.

Οι μεταφορές και η προσβασιμότητα είναι αρκετά εύκολα διαχειρίσιμες για αυτή την τοποθεσία που βρίσκεται στο χωριό Zaryškis. Είναι προσβάσιμη μέσω των δημόσιων συγκοινωνιών με ένα αρκετά βολικό πρόγραμμα. Ακόμη, η τοποθεσία είναι προσβάσιμη από έναν ποδηλατόδρομο που συνδέει το Κάουνας με το Zaryškis καθιστώντας την προσβάσιμη και με ποδήλατο.

Monika Kiaušaitė | Nemuno7

Σε ό,τι αφορά την ασφάλεια, ο χώρος βρίσκεται σε μια ήσυχη αγροτική περιοχή και είναι εξοπλισμένος με κάμερες ασφαλείας στο πλοίο. Είναι καλά φωτισμένος τα βράδια συμβάλλοντας περαιτέρω σε ένα ασφαλές περιβάλλον.

Παρά το γεγονός ότι βρίσκεται κοντά σε πολυσύχναστο δρόμο, η τοποθεσία παραμένει ήσυχη λόγω της απόστασής της από τον κεντρικό δρόμο. Προσφέρει ένα ήσυχο περιβάλλον στη φύση, κοντά στο ποτάμι, με καθαρό αέρα και υπέροχη θέα στο μεγαλύτερο ποτάμι της Λιθουανίας καθιστώντας το ιδανικό μέρος για χαλάρωση και συγκέντρωση.

Οι χώροι είναι κατάλληλοι για μαθησιακές δραστηριότητες, αν και είναι κάπως μικροί. Στο πλοίο υπάρχουν τρεις αίθουσες, ενώ στην ακτή υπάρχει ένα αμφιθέατρο, το οποίο παρέχει πρόσθετο χώρο για μεγαλύτερες συγκεντρώσεις ή εκδηλώσεις.

Οι ευκαιρίες για πρακτική μάθηση είναι εξαιρετικές, με τακτικές διαλέξεις μη τυπικής εκπαίδευσης, εργαστήρια και διάφορες δημιουργικές και κοινωνικές δραστηριότητες. Ο μόνος περιορισμός είναι ότι το σκάφος λειτουργεί μόνο κατά τους θερμότερους μήνες (Απρίλιος-Οκτώβριος). Εκτός αυτής της περιόδου, το πλοίο αποθηκεύεται στο χειμερινό λιμάνι του Κάουνας.

Η ενεργειακή απόδοση είναι αρκετά περιορισμένη, καθώς το πλοίο κατασκευάστηκε το 1965 και δεν σχεδιάστηκε με γνώμονα την υψηλή ενεργειακή απόδοση. Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν χρησιμοποιούνται στο πλοίο, αλλά οι προσπάθειες ανακύκλωσης είναι συνεχείς, με τα διαχωρισμένα υλικά να επαναχρησιμοποιούνται για δημιουργικά έργα και ανακύκλωση.

Οι εγκαταστάσεις για ομαδική εργασία είναι διαθέσιμες και λειτουργικές. Οι πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες είναι επαρκείς και μπορούν να παρασχεθούν πρόσθετα υλικά εάν χρειαστεί.

Συνολικά, το πολιτιστικό πλοίο Nemuno7 βαθμολογείται με 69/100, με αποτέλεσμα να θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης¹⁹.

10.4 Χωρική Ανάλυση στην Ιταλία

Το Materahub αξιολόγησε το Εργαλείο Χωρικής Ανάλυσης στα εξής:

1. Κοινοτικός Κήπος Noi Ortadini
2. Laboratorio Urban Center Spine Bianche
3. Ecoverticale

Καθένας από αυτούς τους τρεις (3) χώρους επιλέχθηκε για την ποικιλομορφία του σε:

- Τύπους μαθησιακών δραστηριοτήτων που πραγματοποιεί.
- Ιδιοκτησία και διαχείριση του χώρου.

10.4.1 Κοινοτικός Κήπος Noi Ortadini

Ο κήπος της αστικής κοινότητας που ιδρύθηκε από την οργάνωση Noi Ortadini το 2020 είναι ένας χώρος πρασίνου περίπου 4.000 τετραγωνικών μέτρων, ο οποίος απέχει 20 λεπτά με τα πόδια από το κέντρο της πόλης της Ματέρα. Στην πραγματικότητα, δεν βρίσκεται στην περιφέρεια αλλά σε μια θέση στα όρια της πόλης από την οποία μπορεί κανείς να θαυμάσει μια εκπληκτική θέα της γύρω υπαίθρου.

---

¹⁹ Βλ. [Παράρτημα 9](#) για την πλήρη ανάλυση.

Η προσβασιμότητα του χώρου είναι αρκετά καλή για άτομα σε αναπηρικά αμαξίδια, αν και υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης. Επιπλέον, οι ενημερωτικές πινακίδες βρίσκονται επί του παρόντος σε αρχικό στάδιο και δεν είναι ακόμη προσβάσιμες από τυφλά άτομα, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη για περαιτέρω ανάπτυξη στον τομέα αυτό.

Οι επιλογές μεταφοράς αποτελούνται από αστικά λεωφορεία, αν και τα δρομολόγια δεν είναι πολύ συχνά. Ακόμη, οι πληροφορίες σχετικά με τις τοπικές συγκοινωνίες δεν έχουν ακόμη ενσωματωθεί στο Google Maps, το οποίο είναι η πιο διαδεδομένη εφαρμογή πλοήγησης. Ωστόσο, οι πληροφορίες αυτές μπορούν να βρεθούν στην εφαρμογή (app) Moovit, η οποία παρέχει μια εναλλακτική λύση για τους/τις χρήστες/-στριες.

Σε ό,τι αφορά την ασφάλεια, η περιοχή είναι κοινωνικά ασφαλής, αλλά το έδαφος παρουσιάζει κάποιες δυσκολίες, με κλίσεις και ακανόνιστες επιφάνειες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη σωματική ασφάλεια, ιδίως για τα άτομα με προβλήματα κινητικότητας. Η άνεση είναι γενικά καλή, με την περιοχή να είναι αρκετά ήσυχη, εκτός από τον περιστασιακό θόρυβο από τους κατοίκους της περιοχής που χρησιμοποιούν μηχανήματα κοπής χόρτων. Τα καθίσματα είναι άνετα, αν και ξύλινα χωρίς μαξιλάρια, και η θερμοκρασία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εποχή, καθώς ο χώρος είναι υπαίθριος.

Εναέρια φωτογραφία του κοινοτικού κήπου από drone από τον Ivan Losacco.

Οι εγκαταστάσεις είναι επαρκείς για τις μαθησιακές δραστηριότητες που διεξάγονται από το Noi Ortadini, αν και η πρόσβαση στο νερό εξαρτάται από μια ιδιωτική πηγή και δεν έχουν επί του παρόντος όλα τα μέλη πρόσβαση στον εξοπλισμό. Σχεδιάζεται η εγκατάσταση ενός υπόστεγου με πρόσβαση με κωδικό πρόσβασης, ώστε να εξασφαλιστεί πιο ισότιμη πρόσβαση για όλα τα μέλη και να καταστεί ο χώρος πιο συμπεριληπτικός.

Αναφορικά με τις ευκαιρίες πρακτικής μάθησης, το website ξεχωρίζει, καθώς προσφέρει πληθώρα ευκαιριών που θα άξιζαν βαθμολογία «6 στα 5» αν ήταν δυνατόν. Η ενεργειακή απόδοση έχει περιθώρια βελτίωσης, και παρόλο που οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν χρησιμοποιούνται ακόμη, η οργάνωση εργάζεται ενεργά για την ενσωμάτωσή τους στις δραστηριότητές της.

Υπάρχουν εγκαταστάσεις ανακύκλωσης, με χειροποίητους κάδους, αλλά απαιτούν μεγάλη συντήρηση και η επιτυχία των προσπαθειών ανακύκλωσης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνεργασία των κατοίκων.

Οι υποδομές για ομαδικές εργασίες υπάρχουν, αλλά επί του παρόντος υφίστανται βελτιώσεις. Στα σχέδια περιλαμβάνεται η κατασκευή ενός «φυσικού αμφιθεάτρου» που θα είναι σκαλισμένο στον λόφο και το οποίο θα ενισχύσει τον χώρο ως προς τη διεξαγωγή ομαδικών δραστηριοτήτων.

Οι πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες είναι διαθέσιμοι, αν και, όπως αναφέρθηκε στο σημείο 2.1, πρέπει να γίνουν πιο προσιτοί σε όλα τα μέλη. Επί του παρόντος, φυλάσσονται σε ιδιωτικό χώρο, αλλά αναπτύσσονται σχέδια για κοινή πρόσβαση μέσω ενός συστήματος κλειδιών, ώστε να βελτιωθεί η προσβασιμότητα για όλους/-λες.

Συνολικά, ο Κοινοτικός Κήπος Noi Ortadini συγκεντρώνει 87/10 και συνεπώς, θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης²⁰.

10.4.2 Laboratorio Urban Center Spine Bianche

Ο χώρος αυτός πήρε το όνομά του από μία από τις πρώτες γειτονιές που σχεδιάστηκαν και χτίστηκαν τη δεκαετία του '50 για να στεγάσουν ανθρώπους που απομακρύνθηκαν από τις συνοικίες Sassi της Ματέρα, κυρίως για λόγους υγιεινής.

Παρά ταύτα, το Αστικό Κέντρο χτίστηκε σε μεταγενέστερο στάδιο και αρχικά ήταν παιδικός σταθμός, στη συνέχεια κέντρο αποτοξίνωσης νέων με αποκλίνουσες συμπεριφορές (όπως ο εθισμός στα ναρκωτικά). Τα τελευταία χρόνια, ο Δήμος της Ματέρα το μετέτρεψε σε Αστικό Κέντρο με βραχυπρόθεσμο στόχο τη φιλοξενία συμμετοχικών εργαστηρίων και μακροπρόθεσμο στόχο τη φιλοξενία βιβλιοθήκης πολυμέσων.

Στο παρελθόν, ήταν ένα κτήριο με πυλωτή που είχε μόνο τον πρώτο όροφο. Το 2019, τη χρονιά που η Ματέρα έγινε Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, η τοπική δημόσια διοίκηση, με επικεφαλής τον δήμαρχο Ruggieri, εγκαινίασε την πρόσκληση "Periferie" (Περιφέρεια) για την ανακαίνιση αυτού και άλλων κτηρίων της πόλης. Ήθελαν να μετατρέψουν το εν λόγω κτήριο σε έναν χώρο όπου μπορεί κανείς να διαβάσει, να μελετήσει και να συμβουλευτεί τα έγγραφα και τους τόμους από τις συλλογές του Leonardo Sacco και της Associazione Archivio Storico Olivetti. Σήμερα, διαθέτει ένα νέο χαρακτηριστικό.

Τον Δεκέμβριο του 2022, η νέα διοίκηση, με επικεφαλής τον δήμαρχο Μπενάρντι (υπεύθυνος από το 2020), το ονόμασε «Αστικό Κέντρο» και το διέθεσε δωρεάν με κράτηση μέσω μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Έκτοτε, έχουν πραγματοποιηθεί πολλά εργαστήρια από πολλές τοπικές οργανώσεις.

²⁰ Βλ. [Παράρτημα 10](#) για την πλήρη ανάλυση.

Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε τη διεύθυνση:

<https://www.huboutmaterita.it/spazio-spine-bianche/>

Η προσβασιμότητα του κτηρίου είναι καλή από φυσικής άποψης, αλλά από άυλη άποψη, υπάρχουν προκλήσεις. Ο χώρος ανήκει στον Δήμο και οι διοικητικές ανεπάρκειες, ιδίως όταν λήγουν οι εντολές, επιβραδύνουν τη διαδικασία των κρατήσεων. Αυτό καθιστά όλο και πιο δύσκολο για την κοινότητα να έχει πρόσβαση και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τον χώρο.

Αναφορικά με την ασφάλεια, ενώ ο χώρος είναι γενικά ασφαλής, η διαχείρισή του είναι ανεπαρκής από ορισμένες απόψεις. Για παράδειγμα, ένας τοπικός σύλλογος έχει αφήσει έναν κεραμικό φούρνο στο εσωτερικό του, ο οποίος αποτελεί πιθανό κίνδυνο. Χωρίς σαφείς οδηγίες ή κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τη χρήση του φούρνου και του ηλεκτρικού εξοπλισμού, αυτό δημιουργεί κίνδυνο για την ασφάλεια.

Η επάρκεια των εγκαταστάσεων είναι περιορισμένη. Οι οργανώσεις που χρησιμοποιούν τον χώρο πρέπει να φέρνουν μικρότερο εξοπλισμό και εργαλεία, όπως στιλό, χαρτιά και άλλα υλικά, από την έδρα τους, καθώς αυτά δεν παρέχονται στον χώρο.

Οι ευκαιρίες πρακτικής μάθησης ποικίλλουν ανάλογα με το ποιες οργανώσεις χρησιμοποιούν τον χώρο. Η φύση και η ποιότητα των μαθησιακών δραστηριοτήτων δεν είναι συνεπείς, καθώς οι διάφορες οργανώσεις χρησιμοποιούν τα δικά τους εργαλεία και μεθόδους.

Οι εγκαταστάσεις ανακύκλωσης δεν είναι δομημένες με σαφήνεια. Η διαχείριση των απορριμμάτων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πρωτοβουλία και την ευθύνη του ατόμου που χρησιμοποιεί τον χώρο κάθε φορά. Ομοίως, οι προσπάθειες για την ελαχιστοποίηση των μη ανακυκλώσιμων υλικών στηρίζονται στους/στις μεμονωμένους/-νες χρήστες/-στριες και δεν υπάρχει ένα συνεκτικό σύστημα για τη διαχείριση των αποβλήτων ή την προώθηση της ανακύκλωσης.

Οι πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες ποικίλλουν ανάλογα με τους/τις διοργανωτές/-τριες της εκδήλωσης. Όσοι/-σες σχεδιάζουν δραστηριότητες πρέπει να φέρουν τα απαραίτητα υλικά και πόρους, πράγμα που σημαίνει ότι η διαθεσιμότητα μπορεί να διαφέρει σημαντικά από εκδήλωση σε εκδήλωση.

Η δέσμευση της κοινότητας και οι ευκαιρίες συμμετοχής είναι ελλιπείς. Ο Δήμος δεν έχει επί του παρόντος σαφή στρατηγική για τη συμμετοχή της κοινότητας, σε αντίθεση με το παρελθόν, όταν υπεύθυνος/-νη ήταν ένας/μία ενεργός/-ρή αξιολογητής/-τρια. Πλέον, η χρήση του χώρου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από ιδιωτικές επαφές και η κοινότητα δεν ενημερώνεται σωστά για το αν και πώς μπορεί να αξιοποιήσει τον χώρο.

Συνολικά, το Laboratorio Urban Center Spine Bianche βαθμολογείται με 84/100, με αποτέλεσμα να θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης²¹.

---

²¹ Βλ. [Παράρτημα 11](#) για την πλήρη ανάλυση.

10.4.3 Ecoverticale

Πρόκειται για ιδιωτικό χώρο. Είναι ένα ξενοδοχείο που φιλοξενεί πολιτιστικές εκδηλώσεις. Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε εδώ: www.ecoverticale.it

Η προσβασιμότητα στο ξενοδοχείο είναι δύσκολη λόγω της θέσης του στην περιοχή Sassi, ένα από τα πιο δυσπρόσιτα μέρη της πόλης, που χαρακτηρίζεται από μια απότομη, κάθετη διάταξη με πολλές σκάλες. Αυτό καθιστά δύσκολη την πρόσβαση, ιδίως για άτομα με κινητικά προβλήματα. Ωστόσο, η διοίκηση του ξενοδοχείου καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για να αντισταθμίσει αυτή τη φυσική έλλειψη προσβασιμότητας. Έχει εισαγάγει συσκευές που βοηθούν τα τυφλά άτομα να περιηγηθούν στο χώρο και έχει δεσμευτεί να διασφαλίσει την προσβασιμότητα με την ευρύτερη έννοια, ιδίως κατά τη διάρκεια διεξαγωγής εκδηλώσεων.

Σε ό,τι αφορά τις μετακινήσεις, ένα αστικό λεωφορείο κάνει στάση κοντά στο ξενοδοχείο, παρέχοντας μια επιλογή δημόσιας μεταφοράς που συμβάλλει στον μετριασμό των προκλήσεων που δημιουργεί η δυσπρόσιτη τοποθεσία.

EcoVerticale, πολιτιστικός χώρος και ξενοδοχείο στη Ματέρα

Συνολικά, το Ecoverticale βαθμολογείται με 87/100 και συνεπώς, θεωρείται επαρκής εναλλακτικός χώρος μάθησης²².

Συμπέρασμα

Εν κατακλείδι, η παρούσα συγκεντρωτική έκθεση χρησιμεύει ως ένας ολοκληρωμένος οδηγός για την ανάπτυξη και την εφαρμογή εναλλακτικών χώρων μάθησης στην Εκπαίδευση Τέχνης και Σχεδιασμού, ο οποίος ευθυγραμμίζεται σταθερά με τις αρχές του Νέου Ευρωπαϊκού

²² Βλ. [Παράρτημα 12](#) για την πλήρη ανάλυση.

Μπάουχαους (NEMπ). Μέσα από λεπτομερείς συστάσεις και την καταγραφή των υφιστάμενων πρακτικών, η έκθεση σκιαγραφεί βιώσιμα, συμπεριληπτικά και καινοτόμα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα αξιοποιώντας γνώσεις από την Ελλάδα, τη Λιθουανία, την Ιταλία και την Κύπρο. Τα ευρήματα ενισχύουν τη σημασία της ενσωμάτωσης χώρων πρασίνου, δημόσιων χώρων, πολιτιστικών κόμβων και ψηφιακών χώρων στο ευρύτερο εκπαιδευτικό τοπίο. Η μετάβαση σε ψηφιακές πλατφόρμες παρουσιάζει μια βιώσιμη, συμπεριληπτική και επεκτάσιμη λύση για την εκπαίδευση. Επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-νες να συμμετέχουν σε ευέλικτα και προσβάσιμα περιβάλλοντα, είτε από το σπίτι είτε σε κοινόχρηστους κοινοτικούς χώρους, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης των ψηφιακών πλατφορμών στο μέλλον της μάθησης.

Ένα από τα βασικά συμπεράσματα είναι ο αυξανόμενος ρόλος των εναλλακτικών περιβαλλόντων μάθησης στην υποστήριξη τόσο των φοιτητών/-τριών όσο και των επαγγελματιών που αναζητούν ευκαιρίες για αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους και την απόκτηση νέων δεξιοτήτων. Οι χώροι αυτοί προσφέρουν ευελιξία και προσβασιμότητα καθιστώντας τους ιδανικούς για συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη. Επιπλέον, η έκθεση υπογραμμίζει τη σημασία της προώθησης της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών, ιδρυμάτων και φορέων χάραξης πολιτικής, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική ανταλλαγή και εφαρμογή της γνώσης.

Μια σπουδαία πτυχή αυτής της έκθεσης είναι η εισαγωγή του Εργαλείου Αξιολόγησης για τους Εναλλακτικούς Χώρους Μάθησης. Το εργαλείο αυτό, το οποίο βασίζεται σε δεδομένα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και σε μελέτες περιπτώσεων που συλλέχθηκαν από τους εταίρους του FuturesDesigned, προσφέρει μια ολοκληρωμένη μέθοδο για την αξιολόγηση εναλλακτικών χώρων μάθησης. Συγκεκριμένα, αξιολογεί τους χώρους με βάση πέντε (5) κριτήρια: Φυσικό Περιβάλλον, Εκπαιδευτικοί Πόροι και Επιδόσεις, Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα, Παιδαγωγικά Ζητήματα και Κοινωνικές και Κοινωνικές Πτυχές. Παρέχει στους/στις χρήστες/-στριες έναν δομημένο τρόπο για να βαθμολογήσουν κάθε χώρο και να διασφαλίσουν ότι ανταποκρίνεται στους συμπεριληπτικούς, καινοτόμους και βιώσιμους στόχους του NEMπ.

Συνοψίζοντας, τα εναλλακτικά μαθησιακά περιβάλλοντα, είτε φυσικά είτε ψηφιακά, είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των εξελισσόμενων αναγκών της Εκπαίδευσης Τέχνης και Σχεδιασμού. Αγκαλιάζοντας τόσο την πράσινη όσο και την ψηφιακή μετάβαση, μπορούμε να δημιουργήσουμε πιο βιώσιμους, συμπεριληπτικούς και αποτελεσματικούς χώρους μάθησης που συμβάλλουν σε ένα καλύτερο μέλλον για την εκπαίδευση και την κοινωνία.

Αναφορές

- Alexander, C., Ishikawa, S. and Silverstein, M., 1977. A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction. Oxford University Press.
- Bennett, N., Andrae, J., Hegarty, P. and Wade, B., 1980. Open Plan Schools. NFER Publishing Company.
- Council of Europe, 2019. Cultural Heritage and Education: Guidelines for Learning and Teaching. Διαθέσιμο στο: <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/education-and-heritage>.
- Dewey, J., 1938. Experience and Education. Macmillan.
- Dudek, M., 2000. Architecture of Schools: The New Learning Environments. Architectural Press.
- Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (2011). The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation. Praeger.
- Ellinogermaniki Agogi. (n.d.). Eco-School Program. Διαθέσιμο στο: Ellinogermaniki Agogi (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- Ellinogermaniki Agogi. (n.d.). Eco-School Program. Διαθέσιμο στο: <https://www.ea.gr/ea/main.asp?id=120&lid=2> (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- European Commission. (2021). Digital Skills and Jobs Coalition Greece. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/digital-strategy/our-policies/digital-skills-and-jobs-coalition_en (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- European Commission, 2020. European Green Deal. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.
- European Commission, 2021. New European Bauhaus: About. Διαθέσιμο στο: https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_en.
- Fablab Barcelona. (n.d.). About Us. Διαθέσιμο στο: <https://fablabbcn.org/about-us> (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- Gouscos, D., Meimaris, M., & Sofos, A. (2020). Digital Learning in Greece: Current Trends and Future Directions. Journal of Digital Learning in Teacher Education, 36(3), pp. 134-150.
- Gouscos, D., Meimaris, M., & Sofos, A. (2020). Digital Learning in Greece: Current Trends and Future Directions. Journal of Digital Learning in Teacher Education, 36(3), pp. 134-150.
- Hofstra, J., 2021. Designing for the New European Bauhaus: Sustainability and Aesthetics in Learning Spaces. Design Journal, 24(1), pp.45-56.
- Hofstra, J., 2021. Designing for the New European Bauhaus: Sustainability and Aesthetics in Learning Spaces. Design Journal, 24(1), pp.45-56.
- Ministry of Culture and Sports. (2021). Cultural Education Programs. Διαθέσιμο στο: <https://www.culture.gov.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- Ministry of Education and Religious Affairs. (2021). National Strategy for Education and Learning. Διαθέσιμο στο: <https://www.minedu.gov.gr/> (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).

- Ministry of Environment and Energy. (2020). Green Growth Strategy. Διαθέσιμο στο: <https://ypen.gov.gr/> (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- Montessori, M., 1964. The Montessori Method. Schocken Books.
- Municipality of Thessaloniki. (n.d.). Open Schools Initiative. Διαθέσιμο στο: Thessaloniki Open Schools (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- Municipality of Thessaloniki. (n.d.). Open Schools Initiative. Διαθέσιμο στο: <https://www.thessaloniki.gr/en/open-schools/> (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- Rijksmuseum. (n.d.). Education. Διαθέσιμο στο: <https://www.rijksmuseum.nl/en/education> (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- Špes, T., & Šimenc, M. (2015). Education for Sustainable Development in Slovenia: Green Schools as Learning Communities. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 17(2), pp. 90-101.
- Stavros Niarchos Foundation Cultural Center. (n.d.). Educational Programs. Διαθέσιμο στο: SNFCC Education (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- Stavros Niarchos Foundation Cultural Center. (n.d.). Educational Programs. Διαθέσιμο στο: <https://www.snfcc.org/en/education> (Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Μαΐου 2024).
- Warden, C. (2010). *The Nature of Learning: Using Forest Schools and Woodland Experiences to Enhance Learning in Children and Adults*. Routledge.

Παραρτήματα

Παράρτημα 1 Χωρική Ανάλυση - Η Καζέρμα των Βοτάνων

Η Καζέρμα των Βοτάνων	
Περιγραφή	<p>Η Καζέρμα των Βοτάνων στη Λέρο είναι ένας ιστορικός χώρος που επαναχρησιμοποιήθηκε ως ένας μοναδικός πολιτιστικός και εκπαιδευτικός χώρος. Ο συνδυασμός της ιστορικής σημασίας και της σύγχρονης προσαρμοστικής χρήσης του το καθιστά ιδανικό μέρος για αξιολόγηση με το Εργαλείο Χωρικής Ανάλυσης. Αξιολογώντας αυτόν τον χώρο, μπορούμε να διερευνήσουμε πόσο καλά ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες για προσβασιμότητα, βιωσιμότητα και συμμετοχή της κοινότητας διατηρώντας παράλληλα την πολιτιστική του κληρονομιά. Αυτή η αξιολόγηση προσφέρει πληροφορίες για το πώς μπορούν να ευδοκιμήσουν εναλλακτικά μαθησιακά περιβάλλοντα σε αναδιαμορφωμένους ιστορικούς χώρους.</p>
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	Συνολική Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις	Συνολική Βαθμολογία: 4,5/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα	Συνολική Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών	Βαθμολογία: 5/5

Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα		Συνολική Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5 Κοινωνικές & Κοινωνικές Πτυχές		Συνολική Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα		Βαθμολογία: 5/5

Παράρτημα 2 Χωρική Ανάλυση - Χώρος Ψηφιακών Εκθέσεων Artit

Χώρος Ψηφιακών Εκθέσεων Artit	
Περιγραφή	<p>Ο Χώρος Ψηφιακών Εκθέσεων Artit είναι μια καινοτόμος ψηφιακή πλατφόρμα που έχει σχεδιαστεί για να φιλοξενεί και να παρουσιάζει ένα ευρύ φάσμα καλλιτεχνικών έργων. Προσφέρει στους/στις καλλιτέχνες/-χνιδες και τους/τις επιμελητές/-τριες έναν ευέλικτο, προσβάσιμο και παγκοσμίως συνδεδεμένο χώρο για εκθέσεις. Η αξιολόγηση του Εργαλείου Χωρικής Ανάλυσης εδώ έχει ως στόχο να διερευνήσει πόσο καλά τα εικονικά περιβάλλοντα μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σύγχρονης εκπαίδευσης στην τέχνη και τον σχεδιασμό, ιδίως όσον αφορά την προσβασιμότητα, τη δέσμευση των χρηστών/-στριών και τη δημιουργία κοινότητας. Η αξιολόγηση αυτή αναδεικνύει τον ρόλο των ψηφιακών χώρων στην επέκταση της εμβέλειας και του αντίκτυπου της τέχνης και της εκπαίδευσης σε παγκόσμιο επίπεδο.</p>
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	
Συνολική Βαθμολογία: 4.25/5	

Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις	Συνολική Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα	Συνολική Βαθμολογία: 3.75/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα	Συνολική Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5 Κοινωνικές & Κοινωνικές Πτυχές	Συνολική Βαθμολογία: 3.5/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα	Βαθμολογία: 5/5

Παράρτημα 3 Χωρική Ανάλυση - Keros Surf Club

Keros Surf Club	
Περιγραφή	<p>Το Keros Surf Club στο νησί της Λήμνου προσφέρει μια σειρά από δραστηριότητες θαλάσσιων σπορ, δίνοντας έμφαση στη συμμετοχή στην κοινότητα και στη μάθηση με βάση τη φύση. Εκτός από το kitesurfing και το windsurfing, ο σύλλογος συμμετέχει ενεργά σε προγράμματα ενδυνάμωσης των γυναικών και διοργανώνει όλο τον χρόνο κατασκηνώσεις για παιδιά και νέους/-ες. Αυτές οι κατασκηνώσεις προσφέρουν ποικίλες δραστηριότητες με επίκεντρο την οικοδόμηση της κοινότητας, την περιβαλλοντική διαχείριση και την προσωπική ανάπτυξη. Ο σύλλογος συμμετέχει επίσης σε προγράμματα Erasmus+ και λειτουργεί με το σύνθημα «μαθαίνω κάνοντας» παρέχοντας καθηλωτικές, πρακτικές εμπειρίες που προωθούν τόσο την ανάπτυξη δεξιοτήτων όσο και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Η εν λόγω αξιολόγηση παρέχει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικές αρχές μπορούν να εφαρμοστούν σε άτυπα, υπαίθρια μαθησιακά περιβάλλοντα.</p>
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	Συνολική Βαθμολογία: 4.75/5
Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις	Συνολική Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα	Συνολική Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη	Βαθμολογία: 5/5

ανακυκλώσιμων υλικών	
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα	Συνολική Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5 Κοινοτικές & Κοινωνικές Πτυχές	Συνολική Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα	Βαθμολογία: 5/5

Παράρτημα 4 Χωρική Ανάλυση - Πεζόδρομος Μόλου

Μόλος, Λεμεσός	
Περιγραφή	<p>Ο Πεζόδρομος του Μόλου είναι ένα δημοφιλές παραθαλάσσιο πάρκο στη Λεμεσό που εκτείνεται κατά μήκος της παραλιακής ζώνης της πόλης. Διαθέτει φαρδιά μονοπάτια περιπάτου, χώρους πρασίνου, παιδικές χαρές, γλυπτά και υπαίθρια γυμναστήρια. Ο εν λόγω Πεζόδρομος έχει σχεδιαστεί για να είναι ένας προσβάσιμος χώρος πολλαπλών χρήσεων και χρησιμοποιείται συχνά για δραστηριότητες αναψυχής, όπως τζόκινγκ, περπάτημα, ποδηλασία και πικνίκ, καθώς και για τη φιλοξενία διαφόρων δημόσιων εκδηλώσεων, από φεστιβάλ μέχρι εγκαταστάσεις τέχνης.</p>
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	Συνολική Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 3/5

Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις		Συνολική Βαθμολογία: 3.5/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα		Συνολική Βαθμολογία: 4.25/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα		Συνολική Βαθμολογία: 3.75/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες		Βαθμολογία: 2/5
Κριτήριο 5 Κοινωνικές & Κοινωνικές Πτυχές		Συνολική Βαθμολογία: 4.5/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα		Βαθμολογία: 5/5

Παράρτημα 5 Χωρική Ανάλυση - Λεβέντειος Πινακοθήκη

Λεβέντειος Πινακοθήκη, Λευκωσία	
Περιγραφή	Η Λεβέντειος Πινακοθήκη αναδεικνύει τη σημασία της διατήρησης και της προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της τέχνης.

	Τονίζει τον ρόλο των πινακοθηκών ως εκπαιδευτικών χώρων που προάγουν την εκτίμηση της τέχνης και την πολιτιστική ευαισθητοποίηση. Με την επιμέλεια τόσο τοπικών όσο και διεθνών έργων τέχνης, η πινακοθήκη προωθεί τον διάλογο μεταξύ διαφορετικών καλλιτεχνικών παραδόσεων, ενώ παράλληλα προσφέρει μια πλατφόρμα για δημιουργική μάθηση, συμμετοχή στην κοινότητα και εξερεύνηση της ιστορίας της τέχνης.
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	Συνολική Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις	Συνολική Βαθμολογία: 4.5/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα	Συνολική Βαθμολογία: 4.25/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα	Συνολική Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5 Κοινοτικές & Κοινωνικές Πτυχές	Συνολική Βαθμολογία: 3.25/5

Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα	Βαθμολογία: 3/5

Παράρτημα 6 Χωρική Ανάλυση - Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού

Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού	
Περιγραφή	<p>Το Θεατρικό Μουσείο Λεμεσού στην Κύπρο είναι ένα μοναδικό ίδρυμα αφιερωμένο στη διατήρηση και προώθηση της θεατρικής κληρονομιάς του νησιού. Στο μουσείο, παρουσιάζονται κοστούμια, σενάρια, σκηνικά, εξοπλισμό και οπτικοακουστικό υλικό από διάφορες παραγωγές προσφέροντας μια λεπτομερή εικόνα της ιστορίας του κυπριακού θεάτρου και των παραστατικών τεχνών. Χρησιμεύει όχι μόνο ως πολιτιστικό αρχείο αλλά και ως εκπαιδευτικός χώρος στον οποίο οι επισκέπτες/-πτριες μπορούν να εξερευνήσουν την εξέλιξη του θεάτρου στην Κύπρο, από τις αρχαίες παραστάσεις μέχρι τις σύγχρονες παραγωγές. Το Μουσείο, μέσα από τις εκθέσεις και τις εκδηλώσεις του, προωθεί την κατανόηση των θεατρικών τεχνών και της σημασίας τους στον κυπριακό πολιτισμό.</p>
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	Συνολική Βαθμολογία: 3.75/5
Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις	Συνολική Βαθμολογία: 4.5/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα	Συνολική Βαθμολογία: 3.25/5

Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Βαθμολογία: 2/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα	Συνολική Βαθμολογία: 4.5/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5 Κοινοτικές & Κοινωνικές Πτυχές	Συνολική Βαθμολογία: 3.5/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα	Βαθμολογία: 3/5

Παράρτημα 7 Χωρική Ανάλυση - Πινακοθήκη Προσωρινής Τέχνης M. K. Čiurlionis

Πινακοθήκη Προσωρινής Τέχνης M. K. Čiurlionis	
Περιγραφή	Στη Λιθουανία, λίγοι άνθρωποι χρειάζονται συστάσεις για το Εθνικό Μουσείο Τέχνης M. K. Čiurlionis που είναι αφιερωμένο στον πιο διάσημο καλλιτέχνη της χώρας. Η Πινακοθήκη Προσωρινής Τέχνης M. K. Čiurlionis είναι ο λιγότερο γνωστός πρωτοπόρος της προέλευσης αυτής της γκαλερί, η οποία δεν βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, αλλά στον λόφο της Κουκουβάγιας στο Žaliakalnis. Το κτήριο, το οποίο είχε εγκαταλειφθεί επί μακρόν και χρησιμοποιούνταν ως εργαστήριο για νέους/-ες καλλιτέχνες/-χνιδες, θα επαναλειτουργήσει το 2025 μετά από ανακατασκευή ως χώρος έρευνας, εκθέσεων και δημιουργικών δραστηριοτήτων.

Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον		Συνολική Βαθμολογία: 3.5/5
Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις		Συνολική Βαθμολογία: 4.25/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα		Συνολική Βαθμολογία: 3.5/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα		Συνολική Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5 Κοινωνικές & Κοινωνικές Πτυχές		Συνολική Βαθμολογία: 3.5/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην		Βαθμολογία: 4/5

κοινότητα	
-----------	--

Παράρτημα 8 Χωρική Ανάλυση - Σπίτι Καλλιτεχνών/-χνιδων του Κάουνας

Σπίτι Καλλιτεχνών/-χνιδων του Κάουνας	
Περιγραφή	Το Σπίτι Καλλιτεχνών/-χνιδων του Κάουνας (ΣΚΚ), το οποίο παρουσιάζει προγράμματα υψηλού καλλιτεχνικού επιπέδου, προσπαθεί να συμβαδίζει με τις σύγχρονες τάσεις του πολιτισμού και της τέχνης. Το ίδρυμα οργανώνει τη δραστηριότητά του με τρόπο ώστε οι κάτοικοι του Κάουνας και οι επισκέπτες/-πτριες της πόλης να μπορούν να βλέπουν τα καλύτερα προγράμματα επαγγελματιών Λιθουανών και ξένων καλλιτεχνών/-χνιδων, χωρίς να παραβλέπει τις αναζητήσεις νέων καλλιτεχνών/-χνιδων.
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	Συνολική Βαθμολογία: 4.25/5
Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις	Συνολική Βαθμολογία: 4.25/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα	Συνολική Βαθμολογία: 3.75/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα	Συνολική Βαθμολογία: 4.5/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία	Βαθμολογία: 5/5

Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5 Κοινωνικές & Κοινωνικές Πτυχές	Συνολική Βαθμολογία: 4.25/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα	Βαθμολογία: 4/5

Παράρτημα 9 Χωρική Ανάλυση - Το Πολιτιστικό Πλοίο Nemuno7

Το Πολιτιστικό Πλοίο Nemuno7	
Περιγραφή	Το βυθοκόρο πλοίο "Nemuno 7" που άνοιξε για το κοινό την άνοιξη του 2022, θα συνεχίσει να εμπλουτίζει τις όχθες του ποταμού Nemunas με πολιτιστικές πρωτοβουλίες. Κατά τη διάρκεια της θερμής περιόδου, το μοναδικό αντικείμενο ποτάμιας τεχνολογίας και σχεδιασμού τοπίου θα φιλοξενεί εκδηλώσεις, διαμονές καλλιτεχνών/-χνιδων και εκθέσεις. Ενδεχομένως να γίνει ένας ακόμη λόγος για να έρθουν οι λάτρεις του πολιτισμού και της τέχνης στο Zaryškis.
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	Συνολική Βαθμολογία: 3.75/5
Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις	Συνολική Βαθμολογία: 3.5/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών	Βαθμολογία: 3/5

Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα	Συνολική Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Βαθμολογία: 2/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα	Συνολική Βαθμολογία: 3.5/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5 Κοινοτικές & Κοινωνικές Πτυχές	Συνολική Βαθμολογία: 3.5/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα	Βαθμολογία: 4/5

Παράρτημα 10 Χωρική Ανάλυση - Κοινοτικός Κήπος Noi Ortadini

Κοινοτικός Κήπος Noi Ortadini	
Περιγραφή	Ο κήπος της αστικής κοινότητας που ιδρύθηκε από την οργάνωση Noi Ortadini το 2020 είναι ένας χώρος πρασίνου περίπου 4.000 τετραγωνικών μέτρων, ο οποίος απέχει 20 λεπτά με τα πόδια από το κέντρο της πόλης της Ματέρα. Στην πραγματικότητα, δεν βρίσκεται στην περιφέρεια αλλά σε μια θέση στα όρια της πόλης από την οποία μπορεί κανείς να θαυμάσει μια εκπληκτική θέα της γύρω υπαίθρου.
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	Συνολική Βαθμολογία: 3.75/5

Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις	Συνολική Βαθμολογία: 4.75/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα	Συνολική Βαθμολογία: 3.75/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα	Συνολική Βαθμολογία: 4.5/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5 Κοινωνικές & Κοινωνικές Πτυχές	Συνολική Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα	Βαθμολογία: 5/5

Παράρτημα 11 Χωρική Ανάλυση - Laboratorio Urban Center Spine Bianche

Laboratorio Urban Center Spine Bianche	
Περιγραφή	<p>Ο χώρος αυτός πήρε το όνομά του από μία από τις πρώτες γειτονιές που σχεδιάστηκαν και χτίστηκαν τη δεκαετία του '50 για να στεγάσουν ανθρώπους που απομακρύνθηκαν από τις συνοικίες Sassi της Ματέρα, κυρίως για λόγους υγιεινής.</p> <p>Παρά ταύτα, το Αστικό Κέντρο χτίστηκε σε μεταγενέστερο στάδιο και αρχικά ήταν παιδικός σταθμός, στη συνέχεια κέντρο αποτοξίνωσης νέων με αποκλίνουσες συμπεριφορές (όπως ο εθισμός στα ναρκωτικά). Τα τελευταία χρόνια, ο Δήμος της Ματέρα το μετέτρεψε σε Αστικό Κέντρο με βραχυπρόθεσμο στόχο τη φιλοξενία συμμετοχικών εργαστηρίων και μακροπρόθεσμο στόχο τη φιλοξενία βιβλιοθήκης πολυμέσων.</p> <p>Στο παρελθόν, ήταν ένα κτήριο με πυλωτή που είχε μόνο τον πρώτο όροφο. Το 2019, τη χρονιά που η Ματέρα έγινε Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, η τοπική δημόσια διοίκηση, με επικεφαλής τον δήμαρχο Ruggieri, εγκαινίασε την πρόσκληση "Periferie" (Περιφέρεια) για την ανακαίνιση αυτού και άλλων κτηρίων της πόλης. Ήθελαν να μετατρέψουν το εν λόγω κτήριο σε έναν χώρο όπου μπορεί κανείς να διαβάσει, να μελετήσει και να συμβουλευτεί τα έγγραφα και τους τόμους από τις συλλογές του Leonardo Sacco και της Associazione Archivio Storico Olivetti. Σήμερα, διαθέτει ένα νέο χαρακτηριστικό.</p> <p>Τον Δεκέμβριο του 2022, η νέα διοίκηση, με επικεφαλής τον δήμαρχο Μπενάρντι (υπεύθυνος από το 2020), το ονόμασε «Αστικό Κέντρο» και το διέθεσε δωρεάν με κράτηση μέσω μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Έκτοτε, έχουν πραγματοποιηθεί πολλά εργαστήρια από πολλές τοπικές οργανώσεις.</p> <p>Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε τη διεύθυνση: https://www.huboutmatera.it/spazio-spine-bianche/</p>
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	Συνολική Βαθμολογία: 4.75/5
Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 5/5

Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις		Συνολική Βαθμολογία: 4.25/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα		Συνολική Βαθμολογία: 3.25/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα		Συνολική Βαθμολογία: 4.75/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες		Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5 Κοινωνικές & Κοινωνικές Πτυχές		Συνολική Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας		Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας		Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα		Βαθμολογία: 3/5

Παράρτημα 12 Χωρική Ανάλυση - Ecoverticale

Ecoverticale

Περιγραφή	Πρόκειται για ιδιωτικό χώρο. Είναι ένα ξενοδοχείο που φιλοξενεί πολιτιστικές εκδηλώσεις. Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε εδώ: www.ecoverticale.it
Κριτήριο 1 Φυσικό Περιβάλλον	Συνολική Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.1. Προσβασιμότητα	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.2. Επιλογές μεταφοράς	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 1.3. Ασφάλεια	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 1.4. Άνεση (καθίσματα, φωτισμός, θερμοκρασία, θόρυβος)	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2 Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις	Συνολική Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.1 Επάρκεια εγκαταστάσεων	Βαθμολογία: 3/5
Κριτήριο 2.2 Χώροι για ομαδική/ατομική μάθηση	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 2.3 Δέσμευση των μαθητών/-τριών	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 2.4 Πρακτικές ευκαιρίες μάθησης	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3 Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα	Συνολική Βαθμολογία: 4.5/5
Κριτήριο 3.1 Ενεργειακή απόδοση	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 3.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.3 Εγκαταστάσεις ανακύκλωσης	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 3.4 Ελαχιστοποίηση μη ανακυκλώσιμων υλικών	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4 Παιδαγωγικά Ζητήματα	Συνολική Βαθμολογία: 4.5/5
Κριτήριο 4.1 Ευκαιρίες για ομαδική εργασία	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.2 Συμπεριληπτικότητα και διευκολύνσεις για ειδικές ανάγκες	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 4.3 Υποδομές για ομαδικές εργασίες	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 4.4 Πόροι για δημιουργικές δραστηριότητες	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5 Κοινοτικές & Κοινωνικές Πτυχές	Συνολική Βαθμολογία: 4.75/5
Κριτήριο 5.1 Δέσμευση της κοινότητας	Βαθμολογία: 4/5
Κριτήριο 5.2 Συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις	Βαθμολογία: 5/5

Κριτήριο 5.3 Διευκόλυνση εκδηλώσεων της κοινότητας	Βαθμολογία: 5/5
Κριτήριο 5.4 Ευκαιρίες για συμμετοχή στην κοινότητα	Βαθμολογία: 5/5

Παράρτημα 13 - Κριτήρια Εργαλείου Χωρικής Ανάλυσης

Κριτήριο 1 - Φυσικό Περιβάλλον

Σε αυτή την ενότητα, εστιάζουμε στην προσβασιμότητα διερευνώντας πόσο εύκολη είναι η πλοήγηση και πόσο καλά εξυπηρετεί τους πάντες. Ελέγξτε τα μέτρα ασφαλείας και αξιολογήστε την άνεση – σκεφτείτε τα καθίσματα, τη θερμοκρασία και τη συνολική ατμόσφαιρα που κάνει τη μάθηση ευχάριστη.

- Πόσο προσβάσιμος είναι ο χώρος μάθησης για άτομα με διαφορετικές ικανότητες;
- Πόσο επαρκείς είναι οι επιλογές μεταφοράς για την προσέγγιση του χώρου μάθησης;
- Πόσο ασφαλή θεωρείτε τον χώρο μάθησης για όλους/-λες τους/τις χρήστες/-στριες;
- Πόσο άνετος είναι ο χώρος μάθησης όσον αφορά τα καθίσματα, τον φωτισμό, τη θερμοκρασία και τα επίπεδα θορύβου;

Κριτήριο 2 - Εκπαιδευτικοί Πόροι & Επιδόσεις

Σε αυτή την ενότητα, εξετάζουμε τα μέσα μάθησης και τα επίπεδα δέσμευσης: υποδομές, υλικά, ψηφιακά εργαλεία, συμμετοχή σε δραστηριότητες και διαδραστικές ευκαιρίες μάθησης.

- Πόσο επαρκείς είναι οι εγκαταστάσεις για την υποστήριξη των συγκεκριμένων μαθησιακών δραστηριοτήτων;
- Υπάρχουν κατάλληλοι χώροι τόσο για ατομικές όσο και για ομαδικές μαθησιακές δραστηριότητες;
- Σε ποιον βαθμό συμμετέχουν οι μαθητές/-τριες/ φοιτητές/-τριες σε αυτόν τον χώρο;
- Υπάρχουν διαδραστικές και πρακτικές ευκαιρίες μάθησης;

Κριτήριο 3 - Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα

Σε αυτή την ενότητα, εξετάζουμε την ενεργειακή απόδοση, τις πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων και τις φιλικές προς το περιβάλλον πρωτοβουλίες.

- Σε ποιον βαθμό ο χώρος είναι ενεργειακά αποδοτικός;
- Χρησιμοποιούνται ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στον χώρο μάθησης;
- Υπάρχουν επαρκείς εγκαταστάσεις ανακύκλωσης;

- Καταβάλλονται προσπάθειες για την ελαχιστοποίηση των πλαστικών μιας χρήσης και άλλων μη ανακυκλώσιμων υλικών;

Κριτήριο 4 - Παιδαγωγικά Ζητήματα

Σε αυτή την ενότητα, εστιάζουμε: (α) στις ευκαιρίες συνεργασίας εξετάζοντας πώς ο χώρος διευκολύνει την ομαδική εργασία και τα ομαδικά έργα, (β) στη συμπεριληπτικότητα εξετάζοντας πώς οι διαφορετικές προοπτικές και το υπόβαθρο είναι ευπρόσδεκτα και υποστηρίζονται, και (γ) στο κατά πόσον υπάρχει υποστήριξη για τη δημιουργικότητα και την καινοτομία διερευνώντας τη διαθεσιμότητα πόρων και περιβαλλόντων που ενθαρρύνουν τον πειραματισμό και τις νέες ιδέες.

- Υπάρχουν ευκαιρίες για διεπιστημονικά έργα και ομαδική εργασία;
- Υπάρχουν διαθέσιμες διευκολύνσεις για μαθητές/-τριες με ειδικές ανάγκες;
- Υπάρχει καθορισμένη υποδομή για ομαδικές εργασίες και συζητήσεις;
- Υπάρχουν πόροι και χώροι για δημιουργικές δραστηριότητες;

Κριτήριο 5 - Κοινοτικές και Κοινωνικές Πτυχές

- Σε ποιον βαθμό συμμετέχει η τοπική κοινότητα στον χώρο μάθησης;
- Υπάρχουν συμπράξεις με τοπικές οργανώσεις και επιχειρήσεις;
- Πόσο καλά διευκολύνει ο χώρος τις εκδηλώσεις και δραστηριότητες της κοινότητας;
- Υπάρχουν ευκαιρίες για τα μέλη της κοινότητας να συνεισφέρουν στο χώρο μάθησης;

Το [Πλήρες Εργαλείο Χωρικής Ανάλυσης](#) είναι διαθέσιμο στο website του έργου FuturesDesignED.